

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Esiopetuksen vuoden 2016 opetussuunnitelma työkentällä

2019 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Esiopetuksen vuoden 2016 opetussuunnitelma työkentällä

Tuominen, Outi
Sosionomi
Opinnäytetyö
Kesäkuu, 2019

Tuominen, Outi

Vuosi 2019

Sivumäärä 87

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten uusi esiopetuksen opetussuunnitelma on jalkautunut käytäntöön Uudenmaan kunnassa. Tavoitteena oli kartoittaa työkentän tilannetta esiopetuksen suunnitelman toteuttamisen mahdollisuuksista. Tutkielman yhteistyökumppanina toimi eräs Uudenmaan kunta, jossa on meneillään esiopetuksen kehittämistyö. Tutkimuksessa saatuja tuloksia hyödynnetään kehittämistyön taustalla. Kehittämisen kohteena on paikallinen esiopetus.

Tutkielman tietoperustana käytetään valtakunnallista esiopetuksen opetussuunnitelmaa ja paikallista opetussuunnitelmaa. Tämän lisäksi tutkimuksen kannalta tärkeiden asioiden ja käsitteiden avaamiseen hyödynnetään ammattikirjallisuutta. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista eli laadullista ja kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusta. Molempia tutkimusmenetelmiä hyödynnettiin tässä tutkimuksessa luotettavuuden takaamiseksi. Tutkimus kohteesta saatiin näin tarkempaa ja monipuolisempaa tietoa. Aineisto kerättiin kyselylomakkeen avulla ja analysoinnissa apuna käytettiin induktiivista sisällönanalyysia.

Työn keskeisinä tuloksina esitellään tutkimuksen avulla saatu tieto esiopetuksen jalkautumisen tilasta ja siihen eniten vaikuttavista asioista. Tulosten perusteella esiopetuksen opetussuunnitelman toteuttaminen työkentällä on helpompaa, kun työn taustalla vaikuttavat asiat kuten resurssit ovat kohdallaan. Riittävä aikuisten määrä esiopetuksen ryhmässä mahdollistaa esiopetuksen suunnitelman monipuolisen toteuttamisen ja yksilöllisyyden huomioimisen ryhmässä. Lisäksi on tärkeää panostaa monipuolisen ammatillisen yhteistyön toteutumiseen. Näiden lisäksi tulosten mukaan esiopetuksen toteuttamisen taso on keskiarvoltaan hyvää, mutta sen toteuttamisessa on vaihtelua eri esiopetuksen ryhmien välillä, jolloin tasa-arvoinen esiopetuksen toteutuminen on epävarmaa. Tulosten avulla voidaan kehittää esiopetusta tasa-arvoisemmaksi. Näin voidaan taata jokaiselle lapselle paremmat mahdollisuudet hyvään kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen.

Asiasanat: Esiopetus, esiopetuksen opetussuunnitelman toteuttaminen, nivelvaiheet, resurssit

Tuominen, Outi

Pre-school curriculum at work

Year	2019	Pages	87
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to find out how the new pre-school curriculum has been implemented in the municipality of Uusimaa. The aim was to map out the situation in the field of work on the possibilities of implementing a pre-primary education plan. One of the municipalities of Uusimaa, (which is involved in the development of pre-school education), worked as a collaborative research partner.

The results of the research are utilized in the background of development work. The subject of development is local pre-school education.

The national research curriculum and the local curriculum are used as the basis for the research. In addition, professional literature is used to open up issues and concepts that are important for research. The research method of the thesis was qualitative and quantitative research. Both research methods were utilized to ensure reliability in this study. The research object provided more accurate and versatile information. The data was collected by a questionnaire. Inductive content analysis was used as a method of analysis.

The main results of the thesis are the information obtained from the research on the state of pre-school education and the most influential issues. Based on the results, it is easier to implement a pre-school curriculum in the workplace, when for example resources are right. An adequate number of adults in pre-primary education allows versatile implementation of pre-school planning and individuality in the group. In addition, it is important to invest in the implementation of versatile professional cooperation.

According to the results, the level of pre-primary education is good. But there is a variation in its implementation between the different pre-school groups. In some groups the realization of pre-primary education is uncertain. The results can be used to make pre-school education more equal. This will ensure that every child has better opportunities for good growth, development and learning.

Keywords: pre-school education, implementation of pre-primary curriculum, resources, transitional phase

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Esiopetus	7
2.1	Esiopetukseen osallistuminen	9
2.2	Esiopetuksen järjestäminen	10
2.3	Esiopetuksen toteuttaminen	10
2.3.1	Opetustyön toteuttamisen tausta	12
2.3.2	Esiopetuksen sisällön määrittäminen	14
2.3.3	Esiopetuksen toteutumisen arviointi	16
3	Opetuksen toteutumisen perusteet	18
3.1	Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet	19
3.1.1	Ajattelu ja oppimisen taidot	19
3.1.2	Kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taidot	20
3.1.3	Itsestä huolehtimisen ja arjen taidot	21
3.1.4	Monilukutaito	21
3.1.5	Tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen taidot	22
3.1.6	Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot	23
3.2	Esiopetuksen opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet	23
3.3	Tuen järjestäminen ja siirtymävaiheet	27
3.3.1	Yleinen, tehostettu ja erityinen tuki	28
3.3.2	Kasvun ja oppimisen tuki	31
3.3.3	Nivelvaiheet	31
3.4	Monipuoliset työtavat	34
4	Aiemmat tutkimukset	36
5	Opinnäytetyön tutkimustehtävä	38
6	Tutkimuksen toteuttaminen	40
6.1	Tutkimusmenetelmä	41
6.2	Tutkimuksen toteutus ja aineistonkeruu	43
6.3	Fenomenologinen lähestymistapa	44
6.4	Aineiston analysointi	46
7	Tulokset	47
7.1	Työn toteuttamisen taustalla vaikuttavat tekijät	48
7.2	Tuen järjestäminen ja siirtymävaiheet	51
7.2.1	Yleinen tuki, tehostettu tuki ja erityinen tuki	51
7.2.2	Nivelvaiheet	53
7.2.3	Siirrettävät tiedot ja yhteistyö	54
7.3	Opetuksen toteutuminen	56

7.3.1	Laaja-alainen osaaminen	56
7.3.2	Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet	57
7.3.3	Monipuoliset työtavat	60
7.3.4	Esiopetuksen arviointi.....	64
8	Pohdinta.....	65
8.1	Tulosten pohdinta.....	65
8.2	Tutkimusprosessin arviointi	70
8.3	Tutkimuksen merkitys ja jatkotutkimus	72
	Lähteet	75
	Kuviot	78
	Liitteet.....	79

1 Johdanto

Tässä tutkielmassa tutkitaan esiopetuksen toteutumista eräässä Uudenmaan kunnassa. Tutkielman tavoitteena on saada asetettujen tutkimuskysymysten avulla vastausta siihen, miten uusi esiopetuksen opetussuunnitelma on jalkautunut käytäntöön. Tavoitteena on selvittää työkentällä työskenteleviltä esiopetuksen opettajilta, miten he kokevat työntoteuttamisen mahdolliseksi esiopetuksen opetussuunnitelmassa määriteltyjen sisältöjen ja tavoitteiden pohjalta. Tämän lisäksi halutaan selvittää nivelvaiheiden vaikutusta esiopetuksen toteuttamiseen tavoitteellisesti kohti perusopetusta mentäessä. Varhaiskasvatuksesta alkaen toiminnan toteuttaminen on muutoksessa ja muutoksen suotuisan etenemisen kannalta on tärkeää panostaa kehittämistyöhön, jonka vuoksi tutkimuksellisten tulosten avulla saadaan työkentältä tietoa kehittämistyön taustalle. Tämä auttaa kehittämistyön etenemisessä oikeaan suuntaan ja oikeista tarpeista lähtöisin.

Esiopetuksen opetussuunnitelman jalkautuminen on kokonaisvaltainen prosessi ja siihen vaikuttavat monet asiat taustalla. Lähtökohtana on perusopetuslaki, joka määrittää pohjan valtakunnalliselle esiopetuksen suunnitelmalle. Valtakunnallisen esiopetuksen suunnitelman pohjalta päätetään paikalliset esiopetuksen tavoitteet ja toteutuminen. Näitä ovat kasvatusta ja opetustyön, oppilashuollon, huoltajien ja esiopetuksen yhteistyön ja esiopetuksen muun toiminnan järjestämisen sekä toteuttamisen kokonaisuudet. Paikallisesti laadittu opetussuunnitelma määrittelee ja ohjaa toimintaa sekä tukee esiopetuksen järjestämistä kaikissa esiopetuksen yksiköissä. (Esiopetuksen opetussuunnitelma perusteet 2014, 8.)

Tämän opinnäytetyön teoriapohjana käytetään ammattikirjallisuutta, mutta tärkeimpänä pohjana on valtakunnallinen esiopetuksen suunnitelma ja Uudenmaan kunnan oma paikallinen esiopetuksen suunnitelma. Esiopetuksen opetussuunnitelmasta nostetaan esille tutkimuskysymyksen tueksi alakysymyksiä, joiden avulla tuetaan vastauksen saamista tutkimuskysymykseen ja tätä kautta vastataan asetettuun tutkimuksen tavoitteeseen. Teorian jälkeen siirrytään tarkastelemaan tutkimuksen toteutumista vaihe vaiheelta. Tutkielman laadittu tutkimuslomake on jaettu kolmeen osaan työn toteuttamisen taustalla vaikuttavat asiat, tuen portaat ja siirtymävaiheet sekä viimeisenä opetuksen toteutuminen. Tästä näkökulmasta tuloksia on lopussa myös analysoitu, josta päästään lopussa oleviin johtopäätöksiin.

2 Esiopetus

Esiopetus ajatellaan ja hahmotetaan varhaiskasvatukseen sisältyväksi pedagogiseksi ohjelmaksi. Esiopetuksen tarkoituksena on valmentaa lapsia pedagogisesti kouluun siirtymiseen. Esiopetuksen pedagogiseen ohjelmaan kuuluu lasten orientoiminen opetussuunnitelman tavoite- ja sisältöalueiden avustuksella koulumaiseen työskentelyyn tarvittaviin taitoihin. (Ojala 2015, 5.) Esiopetus on kuusivuotiaille tarjottavaa opetusta, joka on kaikille siihen osallistuville maksutonta. Opetusta toteutetaan yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa. Opetuksen

tavoitteena on edistää lapsen kehitystä- ja oppimisedellytyksiä. Lisäksi opetuksella pyritään vahvistamaan lapsen sosiaalisia taitoja ja itsetuntoa leikin sekä myönteisten oppimiskokemusten avustuksella. (Esiopetus 2018.)

Esiopetuksen tavoitteena on myös tunnistaa ajoissa lasten tuen tarpeet esimerkiksi kehityksen ja oppimisen haasteet. Havaittuihin haasteisiin puututaan ja pyritään ennalta ehkäisemään mahdollisia haasteita tulevaisuudessa. (Esiopetus 2018.) Esiopetuksen järjestämisestä vastaavat kunnat ja jokaiselle lapselle on osoitettava esiopetuspaikka. Esiopetusta järjestävät myös yksityiset organisaatiot, jotka ovat saaneet siihen luvan. Yksityisiä organisaatioita ovat esimerkiksi yksityiset päiväkodit. Esiopetuksen järjestämistä ja toteutusta velvoittaa valtakunnallisesti laaditut esiopetuksen perusteet, johon pohjautuen jokainen kunta on laatinut oman opetussuunnitelman. (Esiopetus 2018.)

Opetushallitus antaa esiopetukselle valtakunnalliset määräykset, jotka määrittävät esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on perusopetuslain (21.8.1998/628) mukainen määräys, jonka mukaan paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma laaditaan ja jonka mukaan esiopetusta toteutetaan. Opetussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaavat perusopetuslaki ja -asetus. Tämän lisäksi opetussuunnitelman laatimista ohjaa esiopetuksen tavoitteita määrittävä valtioneuvoston asetus. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 8; Perusopetuslaki 628/1998.) Opetussuunnitelma nimellä tarkoitetaan oppimisen ja opettamisen kokonaisuutta. Opetussuunnitelma sisältää monia eri ulottuvuuksia. Opetussuunnitelman avulla ilmaistaan yhteiskunnallinen näkemys koulutuksesta. Opetussuunnitelmassa määritellään esiopetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt, opetuksen järjestelyt ja arvioinnin perusteet. (Korhonen & Högström, 2001. 14.) Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden avustuksella edistetään paikallisesti toteutuvan esiopetuksen yhdenvertaisuutta, laadukkuutta ja yhteneväisyyttä valtakunnallisesti. Esiopetus muodostuu eri osa-alueiden tavoitteista, jotka liittyvät yhteen ja muodostavat paikallisen toimintakulttuurin. Esiopetusta pidetään opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus sekä perustana. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 8.)

Esiopetuksen kesto on yhteensä 700 tuntia ja viikossa opetustunteja on 20. Esiopetus tapahtuu arkisin pääsääntöisesti aamupäivisin ja periaatteena on, että esiopetukseen ilmoitetut lapset osallistuvat esiopetukseen säännöllisesti saavuttaakseen asetut tavoitteet. (Esiopetus 2018.) Vuonna 2015 tammikuussa voimaan astui perusopetuslaki (Perusopetuslaki 628/1998, 26a§), jonka mukaan jokaisen lapsen on osallistuttava esiopetukseen ennen oppivelvollisuuden alkamista. Osallistuminen esiopetukseen on lapselle maksutonta ja esiopetus kestää vähintään vuoden. (Esiopetus 2018.) Esiopetuksessa lapsella on perusopetuslain turvaama oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, suotuisan kehityksen ja oppimisen edellyttämää tukea jokaisena esiopetuksen työpäivänä (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 9).

Esiopetus on merkittävä ajanjakso lapsen elämässä. Esiopetus suunnitellaan ja toteutetaan mahdollistaen lapsille innostuminen, kokeilu ja uuden oppiminen. Lapset laajentavat osaamistaan eri tiedon- ja taidonaloilla. Lapset oppivat leikkiessään ja toimiessaan erilaisissa oppimisympäristöissä. Esiopetuksessa tarjotaan lapsilla monipuolisia mahdollisuuksia vuorovaikutukseen ja sosiaalisten taitojensa vahvistamiseen muiden lasten ja aikuisten kanssa. Esiopetuksen yhtenä tavoitteena on opettaa lapset arvostamaan ihmisten yhdenvertaisuutta sekä omaa ainutlaatuisuuttaan. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 12.)

Varhaiskasvatus, esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän oppimisen ja kehittymisen polun kokonaisuuden. Tämä oppimisen ja kasvun polun kokonaisuus luo myös perustan elinikäiselle oppimiselle. Esiopetuksen yhtenä suurena ja keskeisenä tehtävänä on edistää lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä elämässä. Esiopetuksen toimintaa suunnitellaan aina ryhmäkohtaisesti eli lapsilähtöisesti. Esiopetuksessa toteutuvan erilaisen toiminnan tehtävänä on vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa ja käsitystä itsestään oppijana. Esiopetusta kehitetään eteenpäin inklusion periaatteiden mukaisesti. Esiopetuksella on valtava merkitys lasten kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa. Sen lisäksi sillä on merkitystä tuen antamisessa ja samalla vaikeuksien ehkäisemisessä. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 12.)

2.1 Esiopetukseen osallistuminen

Perusopetuslaissa määritellään ohjeet esiopetukseen osallistumisesta, jonka mukaan lasten tulee vuotta ennen oppivelvollisuutensa alkamista osallistua esiopetukseen tai esiopetuksen tavoitteet täyttävään muuhun toimintaan asuin kunnassaan (Perusopetuslaki 628/1998, 26a§). Esiopetukseen osallistuvat lapset ovat usein kuusivuotiaita, esiopetuksen voi lapsikohtaisesti aloittaa myös aikaisemmin tai vaihtoehtoisesti myös myöhemmin. (Esiopetukseen osallistuminen 2018.)

Esiopetuksen järjestäjien tehtävänä on ilmoittaa lapsen huoltajille esiopetuksen alkamisesta. Huoltaja hakee ilmoituksen pohjalta lapselleen osoitettua esiopetuspaikkaa, joka voi olla koulun tai päiväkodin yhteydessä järjestettävää esiopetusta. Esiopetukseen ilmoitetut lapset osallistuvat esiopetukseen säännöllisesti. Säännöllisellä osallistumisella pyritään takaamaan esiopetukselle asetettujen tavoitteiden toteutuminen. (Esiopetukseen osallistuminen 2018.) Huoltaja voi vaihtoehtoisesti valita lapselleen myös toisen tavan saavuttaa esiopetuksen tavoitteet. Lapsi osallistuu tällöin muuhun esiopetuksen tavoitteet täyttävään toimintaan. Vaihtoehtoisen esiopetuksen toiminnan luonteesta ei ole säädöksissä tarkempia kuvauksia. (Esiopetukseen osallistuminen 2018.)

Esiopetukseen osallistuvalla lapsella voi olla vamman tai sairauden vuoksi pidennetyn oppivelvollisuuden päätös. Pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen saaneella lapsella on oikeus osallistua esiopetukseen täyttäessään viisi vuotta. Pidennetyn oppivelvollisuuden saaneella

lapsella on velvoite osallistua esiopetukseen myös oppivelvollisuuden alkamisvuonna, jolloin hän täyttää kuusivuotta. (Esiopetukseen osallistuminen 2018.) Lapsella on oikeus osallistua esiopetukseen oppivelvollisuuden alkamisvuonna eli 7-vuotiaana, jos hän perusopetuslain 27 §:n (21.8.1998/628, 27§) mukaisesti aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin. (Esiopetukseen osallistuminen 2018.)

2.2 Esiopetuksen järjestäminen

Kunnat ovat vastuussa esiopetuksen järjestämisestä. Esiopetusta voivat järjestää myös yksityiset perusopetuksen järjestäjät sekä valtion oppilaitokset. Tällöin näille organisaatioille on myönnetty erillisen luvan perusteella mahdollisuus järjestää esiopetusta lapsille. Esiopetuksen järjestämisen palveluita voidaan kunnassa hankkia myös ostopalveluna. Palveluita hankitaan silloin julkisilta tai yksityisiltä palveluiden tuottajilta. (Esiopetuksen järjestäminen 2018.) Kunnan vastuulla on varmistaa, että ostettu esiopetuksen palvelu toteutetaan säädösten ja määräysten mukaisesti. Kunta päättää esiopetuksen järjestämisen paikat. Esiopetuksen järjestämisen paikkoja voivat olla koulut, päivähoitopaikat tai muut esiopetuksen toteuttamiseen soveltuvat paikat. Esiopetusta tulee tarjota lapsille vähintään 700 tuntia eli keskimäärin neljä tuntia päivässä. Yhden päivän aikana esiopetusta saa antaa lapselle enintään viisi tuntia. (Esiopetuksen järjestäminen 2018.)

Opetusministeriö on asettanut esiopetuksen ryhmille ryhmäkoko suositukset. Opetusministeriön mukaan yhden esiopetuksen opettajan ryhmässä saa olla enintään 13 lasta. Vaihtoehtoisesti esiopetuksen ryhmässä voi olla enintään 20 lasta, jos ryhmässä on esiopettajan lisäksi toinen koulutettu aikuinen. (Esiopetuksen järjestäminen 2018.)

2.3 Esiopetuksen toteuttaminen

Esiopetuksen toteuttamisen tavoitteena on kehittää lapsen oikeuksien mukaisesti lasten tasa-arvoista kohtelua. Esiopetuksessa tarjotaan lapselle yhdenvertaiset mahdollisuudet kehittää omaa persoonallisuuttaan ja lahjakkuuttaan. Esiopetuksessa lapselle tarjotaan mahdollisuus kehittää omia älyllisiä ja fyysisiä kykyjään täyteen potentiaaliin asti. (Ojala 2015, 187-188.) Esiopetuksen taustalla vaikuttaa teoreettisen tiedon ja tutkimusten lisäksi myös YK:n lasten oikeuksien julistuksessa määritellyt asiat. YK:n määrittelemien lasten oikeuksien tarkoituksena on johtaa sen konkreettisiin toimenpiteisiin yhteiskunnan eri alueilla ja yksi niistä on esiopetus. Lasten oikeuksissa määritellään lapsen kehityksen tukemiseen kuuluvan tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi, läheisten ja jatkuvien ihmissuhteiden ylläpitäminen, mahdollisuus saada ymmärrystä ja hellyyttä, iän ja kehitystason mukaista valvontaa ja huolenpitoa, turvallinen kasvuympäristö, ruumiillinen koskemattomuus sekä oikeus itsenäistymiseen ja vastuuseen kasvamiseen. Lapsen oikeutta osallisuuteen ja vaikuttamiseen voidaan tukea ja vahvistaa herkistymällä lapsen näkemyksiin sekä ottamalla ne aidosti huomioon esiopetuksen toimintaa rakennettaessa ja toteutettaessa. Toteutuksen kohteena on niin yksityinen lapsi kuin

lapsiryhmä. Lapsella on oikeus ilmaista näkemyksiään häntä koskevissa asioissa. Oikeus ilmaista omia näkemyksiään kuuluu kaikille lapsille. Lapsella on myös oikeus vahvistaa omien mielipiteiden ja sananvapauden kehittymistä. Esiopetuksessa osallisuuteen ja vaikuttamiseen liittyy myös oikeus informaatioon ja yksityisyyteen. Esiopetuksessa työskentelevän aikuisen tehtävänä on tarjota lapselle riittävästi tietoa näkemysten perustaksi, luoda myönteinen ilmapiiri ja keskustelukulttuuri, kannustaa lasta näkemystensä ilmaisuun sekä osoittaa aidosti arvostusta lapsia kohtaan päivittäisessä toiminnan toteutumisessa. (Ojala 2015, 187.)

Esiopetuksen toteuttamisen perustana toimii lapsen kehityksen tasosta lähtevä toiminta, joka on enimmäkseen leikinomaista toimintaa. Esiopetuksen toiminnalla tavoitellaan lapsen kielellistä kehitystä sekä valmiuksia uusien asioiden oppimiseen. Lapsella on luontaisesti tarve uuden oppimiseen leikin ja mielikuvituksen avustuksella, joka huomioidaan järjestettävässä toiminnassa. (Esiopetuksen toteuttaminen 2018.) Erilaisilla leikeillä on alle kouluikäisten lasten oppimisessa ja opetustilanteissa suuri merkitys. Lapset hakeutuvat toimintaan, jossa on esimerkiksi mielikuvitusta, vauhtia, liikettä ja jännitystä. Lapset usein luovat itselleen tekemistä, joka vastaa heidän sen hetkistä toimintatarvettaan. Osana esiopetuksen opetusta, leikki toimintamuotona on luonteva tapa lapselle oppia. Leikki aktivoi lasta toimimaan myönteisellä tavalla. Esiopetuksessa toteutuva leikki voi olla pedagogista, mutta myös psykologista toimintaa. Tällöin toteutuu lapsen omaehtoinen leikki ja lapsen oppimisen rikastuttaminen ja helpottaminen. Erilaiset leikkimuodot ovat myös oleellisena osana esiopetuksen oppimis- ja opetustilanteissa. Leikki voi olla opettajajohtoista toimintaa tai lapsen itse ohjautuvaa, luonnollista toimintaa. (Korhonen 2001, 37-38.)

Esiopetuksen toiminnan tavoitteena on kehittää lapsen myönteistä minäkuvaa ja vahvistaa hänen oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä esiopetusvuoden aikana. Esiopetuksessa annetaan lapselle uusia aineksia erityisesti normatiivisen minän ja todellisen minän kasvulle. Perusopetuksen yhtenä edellytyksenä onkin ehyen ja realistisen minäkäsityksen kehittäminen, jonka kehittämisen keskeisessä roolissa on opettaja. Esiopetuksessa saadaan myös opettajalta käyttäytymismalleja ja vaatimuksia vuorovaikutuksessa, jotka luovat turvallisuutta sekä molemminpuolista luottamusta. (Ojala 2015, 23.) Esiopetuksessa omaksutaan perustietoja, -taitoja ja -valmiuksia oppimisen eri alueilta lapsen oman ikänsä ja edellytystensä mukaisesti. (Esiopetuksen toteuttaminen 2018.)

Opetuksessa käytettävät oppimateriaalit ovat maksuttomia opetuksen maksuttomuuden lisäksi. Kaikilla esiopetukseen hyväksytyillä lapsilla on oikeus tarvittavaan kasvuun ja oppimisen tukeen sekä oppilashuoltoon. (Esiopetuksen järjestäminen 2018.) Esiopetukseen saapuvalla lapselle on myös järjestettävä maksuton kuljetus, jos matkaan liittyy tietynlaisia haasteita ja vaaroja. Esiopetuksen maksuttomuuteen sisältyy myös päivittäinen ateria esiopetusta järjestettävässä yksikössä. (Esiopetuksen järjestäminen 2018.)

Jokaisella esiopetukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hyvää ja kehittävää esiopetusta. Esiopetuksen toiminnassa on tärkeää antaa kannustavaa palaute ja toteuttaa oikeudenmukaista kohtelua. Lapsilla on oikeus ilmaista itseään ja ajatuksiaan esiopetuksessa. Lapsille tarjotaan mahdollisuus käsitellä tunteita ja ristiriitoja, kokeilla ja opetella uusia asioita esiopetuksen aikana. Tämä on lasten oikeus. Esiopetuksen toiminnalla tuetaan lasten kykyä ymmärtää omia ja muiden arvoja, opetetaan noudattamaan terveellisiä elämäntapoja sekä kehittämään tunnetaitojaan ja kauneudentajuun. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 15.) Esiopetuksen opetuksessa noudatetaan ja hyödynnetään kestävän elämäntavan periaatteita ja otetaan sen avulla huomioon eri ulottuvuudet. Kestävän elämäntavan kehityksen eri ulottuvuuksia ovat sosiaalisuus, kulttuurisuus, taloudellisuus sekä ekologisuus. Esiopetus toimintaympäristönä pyrkii tukemaan lasten tasa-arvoisuutta. Tasa-arvoisuuteen sisältyvät mielipiteiden ja sukupuolten tasa-arvo. Esiopetuksen toiminta edistää lapsen mahdollisuuksia kehittää omia kykyjään ja taitojaan. Lapsille annetaan mahdollisuus tehdä valintoja ilman sukupuolesta johtuvia ennako-odotuksia ja rajoituksia. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 15.)

Esiopetuksen pohja perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Lapsi on käsityksen mukaan ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Käsityksen mukaan kaikilla lapsilla on oikeus tulla kuulluksi, nähdä ja huomioon otetuksi ja ymmärretyksi yksilönä, mutta myös yhteisönsä jäsenenä. Lapsilla on oikeus oppia ja rakentaa käsitystään itsestään sekä maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 15.)

2.3.1 Opetustyön toteuttamisen tausta

Esiopetuksen opetusvastuu on opettajalla, jolla on luokanopettajan tai lastentarhanopettajan koulutus. Esiopettajan opettajan kelpoisuus vaatimuksista määritellään asetuksessa 865/2005 pykälässä 7§. Opettajan tehtävänä on ohjata lasten oppimista, konkreettista kokeilemistä, tutkimista, aktiivista osallistumista ja tiedon hankintaa sekä ongelmien ratkaisemista. Oppiminen toteutuu vuorovaikutuksessa aikuisten ja muiden lasten kanssa. Esiopetuksen toiminnan tulee olla tarkoituksen mukaista ja haasteellista. (Esiopetuksen toteuttaminen 2018.)

Esiopetuksessa henkilöstön keskinäinen yhteistyö on välttämätöntä. Yhteistyöllä taataan opetuksen laadun ja esiopetusyhteisön hyvinvointi. Hyvän yhteistyön toteutuminen esiopetuksessa toimivien aikuisten kesken luo samalla esimerkkiä lapsille. Esiopetuksen tavoitteissa yhteistyötaitojen vahvistaminen on yksi keskeisistä tavoitteista. Yhteistyötaitojen vahvistamiseksi esiopetuksen toiminnassa käytetään erilaisia yhteistyömuotoja ja pienryhmätöitä. Lapsia kannustetaan ja ohjataan toimimaan yhtenä ryhmän jäsenenä sekä kehittämään omia yhteistyötaitojaan esiopetuksen aikana. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 24.) Oppimisympäristöllä on merkitystä lapsen oppimiselle. Esiopetuksen oppimisympäristö rakennetaan ohjaamaan lasta, jolloin lapsen uteliaisuus, mielenkiinto ja

oppimismotivaatio tukevat monipuolisesti lapsen kasvua ja oppimista, mutta myös oman työn arviointia. (Esiopetuksen toteuttaminen 2018.) Oppimisympäristön tulee tarjota lapselle tilaisuuksia leikkiin ja muuhun toimintaan, mutta myös rauhaan. Keskeistä oppimisympäristössä on opettajan ja lapsen välinen vuorovaikutus. Tärkeää on myös lasten keskinäinen vuorovaikutus, erilaiset toimintatavat ja oppimistehtävät. (Esiopetuksen toteuttaminen 2018.)

Esiopetuksen oppimisympäristöinä toimii erilaiset tilat. Oppimisympäristöillä tarkoitetaan erilaisia esiopetuksessa käytössä olevia tiloja, paikkoja, välineitä, yhteisöjä ja käytäntöjä. Nämä kaikki tukevat monipuolisesti lasten kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Oppimisympäristöjen tarkoituksena on muodostaa pedagogisesti monitahoisia ja joustavia kokonaisuuksia, jotka tarjoavat lapsille mahdollisuuksia leikkiin, luoviin ratkaisuihin ja asioiden monipuoliseen tarkasteluun. Esiopetuksessa hyödynnetään lapsia motivoivia ja toiminnallisia työtapoja. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 23.) Esiopetuksen oppimisympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 45). Esiopetuksessa käytettävät oppimisympäristöt tarjoavat lapsille mahdollisuuksia leikkiä ja työskennellä rauhassa, luoden kiireettömän ilmapiirin. Esiopetuksen oppimisympäristöjä luotaessa kiinnitetään erityisesti huomiota ergonomiaan, ekologisuuteen, esteettisyyteen, esteettömyyteen sekä tilojen valaistukseen, sisäilman laatuun, siisteyteen ja yleiseen viihtyisyyteen erilaisissa tiloissa toimittaessa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 24.)

Esiopetuksen erilaisia oppimisympäristöjä kehitetään jatkuvasti edistämään vuorovaikutusta ja yhteisöllistä tiedon rakentumista. Esiopetukseen yhteisesti sovitut säännöt ja toimintatavat luovat esiopetukseen turvallisen ilmapiirin, joka on myös muita kunnioittava oppimisympäristö. Monipuolisesti muodostetut esiopetuksen oppimisympäristöt tukevat laajasti lasten aktiivisuutta, terveen itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymistä, mutta myös oppimaan oppimisen taitoja ja tasa-arvoa. Lapsille annetaan mahdollisuuksia osallistua oppimisympäristöjen rakentamiseen. Esiopetuksen toiminnassa lapsen osallistuminen oppimisympäristön rakentamiseen tukee lasten osallisuutta ja antaa heille onnistumisen kokemuksia. Osallistuminen myös vahvistaa vuorovaikutusta vertaisryhmän kanssa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 24.)

Oppimisympäristöinä käytetään monipuolisesti ulko- ja sisätiloja, lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 24). Lapset tutustuvat monipuolisesti esiopetuksen aikana lähiympäristöön, sen ihmisiin ja luontoon (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 14-15). Esiopetuksen opetuksen sisällöissä käytetään ja sovelletaan tieto- ja viestintäteknologiaa. Näiden lisäksi opetuksessa hyödynnetään eri yhteistyökumppaneita, joita voivat olla lähistöltä löytyvät kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntatoimet. Toiminnassa voidaan huoltajien luvalla hyödyntää myös lasten omia leikkikaluja, tieto- ja viestintäteknologisia laitteita ja muita välineitä. Tavoitteena on luoda oppimisympäristöjä, joissa lapsilla on mahdollisuus kokonaisvaltaisen oppimiseen. Hyvin luodut oppimisympäristöt

kannustavat lasta aktiiviseen, yhteisölliseen ja itsenäiseen oppimiseen. (Esiopetuksen opetus-suunnitelman perusteet 2014, 24.)

Lapsilla on oikeus oppia leikin kautta ja iloita omasta oppimisestaan. Lasten aikaisemmin op-pimat taidot ja kokemukset ovat suuri osa heidän oppimisen polkuaan. Lasten erilaisuutta ar-vostetaan ja se sisältää lasten erilaiset tavat toimia ja oppia. Lasten käsityksiä ja mielipiteitä pidetään tärkeinä. Lapset osallistuvat esiopetuksen aikana oppimisympäristöjen rakentami-seen ja omien edellytystensä mukaan toiminnan suunnitteluun sekä arviointiin. Lapsia roh-kaistaan joka päivä esiopetuksessa yhdessä tekemiseen ja yhteisöllisyyteen. (Esiopetuksen opetus-suunnitelman perusteet 2014, 15.)

2.3.2 Esiopetuksen sisällön määrittäminen

Esiopetus pohjautuu opetuksen eheyttämiseen. Eheyttämisen taustalla on elinikäisen oppimi-sen periaate, jolloin oppiminen on elinikäinen prosessi. Elinikäisen oppimisen ajatuksessa, yk-silön kyvyt oppia kehittyvät koko ajan syntymästä vanhuuteen saakka. Elinikäisen oppimisen näkökulmasta opetuksen tulee kehittää lapsen yksilöllisiä taitoja, tahtoa ja valmiutta hallita sekä ohjata omaa elämäänsä. Elämänhallinnan perusteena pidetään taas itsetuntemusta ja tietoisuutta itsestä. Esiopetuksen oppiminen ei pohjaudu pelkästään tietojen ja taitojen han-kintaan, vaan tärkeimpänä taitona on oppia jäsentämään asioita, ilmiöitä ja omaa elämää. (Lerikkanen & Koivisto 2001. 27.) Esiopetuksessa ei ole oppiaineita, vaan opetettavat asiat ovat jaettu keskeisiin sisältöalueisiin. Sisältöalueita esiopetuksessa on yhteensä seitsemän. Sisältöalueita esiopetuksessa ovat terveys ja fyysinen sekä motorinen kehitys. Sisältöalueissa harjoitellaan myös kielen kehittymistä ja vuorovaikutus taitoja. Etiikka, katsomus, ympäristö- ja luonnontieto ovat suuressa roolissa esiopetuksen opetusta suunniteltaessa. Näiden lisäksi harjoitellaan myös matemaattisia taitoja ja taide sekä kulttuuriin liittyviä asioita. (Esiopetuk-sen toteutuminen 2018.)

Esiopetuksen opetus-suunnitelma on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lap-set omaksuvat uusia tietoja ja taitoja vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Vuorovaikutusta ta-ptahtuu lasten, opettajien, eri yhteisöjen ja lähiympäristön kanssa. (Esiopetuksen opetus-suunnitelman perusteet 2014, 16.) Lapsen oppimisen prosessi on kokonaisvaltainen tapahtuma. Oppimisessa yhdistyvät toisiinsa toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset sekä ajattelu. Olennaisessa osassa lasten oppimisessa on heidän oma toiminta ja tärkeää on luotta-mus omiin mahdollisuuksiinsa oppijana. Lisäksi lasten omalla tahdolla ja kehittyvällä taidolla toimia yhdessä on paljon merkitystä oppimiselle. Esiopetuksessa lapset oppivat erilaisten toi-mintatapojen avustuksella. Lapsi oppii uusia asioita leikkien, liikkuen, tutkien ja erilaisia työ-tehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvan toiminnan avustuksella. Myön-teisten tunnekokemusten saaminen edesauttaa oppimista. Näitä tunnekokemuksia ovat esi-merkiksi ilo ja uutta luova toiminta, jotka edistävät oppimista ja innostavat kehittämään lap-sen omaa osaamista. (Esiopetuksen opetus-suunnitelman perusteet 2014, 16.)

Leikki eri muodoissaan on vahvasti läsnä esiopetuksen toiminnassa (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet, 14). Esiopetukseen sisältyvässä ohjatussa toiminnassa ja leikissä lapset opettelevat toimimaan yhteistyössä muiden lasten kanssa yhteistyössä. Lapset harjoittelevat asettamaan itselleen tavoitteita, mutta myös koko ryhmän yhteiselle toiminnalle. Esiopetuksessa on tärkeää kuunnella ja kuulla lapsia. Lasten kanssa keskustellaan ja heitä ohjataan ottamaan oman toimintansa ohelle huomioon myös toiset ryhmässä toimivat lapset. Näiden keinojen avulla lapsille saadaan syntymään kokemus ryhmän ja yhteisön jäsenyydestä. Tavoitteena on uusien tietojen ja taitojen oppimisen kautta herättää lapsissa halu oppia lisää. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 16.) Leikillä ja mielikuvituksen käytöllä on tärkeä merkitys lasten myönteisen kehityksen kannalta. Leikillä ja mielikuvituksella on myös merkitystä uusien tietojen ja taitojen opetteluun pohjalla.

Esiopetus on kokonaisuudessaan tavoitteellista toimintaa. Esiopetuksen opetuksen tavoitteet määrittyvät paikallisen opetussuunnitelman mukaan. Paikallinen opetussuunnitelma on taas luoto valtakunnallisen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Opetussuunnitelmassa ei lasten osaamisen tasolle aseteta yhteisiä tavoitteita. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 14.) Esiopetuksessa lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä seurataan ja tuetaan. Myös lapsen tietojen ja taitojen kehittymistä seurataan. Esiopetuksen yhtenä tavoitteena on ennaltaehkäistä mahdollisesti lapsen kohdalla ilmeneviä vaikeuksia. Lapsen minäkäsitystä vahvistetaan esiopetuksen aikana arvostavan vuorovaikutuksen, monipuolisten oppimiskokemusten sekä kannustavan palautteen avustuksella. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 14.)

Esiopetuksen toimintaympäristössä kiinnitetään huomiota terveiden elämäntapojen opettamiseen ja luomiseen lapsen arkeen. Esiopetuksen opetuksen aikana lasten kanssa liikutaan monipuolisesti sisällä ja ulkona hyödyntäen erilaisia toimintaympäristöjä. Lapsia ohjataan ja opastetaan välttämään yhtäjaksoista istumista ja vaihtamaan työskentelyasentoja päivän aikana. Esiopetuspäivään kuuluu myös tarjota kaikille ryhmän lapsille mahdollisuus rauhoittumiselle erilaisin menetelmin. Esiopetuksen ryhmässä lapsia ohjataan toimimaan turvallisesti erilaisissa käytössä olevissa oppimisympäristöissä. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 23.)

Esiopetukseen luotu hyvä toimintakulttuuri edistää kaikkien esiopetusyhteisössä toimivien oppimista kokonaisvaltaisesti sekä lasten että aikuisten. Esiopetuksen yhteisössä kannustetaan kokeilemaan ja yrittämään uusia asioita päivittäin. Lapsille annetaan mahdollisuus erehtymiseen ja havaitsemaan asioiden positiivisia puolia. Lapsen kanssa iloitaan yhdessä onnistumisista ja oivalluksista. Esiopetuksessa tapahtuvat ja toteutuvat erilaiset tapahtumat, retket sekä juhlat värittävät kulttuurista vuodenkiertoa. Esiopetusta toteutetaan siten, että lasten leikille, aloitteille ja kokeiluille annetaan mahdollisuuksia ja tilaa. Lapsia rohkaistaan tuomaan itseään esille ilmaisun keinoin. Lasten kanssa harjoitellaan ja opettellaan erilaisia

taitoja, tietoja ja työtapoja kukin lapsi omaan tahtiinsa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 23.)

2.3.3 Esiopetuksen toteutumisen arviointi

Kasvatuksen ja opetuksen arvioinnilla on monia tehtäviä esiopetuksessa. Arvioinnin avulla seurataan ja uudistetaan kasvatusta ja opetusjärjestelmää, opetussuunnitelmaa, koulua, esiopetusta, päiväkotia jatkuvasti vastaamaan ajan tarpeita. Kasvattajat, opettajat ja lasten vanhemmat saavat arvioinnin kautta palautetta antamastaan kasvatuksesta ja opetuksesta. Arvioinnista on myös nähtävissä kasvatuksen ja opetuksen vaikutukset opetus- ja kasvatustavoitteiden saavuttamiseen. Esiopetuksessa viimeisenä arvioinnin kohteena ovat lapset ja oppilaat. Arvioinnin ydintehtävänä on heidän kasvunsa, kehittymisensä ja oppimisensa edistymisen seuranta. (Ojala 2015, 191.) Kun arviointia toteutetaan jatkuvasti, opettaja saa tarvitsemaansa tietoa työnsä toteuttamisen taustalle, jolloin hän voi suunnitella toimintaa niin yksittäisen lapsen kuin ryhmänkin kannalta mielekkäiksi, lapsen kasvua ja kehitystä tukeviksi kokonaisuuksiksi. (Kyllönen 2001, 45.)

Esiopetuksen toimintakulttuuria arvioidaan ja kehitetään niin, että se tukee esiopetukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 22.) Esiopetuksen toteutumista arvioidaan jatkuvasti ja arvioinnin pohjalta toimintaa pyritään kehittämään (Esiopetuksen toteutuminen 2018). Lapsen esiopetuksen suunnitelma hyödynnetään myös arvioinnin toteuttamisessa. Lapsen esiopetuksen suunnitelma voidaan laatia jokaiselle lapselle erikseen tai yhteisesti koko ryhmälle. Suunnitelma on yksi luonteva arvioinnin ja seurannan välinen. (Kyllönen 2001, 45.) Opetuksen kehittämisessä huomioidaan toimintakulttuurin vaikuttavat seikat, joista osa on kirjoitettuja ja tiedostettuja, mutta osa on tiedostamattomia. Toimintakulttuurilla on vaikutusta sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnistaako sen merkitykset ja vaikutukset vai ei. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 22.)

Esiopetuksen arvioinnissa painotetaan lapsen kasvu- ja oppimisprosessin kokonaisvaltaista edistymistä. Esiopetuksen ja lapsen henkilökohtaista arviointia toteutetaan koko ajan opettajan ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa. Huoltaja saa palautetta lapsen edistymisestä säännöllisesti keskusteluissa. Yhteistyöllä kotien kanssa on suuri merkitys esiopetusvuoden aikana. Yhteistyön toteutumisella ja sen toimivuudella on suuri merkitys lapsen viihtyvyyden, kasvun ja oppimisen kannalta esiopetuksessa. (Esiopetuksen toteutuminen 2018.) Esiopetuksen yksi keskeisimmistä tehtävistä on tukea lapsen kokonaispersoonallisuuden kasvua esiopetuksen vuoden aikana. Esiopetuksessa toteutuva lapsen kokonaisvaltainen arviointi tulee nähdä esiopetuksessa laaja-alaisesti kasvun ja kehityksen tukemisena. Lapset oppivat parhaiten uusia asioita ollessaan tietoisia omasta oppimisestaan ja tiedostaessaan, että oma aktiivinen rooli on keskeisessä osassa. Lapsen hyvä minäkuva itsestään oppijana vaikuttaa siihen, miten hän oppii uusia asioita. Esiopetuksessa toteutettu onnistunut arviointi edistää ja syventää oppimis- ja kehittymisprosessia. (Kyllönen 2001, 43.)

Esiopetuksessa luodaan pohja elinikäiselle oppimiselle, joka jatkuu lapsuudesta vanhuuteen asti. Jotta voidaan ohjata lasta oppimaan oppimisen taitoihin, tulee esiopetuksen opettajan tiedostaa mitä oppimaan oppiminen oikein on. Oppimaan oppimisen ulottuvuuksia ovat esimerkiksi itsetunto, käsitys itsestä oppijana ja itseohjautuvuus. Lapsen itsesäätelyllä on merkittävä osa oppimaan oppimisen taitojen kehittymisessä. Esiopetuksen opettajan tehtävä on tehdä näkyväksi lapsen oppiminen. Oppimista tapahtuu kaikissa elämän tilanteissa. Lapsen kasvu ja kehitys on kokonaisvaltaista, jolloin arvioinnissa tulee huomioida lapsen kehitys, aikaisempi oppimishistoria ja sen hetkinen elämäntilanne. Havainnoinnin ja arvioinnin kohteena on lapsen koko kehitymis- ja oppimisprosessi. (Kyllönen 2001, 44.)

Esiopetuksessa työskentelevien aikuisten on tärkeää tiedostaa heidän tapansa toimia ja olla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa, sillä tavat toimia välittyvät mallina esiopetuksessa oleville lapsille. Esiopetuksen paikallisen toimintakulttuurin kehittäminen edellyttää toimintatapojen ja pedagogiikan johtamista. Kehittämistyössä on huomioitava henkilöstön ja lasten osallisuuden turvaaminen ja luotava sitoutuneisuutta kehitettyihin yhteisiin toimintatapoihin. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 22.) Vastuu esiopetuksentoiminnan kehittämisestä on aina paikallisesti opetuksen järjestäjällä ja esiopetusta johtavilla henkilöillä. Toimintakulttuuria kehitetään monipuolisesti erilaisia menetelmiä hyödyntäen esimerkiksi kokeilemalla monipuolisia työtapoja, uusia ratkaisuja oppimisympäristöihin sekä kehittämällä ammatillista osaamista yhteistyöverkostoissa. Kehittämistyö vaatii jokaisen järjestelmällistä itsearviointia, jotta jatkuva kehittäminen on luonteva osa esiopetuksen arkea. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 22.)

Esiopetuksessa toteutuvan kehittämistyön lähtökohtana on aina kaikille yhteinen ja yhdenvertainen esiopetus. Kaikille yhteisessä esiopetuksessa kaikki lapset voivat olla ainutlaatuisia yksilöitä. Lapsi voi toimia, kehittyä ja oppia yksilönä mutta myös yhteisön jäsenenä. Esiopetuksen toimintaa kehitetään eteenpäin inklusiiviseen ja kulttuurista monimuotoisuutta tukevaan suuntaan. Jokaiselle lapselle suunnitellaan ja luodaan yksilöllisesti sopivia oppimisen haasteita sekä turvataan tarvittava kasvun ja oppimisen tuki jo varhaisessa vaiheessa. On tärkeää antaa ja mahdollistaa lapselle kokemuksia siitä, että heistä ollaan kiinnostuneita, heitä arvostetaan ja heidän mielipiteillään sekä toiminnallaan on merkitystä osana esiopetuksen toteuttamista. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 22.) Kaikella yhteistyöllä muun varhaiskasvatuksen, perusopetuksen sekä tuen ja oppilashuollon ammattilaisten kanssa on valtava merkitys. Yhteistyö eri tahojen välillä on välttämätöntä lasten sujuvan oppimisen polun ja hyvinvoinnin turvaamiseksi (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 22). Opetuksen järjestäjän on tärkeää huolehtia kaikkien osapuolten mahdollisuudesta osallistua opetussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen. Näihin kuuluvat myös esiopetuksen henkilöstö ja huoltajat. Myös lasten näkemyksiä on tärkeää kuunnella ja hyödyntää kehittämisessä. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 9.)

Turvataksaan lapsen eheän oppimisen polun, on tärkeää antaa kaikille varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstölle mahdollisuus tutustua sekä osallistua esiopetuksen opetussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen monipuolisten näkemysten saamiseksi (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 9). Opetuksen järjestäjän tehtävä on arvioida tasaisin väliajoin antamaansa esiopetusta, sen vaikuttavuutta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arvioinnin tarkoituksena on esiopetuksen laadun takaaminen ja kehittäminen, etenkin lasten oppimisen edellytysten parantaminen. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 10.)

3 Opetuksen toteutumisen perusteet

Uudenmaan kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma perustuu valtakunnallisesti määriteltyihin esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Uudenmaan kunnan esiopetus suunnitelma on laadittu valtakunnallisen esiopetussuunnitelman pohjalta ja tarkentaen kuntakohtaisia tavoitteita. (Uudenmaan kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2016.) Kunnassa esiopetus kuuluu kasvatus- ja sivistyslautakunnan vastuualueille. Uudenmaan kunnassa noudatetaan 2016 vuoden opetussuunnitelmaa kaikissa yksiköissä, joissa esiopetusta toteutetaan. (Esiopetus 2018.)

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen esiopetuksen opetussuunnitelman laadinnasta. Opetuksen järjestäjä on myös vastuussa esiopetuksen kehittämisestä. Kunnassa paikallisesti laaditussa opetussuunnitelmassa päätetään esiopetuksen kasvatus- ja opetustyön, oppilahuollon, huoltajien ja esiopetuksen yhteistyön sekä esiopetuksen muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta esiopetuksen valtakunnallisesti asetettujen perusteiden pohjalta. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 8.) Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan määrittelemään, ohjaamaan ja tukemaan esiopetuksen järjestämistä kaikissa alueen esiopetuksen yksiköissä. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on ottaa huomioon paikalliset erityispiirteet, lasten tarpeet sekä esiopetusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset opetussuunnitelmaa laatiessaan ja muuttaessaan. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 8.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan tavoitteet ja arvioinnin käytännöt esiopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen taustalla. Paikallisessa suunnitelmassa kuvataan myös esiopetuksessa käytettävät oppimisympäristöt sekä niiden arviointiin liittyvät käytännöt. Erityisen tärkeää paikallisessa esiopetuksen suunnitelmassa on kuvata yhteistyön tavoitteet ja käytännöt esiopetuksen toteuttamisessa, mutta myös huoltajien kanssa sekä siirtymävaiheissa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 26.) Kehittämistyön kannalta on tärkeää myös kuvata paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyön eri osa-alueiden arvioinnin käytännöt. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on huolehtia siitä, että kukin esiopetuksen toimintayksikkö voi tarvittaessa tämentää toimintakulttuuriinsa ja oppimisympäristöjen kehittämiseen

liittyviä tavoitteita sekä yhteistyöhön liittyviä käytäntöjään. Tehdyt täsmennykset toimintakulttuuriin ja oppimisympäristöihin liittyen voidaan kirjata joko yksikkökohtaiseen opetussuunnitelmaan ja lukuvuosisuunnitelmaan opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 26.)

3.1 Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet

Esiopetuksen opetussuunnitelmassa laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan erilaisten tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamia oppimisen toteutumisen kokonaisuuksia. Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteiden edellyttämällä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen alkaa jo varhaislapsuudessa ja osaamisen kehittyminen jatkuu läpi lapsen elämän nuoruudesta aikuisuuteen saakka. Laaja-alainen osaaminen vahvistuu vähitellen oppimisen polun aikana. Vahvistumista tapahtuu eri tiedon- ja taidonaloihin liittyvässä opiskelussa sekä arjen toiminnassa sekä erilaisissa vuorovaikutus tilanteissa ja toiminnoissa. (Esiopetuksen opetussuunnitelma perusteet 2014, 16.) Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen edistää lasten kasvua yksilönä ja yhteisönsä jäsenenä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet tukevat lasten valmiuksia suuntautua elinikäisen oppimisen polulle ja luovat pohjaa kestäväen elämäntavan omaksumiselle. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 16.)

Esiopetuksessa opetuksen painopisteenä ovat kestäväen elämäntavan sosiaaliset ja kulttuuriset näkökulmat. Esiopetuksessa toteutuvan laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa opettavia tietosisältöjä enemmän se, miten esiopetuksessa työskennellään lapsen kanssa ja millaisiksi oppimisympäristöt rakennetaan sekä miten lasten oppimista ja hyvinvointia tuetaan koko esiopetusvuoden aikana. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 16.)

3.1.1 Ajattelu ja oppimisen taidot

Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Taidot muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja lapsen elinikäiselle oppimiselle. Tiedon määrä ja sen nopea uudistuminen edellyttävät lapselta taitoja uuden tiedon omaksumiseen. Se vaatii myös oman oppimisen ohjaamista. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 17.) Uuden tiedon jäsentäminen ja uuden luominen edellyttävät luovaa sekä kriittistä ajattelua. Esiopetuksen tehtävänä on rohkaista, tukea ja auttaa lapsia kehittämään ajattelun ja oppimisen taitojaan. Esiopetuksessa toimivat aikuiset vahvistavat lasten luottamusta omaan osaamiseensa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 17.) Ajattelu ja oppimisen taitojen kehittämien vaatii opettajalta oppilaan tuntemusta. Opettajan on osattava myös hahmottaa jokaisen oppilaan henkilökohtaisen oppimisen polun eteneminen tukeakseen ajattelu ja oppimistaitojen kehittymistä. (Luostarinen & Peltomaa 2016, 55-56.)

Ajattelu ja oppimisen taitoihin sisältyy harjoittelemisen kysymään ja kyseenalaistamaan asioita rohkeasti. Se sisältää myös innostusta, innovatiivisuutta ja kekseliäisyyttä. Ajattelun ja

oppimisen taitoja voidaan katsoa myös tutkivan, analyttisen ja moninäkökulmaisista suunnista. Se sisältää sekä itsenäistä tiedonrakentamista mutta myös jaettua tiedon rakentamista. Ajattelun taitojen kehittyminen tukee myös oman oppimisen hahmottamiseen. Oppimaan oppiminen lähtee oman oppimisen, tunteiden ja tapahtumien tarkkailusta. (Luostarinen & Peltomaa 2016, 56-62.) Esiopetuksen toiminnassa lasten muistin ja mielikuvituksen kehittymistä tuetaan monipuolisten toiminnallisten menetelmien avulla kuten lorujen, musisoinnin ja draamatoiminnan avustuksella. Esiopetuksessa erilaisten leikkien, pelien ja erilaisten ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien käyttö tarjoavat lapsille elämyksiä, mutta myös oivaltamisen ja uuden löytämisen iloa. Esiopetuksessa käytettävä monipuolinen liikkuminen ja havaintomotoriset harjoitukset tukevat lasten oppimista. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 17.)

Esiopetuksessa lapsia kannustetaan kokeilemaan ja opettelemaan myös heille uusia ja vaativia asioita. Lapsia ohjataan kysymään ja kyseenalaistamaan asioita esiopetuksen toiminnassa. Esiopetuksessa ryhmässä toimivat aikuiset rohkaisevat lapsia iloitsemaan onnistumisista ja kannustamaan toisia sekä samalla olemaan lannistumatta omista tai muiden epäonnistumisista. Esiopetuksen toimintaa dokumentoidaan monipuolisesti erilaisin menetelmin, siitä keskustellaan avoimesti ja esiopetuksen onnistumista pohditaan myös yhdessä lasten kanssa. Samalla opetuksessa autetaan lapsia havaitsemaan omaa edistymistään ja oppimistaan. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 17.)

3.1.2 Kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taidot

Kulttuurisella osaamisella viitataan muun muassa kansallisiin, etnisiin, katsomuksellisiin ja kielellisiin kulttuureihin. Näiden lisäksi puhutaan myös niistä kaikista kulttuureista, joissa me elämme arjessamme. Kulttuurilla ei tarkoiteta pelkästään kokemuksena vierasta, vaan myös mikä on meille samaa ja tuttua. Jokaisen lapsen kodista löytyy omanlaisensa kulttuuri ja tavat toimia. Kulttuurisesti kestävään elintapaan ohjaaminen vaatii ihmisarvoja kunnioittavaa toimintaa ja arvostavan vuorovaikutuksen taitoja. Tarvitaan myös kykyä ilmaista itseään ja omia näkemyksiään. Kulttuurista moninaisuutta on tärkeää lähestyä positiivisesta näkökulmasta ja kokea se rikastuttavana asiana. (Luostarinen & Peltomaa 2016, 62-63.)

Yksilön toimintakykyyn ja hyvinvointiin vaikuttaa vuorovaikutustaidot, kyky ilmaista itseään ja ymmärtää muita. Ihminen tarvitsee taitoa kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä. Nämä kuuluvat hyvään vuorovaikutukseen sekä kulttuuriseen osaamiseen. Jotta ihminen voi luoda myönteisiä ihmissuhteita ja ratkaista eteen tulevia ongelmatilanteita, edellytetään ihmiseltä hyviä yhteistyötaitoja. Esiopetuksen tehtävänä on tarjota lapsille mahdollisuuksia harjoitella näitä erilaisia eteen tulevia tilanteita turvallisesti vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja kehittävässä toiminnossa. Taitoja harjoitellaan vertaisryhmissä, mutta myös lähiyhteisön eri aikuisten kanssa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 17.)

Esiopetuksessa lapsia rohkaistaan päivittäin ja erilaisissa tilanteissa tutustumaan toisiin ihmisiin ja toimimaan heidän kanssaan yhteistyössä. Hyviä taitojen harjoittamisen tilanteita ovat erilaiset juhlat, leikit ja yhteistyöhön perustuva toiminta, jotka luovat mahdollisuuksia harjoitella käyttäytymistä eri tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa. Esiopetuksessa lapsia kohdellaan arvostavasti ja heitä ohjataan ystävällisyyteen sekä hyvien tapojen käyttämiseen arjessa vastaantulevissa tilanteissa. Esiopetuksessa lasten kanssa tutustutaan monipuolisesti lähiympäristöön ja sen tarjoamaan kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Esiopetuksen aikana lapsia ohjataan arvostamaan oman ja toisten perheiden perinteitä, mutta myös ymmärtämään erilaisia tapoja toimia. Lasten kielitietoisuuden kehittymistä tuetaan monipuolisesti ja lapsia rohkaistaan ilmaisemaan itseään eri keinoja hyödyntäen. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 17.)

3.1.3 Itsestä huolehtimisen ja arjen taidot

Tärkeitä taitoja kaikille ovat omasta itsestään huolehtiminen, omaan terveyteen ja turvallisuuteen sekä arjen teknologian hallintaan liittyvät taidot. Taitojen hallitsemisessa on kyse yksilön henkilökohtaisesta hyvinvoinnista ja kestäväan elämäntapaan sitoutumisesta. Esiopetuksen tehtävänä on vahvistaa lasten omaan hyvinvointiin liittyviä taitoja ja ohjata heitä tekemään kestäväan elämäntavan mukaisia valintoja elämässään. Esiopetuksessa tuetaan lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen ja eteen tuleviin haasteisiin. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 17.) Itsestä huolehtimisen ja arjen taitojen harjoittamiseen kuuluu myös tavoitteena oppia ymmärtämään, että omalla toiminnalla on vaikutusta niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin (Luostarinen & Peltomaa 2016, 65).

Esiopetuksessa lapsia ohjataan edellytystensä mukaan huolehtimaan itsestään, toisista ja omista tavaroista. Sen lisäksi lapsia ohjataan huolehtimaan myös yhteisestä ympäristöstä. Esiopetuksen opetuksessa ja yhteistyössä huoltajien kanssa käsitellään lasten arkielämän rytmiä. Käsiteltävä arkielämän rytmi sisältää ruokailun ja levon tärkeyden, joilla on merkitystä lapsen kasvuun ja kehitykseen. Erityisesti kiinnitetään suurta huomiota monipuoliseen ja riittävään liikuntaan lasten hyvinvoinnin ja oppimisen edellytyksen taustalla. Lasten kanssa pohditaan yhdessä heidän hyvää oloaan edistävästä sekä haittaavista tekijöistä ja niiden vaikutuksista. Esiopetuksessa lapsia ohjataan toimimaan ja käyttäytymään turvallisesti lähiliikenteessä. Lapsia opastetaan pyytämään ja hakemaan apua tarvittaessa. Lasten kanssa kokeillaan erilaisia teknologisia ratkaisuja sekä harjoitellaan laitteiden ja välineiden turvallista käyttöä. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 17-18.)

3.1.4 Monilukutaito

Monilukutaitoon sisältyy erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Monilukutaito liittyy kiinteänä osana ajattelun ja viestinnän taitoihin. Monilukutaitoon liittyy myös kyky hankkia, muokata ja tuottaa sekä esittää, arvioida ja arvottaa tietoa erilaisissa ympäristöissä

ja vastaan tulevissa tilanteissa. Monilukutaidon avulla tietoa voidaan tuottaa ja esittää erilaisilla tavoilla kuten sanallisten, kuvallisten, numeeristen tai muiden symbolijärjestelmien yhdistelmien avulla. Monilukutaitoon sisältyy erilaisia lukutaitoja. Lukutaitoja ovat peruslukutaito, numeerinen lukutaito, kuvalukutaito ja medialukutaito. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 18.)

Monilukutaitoon liittyy laaja tekstikäsitys, jonka mukaan tekstit voivat olla kirjoitettuja, puhuttuja, audiovisuaalisia tai digitaalisia. Monilukutaidon eri osa-alueet ovat yksilön elämän näkökulmasta keskeisiä perustaitoja. Niillä on vaikutusta ihmisten keskinäiseen vuorovaikutuksen, yhteiskuntaan, kansalaisuuteen ja työelämään. Lapsen monilukutaidon kehittyminen luo perustaa hänen muulle oppimiselleen ja opiskelulle tulevaisuudessa. Monilukutaidon kehittyminen alkaa jo varhaisessa vaiheessa lapsuudessa ja jatkuu läpi koko ihmisen elämän. Esiopetuksen tehtävä on tukea lasten monilukutaidon kehittymistä monipuolisesti. Yhteistyö huoltajien kanssa kehittää lapsen monilukutaitoa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 18.)

Esiopetuksessa lapsia kannustetaan vahvasti tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan erilaisia viestejä. Viestien avulla opetellaan ilmaisua ja vuorovaikutusta sekä niiden herättämiin ajatuksiin sekä esille nouseviin tunteisiin eläydytään yhdessä. Lasten kehittymistä kuvalukutaidossa, kirjoittamisessa, lukemisessa ja numeerisissa lukutaidoissa sekä medialukutaidoissa tuetaan erilaisin keinoin. Monilukutaitoisiksi kehittyäkseen lapset tarvitsevat avukseen vahvaa aikuisen mallia. Aikuisen tarjoaman mallin lisäksi tarvitaan rikasta tekstiympäristöä, lasten itse tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja. Kulttuuripalveluja voivat olla esimerkiksi erilaiset elokuvat, leikkilorut ja musiikki. Lasten osallisuus vahvistuu monilukutaidon kehittymisen myötä ja samalla lasten maailma avautuu, jäsentyy ja saa uusia merkityksiä. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 18.)

3.1.5 Tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen taidot

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen on tärkeä kansalaistaito. Taitoa tarvitaan esimerkiksi lasten ja perheiden arjessa, ihmisten välisissä erilaisissa vuorovaikutuksissa sekä yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen kuuluu osaksi monilukutaitoa sekä media- ja opiskelutaitoja. Lapsi tarvitsee monilukutaitoa esimerkiksi opiskelussa ja työelämässä. Esiopetuksen tehtävä on edistää lasten tieto- ja viestintäteknologista osaamista yhdessä kodin lapsen kodin kanssa. Esiopetuksen opetuksessa tutustutaan vahvasti sekä monipuolisesti erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, palveluihin ja tarjolla oleviin peleihin. Oppimiskokonaisuuden opetuksen avulla tuetaan lasten vuorovaikutustaitoja, oppimisen taitoja sekä vähitellen kehittyvää kirjoitus- sekä lukutaitoa. Lapsille annetaan monipuolisesti mahdollisuuksia kokeilla ja tuottaa itse erilaista tietoa, jolloin edistetään lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitojen kehittymistä. Sen lisäksi lapsia ohjataan

omaksumaan turvallisia ja ergonomisia käyttötaitoja. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 18.)

3.1.6 Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot

Esiopetukseen kuuluu myös lapsen osallistuminen ja vaikuttaminen opetukseen sekä sen sisältöjen rakentumiseen. Aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen sekä vaikuttaminen luovat lapselle perustaa demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuuden kehittymiselle. Lapselta edellytetään taitoa ja tahtoa osallistua yhteisön toimintaan sekä luottamusta omaan vaikuttamisen mahdollisuuteen. Esiopetuksessa kunnioitetaan demokratian toteutumisen keskeisiä periaatteita ja tuetaan lasten vähitellen kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Esiopetuksen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin osallistuvat lapset, esiopetuksen henkilöstö sekä lasten huoltajat. Lasten osallistuessa esiopetuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin, he oppivat samalla hahmottamaan yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen. Esiopetuksessa on tärkeää toteuttaa lasta arvostavaa kohtaamista ja heidän ajatustensa kuuntelemista. Tärkeää on toimia yhteistyössä toisten lasten ja aikuisten kanssa, joka vahvistaa lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lapsia kannustetaan sekä rohkaistaan auttamaan toisia ryhmän lapsia ja pyytämään tarvittaessa apua muilta lapsilta sekä ryhmän aikuisilta. Lasten on tärkeä kokea ja tietää, että he ovat oikeutettuja aikuisten apuun ja suojeluun jokaisessa tilanteessa. (Esiopetuksen opetussuunnitelma perusteet 2014, 18-19.)

3.2 Esiopetuksen opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

Esiopetuksen opetus ja toiminta tarjoavat lapsille mahdollisuuksia vuorovaikutukseen, ilmaisen eri muotoihin ja uusiin kokemuksiin. Erilaisissa oppimisympäristöissä on tilaisuus tutustua lapsen mielenkiinnon kohteisiin yhdessä. Tämä tarjoaa mahdollisuuden lapsille ystävyyden syntymiseen, oppimisen iloon ja uusien kiinnostuksen kohteiden löytämiseen. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 15.) Leikillä on suuri merkitys muun muassa lasten kielen kehityksessä. Leikillä on vaikutusta myös uusien taitojen oppimisessa, lapsen tunteiden käsittelyssä ja kulttuuri-identiteetin muodostumisessa. Esiopetuksessa lapsilla on mahdollisuus leikkiä omaehtoisesti erilaisissa ympäristöissä. Lapsille mahdollistetaan tilaisuuksia opetella uusia leikkejä ja pelejä. Leikkiä hyödynnetään monipuolisesti sen eri muodoissaan esiopetuksessa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 23.) Esiopetuksen toteuttamisessa hyödynnetään monipuolisesti varhaiskasvatukseen soveltuvaa pedagogiikkaa, jonka ohella kunnioitetaan lasten mielenkiinnon kohteita opetuksen järjestämisessä. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 14.)

Esiopetuksen opetussuunnitelmassa oppimiskokonaisuudet jaotellaan viideksi kokonaisuudeksi. Jokainen kokonaisuus sisältää omat tavoitteet, joilla on toisiinsa liittyviä kasvatuksellisia sekä opetuksellisia tehtäviä. Esiopetuksen oppimiskokonaisuuksia muodostettaessa, eri

kokonaisuuksien tavoitteita ja sisältöjä yhdistellään pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Esiopetuksen erilaisia oppimiskokonaisuuksia ovat ilmaisun monet muodot, kielen rikas maailma, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan ja kehityn. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 30.)

Ilmaisun monet muodot oppimiskokonaisuudessa lasten oppimisedellytykset, sosiaaliset taidot ja myönteistä minäkuvaa vahvistetaan. Ilmaisun monista muodoista lapset saavat valmiuksia ympäröivän maailman jäsentämiseen. Lapsen valmiudet kehittyvät, kun he tutkivat, tulkitsevat ja ilmaisevat itseään sekä maailmaa erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. Lapsen keskittymiskyky ja itsesäätelytaidot kehittyvät harjoittelun avustuksella. Erilaista ilmaisua harjoitellaan musiikillisen, kuvataiteellisen, käsitöiden sekä suullisen ja kehollisen ilmaisun perustaitojen avulla. Harjoittelemalla lapsi kasvaa ja kehittyy esiopetuksen aikana. Esiopetuksessa käytetään monipuolisesti kulttuurin ja ilmaisun eri muotoja. Näihin tutustuminen vahvistaa lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Samalla edesautetaan lapsen monilukutaidon kehittymistä. Esiopetuksen arjessa ja juhlissa käytettävät eri ilmaisumuodot tarjoavat mahdollisuuksia tuoda esille kulttuurista monimuotoisuutta. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 31.)

Esiopetuksen opetus suunnitellaan niin, että lapsille tarjotaan erilaisia elämyksiä. Elämyksellisiä kokemuksia voidaan tarjota taiteesta, luovista prosesseista ja niihin kuuluvista suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin kokonaisuuksista. Esiopetuksen toiminnan lähtökohtana ovat lasten omat aistimukset, havainnot ja kokemukset. Lapsia kannustetaan osallistumaan opetuksen toteuttamiseen kertomalla ideoistaan, työskentelystään ja niihin liittyvistä erilaisista kokemuksista. Opetuksessa hyödynnetään myös monipuolisesti lähiseudulla tarjolla olevia erilaisia oppimisympäristöjä ja lähiseudun kulttuuri tarjontaa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 31.)

Esiopetuksen opetuksessa musiikillisen toiminnan tavoitteena on vahvistaa kiinnostusta ja lasten suhdetta musiikkiin. Esiopetuksessa musiikillisen toiminnan tulee olla monipuolista ja moniaistista. Lapset saavat esiopetuksessa musiikillisista taidoistaan kokemuksia laulun, tanssin, liikkeen, soiton ja oman musiikin luomisen avustuksella. Lasten kanssa tutustutaan laulujen opetteluun ohella erilaisiin musiikkityyleihin ja erilaisiin soittimiin. Musiikin tahdissa lapset voivat leikkiä, kokeilla omaa luovuuttaan ja improvisoida. Musiikista voidaan toiminnallisissa tilanteissa havainnoida äänen tasoa, musiikin kestoa, voimaa ja siinä olevia sointivärejä. Opetuksessa pyritään tarjoamaan lapsille kokemuksia musiikin luomisesta yhdessä. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 32.)

Kädentaitojen ja erilaisten työvälineiden käyttö on myös suuressa roolissa esiopetuksen opetusta. Esiopetuksessa lapsille tarjotaan mahdollisuus harjoitella käsitöiden tekemistä hyödyntäen erilaisia työvälineitä. Lapsia kannustetaan ja innostetaan tekemään erilaisia käsitöitä.

Materiaaleina käytetään sekä kovia että pehmeitä materiaaleja. Lasten kanssa harjoitellaan erilaisia materiaalien käsittelyssä tarvittavia tekniikoita ja perustaitoja. Lapset pääsevät myös itse suunnittelemaan ja toteuttamaan erilaisia käsitöitä. Lapsia rohkaistaan käyttämään mielikuvitusta apuna ja toimimaan yhdessä muiden lasten kanssa. Käsitöitä harjoitellaan tekemään myös pidempi kestoisina projekteina yhdessä esiopettajan kanssa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 32.)

Esiopetuksen opetukseen sisältyy myös kuvallisen ajattelun ja kuvailmaisun kehittymisen tukeminen tekemisen, tulkitsemisen ja arvioinnin kautta. Lapset ovat suuressa roolissa opetettavaa asiaa suunniteltaessa, jolloin huomioidaan heidän kokemusmaailmansa ja kiinnostuksen kohteensa. Opetuksen suunnittelu on siis lapsilähtöistä. Toiminnassa esiopetuksen lapsille annetaan mahdollisuus kokeilla erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja rohkeasti ja luovasti. Kuvan tekemisen taitojen harjoitteluun sisältyy moniaistisuus. Taitoja harjoitellaan esimerkiksi rakentamalla, maalaamalla ja mediaesityksiä tekemällä. Lasten omien kuvallisten tuotosten lisäksi esiopetuksessa havainnoidaan media kuvia, taideteoksia, esineiden muotoilua ja rakennetun tai luonnon ympäristön kohteita. Kuvalliseen ilmaisemiseen sisältyy myös kuvien tulkitseminen sanallisesti, jolloin tarkastellaan esimerkiksi kuvan materiaaleja, värejä ja kuvan herättämiä tunteita lapsessa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 32.)

Esiopetuksessa tarjotaan mahdollisuus lapsille myös suulliseen ja keholliseen ilmaisemiseen. Suullista ja kehollista ilmaisua harjoitellaan rohkaisevassa ilmapiirissä monipuolisten harjoitusten ja leikin avustuksella. Suullisen ja kehollisen ilmaisun harjoittelun avulla lapset saavat kokemuksia monimuotoisesta viestinnästä. Ilmaisun opetuksessa käytetään monipuolisesti runoja, loruja ja lasten kirjallisuutta. Kokemuksia suullisesta ja kehollisesta ilmaisusta luodaan spontaaneina kokemuksina sekä suunniteltuina prosesseina. Ilmaisunmuotoina käytetään muun muassa draamatoimintaa, sanataidetta ja tanssia. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 32.)

Lapsen kielellinen osaaminen kehittyy monipuolisesti esiopetuksen aikana monipuolisen toiminnan tuloksena. Kielen oppimista pidetään tärkeänä, sillä se toimii lapsen ajattelun, ilmaisun ja vuorovaikutuksen välineenä. Kielen avulla lapset jäsentävät omaa arkeaan ja rakentavat sen avulla maailmankuvaansa. Kieli on lapselle oppimisen kohde, mutta myös oppimisen väline. Esiopetuksen opetuksessa tuetaan lasten kielellisten taitojen kehitystä kokonaisvaltaisesta. Kehityksen edistämisessä lähdetään liikkeelle kielen merkityksen hahmottamisesta, josta edetään kohti yksityiskohtaisempaa kielen rakenteiden ja muodon havaitsemista. Lasten kiinnostusta ja uteliaisuutta puhuttua kieltä kohtaan vahvistetaan. Samalla tuetaan kiinnostuksen ja uteliaisuuden heräämistä kirjoittamiseen ja lukemiseen. Positiivinen ja runsas myönteinen palaute tukee lapsen oppimista. Monilukutaitoa kehitetään välitelle harjoittelemalla erilaisten viestien tulkitsemista ja tuottamista suullisesti sekä erilaisia viestinnän

välineitä hyödyntäen. Samalla kehitty hiljalleen myös tieto- ja viestintäteknologian laaja-alainen osaaminen. Eri kielten havainnointi tukee lasten kielitietoisuutta. Lasten kielellisen ja kulttuurisen taustan monimuotoisuus tunnistetaan ja sitä kunnioitetaan. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 32.)

Lasten elinpiiri laajenee heidän kasvaessaan ja sillä on merkitystä lapsen kasvuun sekä kehittymiseen. Esiopetuksen opetussuunnitelmassa yhtenä osa-alueena on minä ja meidän yhteisömme. Esiopetuksessa lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja toimia ja ajatella, jotka liittyvät osaltaan kodin perinteisiin, toimintamalleihin, arvoihin ja katsomukseen. Yhteiskunta on monimuotoinen, jonka ymmärtämiseen esiopetuksessa lapsen valmiuksia vahvistetaan ja tuetaan. Myös lapsen valmiuksia toimia monimuotisessa yhteiskunnassa kehitetään. Aihetta lähestytään monista eri näkökulmista, joita ovat historiallinen, yhteiskunnallinen, etiikan ja katsomuksen näkökulmat. Lapsen mielenkiinto suunnataan yhteiskunnallisiin asioihin lähiyhteisön menneisyyttä ja ajankohtaisia asioita pohtimalla. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 34.)

Lasten vuorovaikutustaitoja vahvistetaan arjen eettisiä valintoja pohtimalla ja omia tunnetaitoja kehittämällä. Vuorovaikutustaidot kehittyvät myös rakentavaa käyttäytymistä harjoittelemalla. Esiopetuksessa lapset tutustutetaan lähiyhteisön tapoihin, uskontoihin ja muihin katsomuksiin huomioiden kokonaisuuden muut tavoitteet. Tarkoituksena on tukea monipuolisesti lasten kulttuurisen osaamisen ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Tämän lisäksi tuetaan ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista. Esiopetuksen opetuksessa myös huoltajien kanssa toimitaan yhteistyössä kunkin perheen taustaa, katsomuksia ja arvoja kuullen. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 34.)

Esiopetuksessa toimitaan myös tutkien erilaisissa ympäristöissä. Esiopetuksessa lasten toimintaympäristönä toimii esiopetuksen yksikön lähiluonto ja rakennettu ympäristö, mutta myös muut esiopetuksen toiminta- ja oppimisympäristöt, jotka tarjoavat runsaasti aineksia sekä virikkeitä lasten oppimiselle. Esiopetuksessa tuetaan lasten matemaattisten taitojen kehittymistä ja pyritään lisäämään kiinnostusta. Esiopetuksen opetus liitetään lasten kokemusmaailmaan ja heidän toimintaympäristöönsä. On erityisen tärkeää liittää opetus lapsen kokemusmaailmaan matemaattisten taitojen opettelussa sekä teknologia- ja ympäristökasvatuksen toteutuksessa. Esiopetuksessa lisätään myös lasten luonnontuntemusta ja suhdetta luontoon. Tutustuminen arjen teknologiaan on myös osa oppimisen kokonaisuuksia. Tutustuminen tutki-vaan oppimiseen, havainnointi, kokeileminen ja päättelyminen ovat osa esiopetuksen opetusta ympäristöä tutkittaessa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 35.)

Esiopetus muodostuu eri laajuisista ja erilaisin tavoin toteutetuista oppimiskokonaisuuksista, jotka ovat luonteeltaan eheyttävää opetusta. Esiopetuksen opettamisen ja oppimiskokonaisuuksien toteutuksen lähtökohtana ovat lapset. Erityisesti lasten kiinnostuksen kohteet ja

opetukselle asetetut yhteiset tavoitteet. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 30.) Esiopetukselle asetetut yhteiset tavoitteet perustuvat eri tiedon- ja taidonaloista nouseviin opetuksen tavoitteisiin, mutta myös laaja-alaiselle osaamiselle asetettuihin tavoitteisiin. Tavoitteet ohjaavat esiopetuksessa toimivan opettajan työtä. Opetuksen ja toiminnan lähtökohtana ovat lapselle ominaiset tavat toimia ja oppia kuten esimerkiksi leikki. Oppimiskokonaisuuksiin pohjautuva opetus tukee lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehittymistä ja hyvinvointia. Oppimiskokonaisuuksien avulla tarjotaan monipuolinen perusta lasten osaamisen edistymiselle. Toiminnallisten tilanteiden toteuttamiseen vaikuttaa moni tekijä. Tekijöitä ovat valittu oppimiskokonaisuus, kesto ja toteutustapa. Näihin vaikuttaa vielä valittu aihepiiri, tilanne ja lasten oppimisen edistyminen. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 30.)

Esiopetuksen oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun ja toteuttamisen arviointiin osallistuvat myös lapset opettajan ohjauksessa. Jokaiselle lapselle tarjotaan mahdollisuus työskennellä ja oppia omaan tahtiinsa. Lapsi kehittää taitojaan monipuolisessa oppimisympäristössä ollessaan vuorovaikutuksessa muiden lasten, opettajan sekä muun henkilökunnan kanssa. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on tarjota uusia ja innostavia oppimiskokonaisuuksia lapsille. Tehtävänä on myös mahdollistaa yksilöllinen työskentely lapsilähtöisesti etsien kullekin sopivia oppimisen haasteita sisältäviä tehtäviä. Opetuksessa on tärkeää huomioida lasten erilaiset tuen tarpeet. Tavoitteena on tarjota lapsille riittävästi tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 30.)

Kasvu ja kehittyminen ovat myös osa esiopetusta, sillä lapsen kehittyminen ja kasvaminen on jatkuvaa. Esiopetuksessa harjoitellaan itsestä huolehtimista ja siihen liittyviä erilaisia arjen taitoja. Taitojen oppiminen on osa esiopetuksen tavoitteena olevaa laaja-alaista osaamista. Kehittyäkseen ja kasvaakseen lapset tarvitsevat paljon erilaisia kokemuksia, tietoja ja pohdintaa. Näiden pohjalta heidän arvostuksensa sekä heidän omat taitonsa voivat vähitellen kehittyä. Esiopetuksessa tehtävää lähestytään erilaisista näkökulmista. Näkökulmia ovat liikunta, ruoka, kuluttajuus, turvallisuus ja terveys. Esiopetuksen opetuksessa luodaan pohjaa terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle, liikunnalliselle elämäntavalle. Myös lasten terveysosaamista ja turvataitoja kehitetään esiopetuksessa. Lisäksi opetuksen tehtävänä on edistää lasten osaamista kestävään elämäntapaan, johon kuuluvat ruoka-, kulutus- ja puhtaustottumukset. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 37.)

3.3 Tuen järjestäminen ja siirtymävaiheet

Esiopetuksen aikana lapselle tarjottavan tuen tulee olla jatkuvasti kehittyvää, joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua, tavoitteellista ja tuen tarpeen mukaan välittömästi muuttuvaa. Lapselle annetaan esiopetuksessa tukea niin kauan, kuin tarve vaatii. Tuen tason muutokset huomioidaan ja sitä tarjotaan sen muotoisena kuin se on tarpeellista. Tuen portaista lapsi voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea eli yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Tämän

lisäksi tarjotaan muita tuen muotoja kuten osa-aikaista erityistukea ja oppilashuollollisia tuen muotoja. Tarjottu tuki toteutetaan lapselle ensisijaisesti omassa esiopetusryhmässä erilaisin joustavin järjestelyin. Erityisen tärkeää on huolehtia tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä toiseen esiopetusyksikköön tai nivelvaiheessa siirryttäessä esiopetuksesta perusopetukseen. (Varhaiskasvatuksen esiopetus 2017: yleisen tuen opas, 4.)

Esiopetuksen henkilöstö tekee yhteistyötä eri tahojen kanssa. Yhteistyötä tehdään esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kanssa taataksemme lasten hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tukemisen kokonaisvaltaisesti. Monialaisella yhteistyöllä tuetaan arvioinnin ja kehittämisen avustuksella lasten kasvun ja oppimisen tuen sekä esiopetuksen oppilashuollon käytäntöjä. Esiopetuksen henkilöstö toimii joustavassa yhteistyössä lähiympäristön eri toimijoiden kanssa, jolloin voidaan edistää oppimisympäristöjen monipuolisuuden säilymistä. Tämän toiminnan kautta lasten oppimisympäristöt avautuvat ympäröivään yhteisöön ja maailmaan. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 24.)

3.3.1 Yleinen, tehostettu ja erityinen tuki

Uudenmaan kunta on tehnyt yleisen, tehostetut ja erityisen tuen toteuttamisen tueksi paikalliset tuen toteuttamisen oppaat. Esiopetuksen, joka toimii varhaiskasvatuksen puolella, käyttää varhaiskasvatukselle määriteltyjä tuen portaiden ohjeistuksia. Kun taas esiopetus, joka toimii koulun yhteydessä, käyttää taas perusopetuksen oppaissa määriteltyjä tuen portaiden ohjeistuksia. (Uudenmaan kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2016, 38.) Yleisen tuen suunnitelma laaditaan kaikille esiopetuksen oppilaille, jonka jälkeen pedagogisten arvioiden avulla lähdetään tarvittaessa lisäämään tuen tarpeita ensin tehostettuun tukeen ja sen jälkeen erityiseen tukeen.

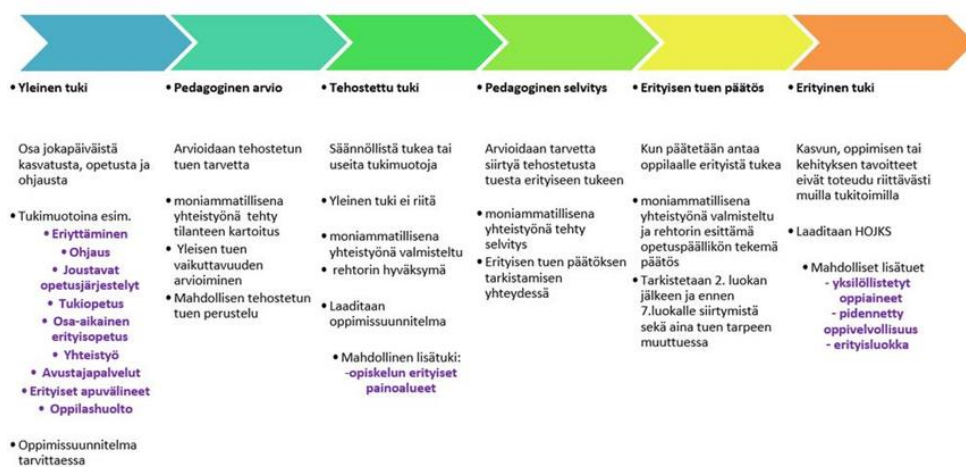
Perusta hyvälle lapsen kasvulle, oppimiselle ja hyvinvoinnille on laadukkaasti järjestetty sekä toteutettu esiopetus. Vaikeuksien ennaltaehkäisyssä huomioidaan esiopetus kokonaisvaltaisesti, sen jokainen osapuoli ja siihen vaikuttavat asiat. Ennaltaehkäisyä toteutetaan monipuolisilla työtavoilla ja pedagogisilla menetelmillä, ryhmiä muuntelemalla ja aikuisten välisellä yhteistyöllä eri tahojen kanssa. Tärkeää toiminnan toteuttamisessa on yhteistyö muiden opettajien kanssa. Esiopetuksen opetuksessa huomioidaan ryhmän ja yksittäisen lapsen tarpeet. Tarpeisiin puututaan tuen keinoin. Tukimuodot ovat jaettu kolmeen portaaseen, jotka ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. (Uudenmaan kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2016, 38.)

Lapsen tuen tarpeeseen vastataan ensimmäiseksi yleisen tuen mukaisesti. Yleiselle tuella tarkoitetaan yksittäisiä tukitoimia, joilla tukea tarvittavaan tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Yleistä tukea annetaan lapselle heti, kun tuen tarve ilmenee. Yleisen tuen toteuttamisen aloittaminen lapselle ei edellytä tutkimuksia tai päätöksiä. Esiopetuksessa olevien lasten tuen tarpeiden jatkuva arviointi ja tarvittavan tuen antaminen

sekä muuttaminen kuuluvat kaikkiin kasvatus- ja opetustilanteisiin, joita esiopetuksessa toteutetaan. Esiopetuksen opettajat ja muu henkilöstö järjestävät lapsille tarvittavan tuen yhteistyössä keskenään. Lapsen huoltajan kanssa tehdään myös tiivistä yhteistyötä tukiprosessissa ja myös itse lapsi on suuressa roolissa hänelle tarpeellista tukea järjestettäessä. (Uudenmaan kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2016, 38.)

Yleistä tukea käytettäessä tuen tarpeisiin vastataan käyttämällä lapsilähtöisesti lapsen tarvitsemia tukimuotoja, kuten erilaisia tarpeisiin soveltuvia materiaaleja ja välineitä, esiopetukseen soveltuvia opetusohjelmia ja tarvittaessa myös osa-aikaista erityisopetusta. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää lapsen oppimissuunnitelmaa. (Uudenmaan kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2016, 38.) Oppimissuunnitelmalla tarkoitetaan esiopetussuunnitelmaan perustuvaa kirjallista suunnitelmaa lapsen oppimisen tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä ja lapsen tarvitsemasta tuesta sekä ohjauksesta. Oppimissuunnitelmaan on kirjattu lapsen vahvuudet ja tavoitteet oppimiselle. Sen lisäksi opetussuunnitelmasta löytyy kirjattuna tavoitteita kasvulle ja kehittymiselle esiopetusvuoden aikana. Esiopetus suunnitelma Uudenmaan kunnassa luodaan Wilma-järjestelmään tai vaihtoehtoisesti paperiselle lomakkeelle. (Varhaiskasvatuksen esiopetus 2017: yleisen tuen opas, 6-7.)

Varhaiskasvatuksen esiopetuksen yleisen tuen opas ja perusopetuksen yleisen tuen oppaat eroavat toisistaan sisällöllisesti niin, että perusopetuksen oppaassa on käsiteltynä perusopetuslaissa määritellyt muut tukimuodot, kun varhaiskasvatuksen oppaissa näitä ei ole kuvattuna. Perusopetuksen tuen opas on myös laajempi sisällöltään kuin varhaiskasvatuksen. Molemmista oppaissa kuvataan yleisen tuen toteuttaminen samalla tavalla, sanamuodoiltaan kohdistettuna kouluun tai päiväkotiin. Tuen portailla eteneminen toteutuu kuitenkin molemmissa samalla tavalla pedagogisesta arvioinnista päätöksiin ja toteutukseen. Tuen portaiden toteuttamisessa voidaan edetä molempiin suuntiin tuen tarpeen hakemiseen tai tarvittaessa tuen portaan purkamiseen. Molemmista vaaditaan pedagoginen selvitys.

Kuvio 1: Uudenmaan kunnan tukipolku

Yllä olevassa kuviossa on nähtävissä Uudenmaan kunnan tulipolku. Tukipolun kuvaaminen auttaa hahmottaa tuen tarpeen arvioinnissa ja käytävässä prosessissa. Yleinen tuki on ainoa, johon ei tarvita pedagogista selvitystä. Tehostetun tuen ja erityisen tuen päätökseen vaaditaan aina pedagogiset selvitykset sekä päätökset tuen toteuttamisen aloittamiseksi. (Varhaiskasvatuksen esiopetus 2017, tehostetun tuen opas, 6.)

Kun yleisentuen tukimuodot eivät enää riitä lapselle, siirrytään tuen portaissa tehostettuun tukeen. Tehostetun tuen lapsi tarvitsee jatkuvampaa, vahvempaa ja säännöllisempää tukea kasvuunsa, kehitykseen ja oppimiseen. Tehostettuun tukeen siirtymistä voidaan harkita myös silloin, kun lapsella on käytössään samanaikaisesti useita tukimuotoja. Esiopetuksen opettaja laatii lapselle pedagogisen arvion. Pedagogisen arvioinnin tekemiseen on laadittu oma lomake, joka löytyy kunnan käytössä olevasta Wilma järjestelmästä tai paperisen version on mahdollista tulostaa sähköisen järjestelmän kautta. Oppimisen suunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan tilanteiden muuttuessa vastaamaan sen hetkisiä tuen tarpeita. Lapsella, jolla on tehostettu tuki esiopetuksessa, tuki jatkuu myös siirryttäessä kouluun ensimmäiselle luokalle, jos lapsen tuen tarve koetaan tarpeelliseksi. Pedagogisen arvioinnin tekemiseen osallistuu myös lapsen huoltaja. Tehostetun tuen prosessin erilaiset vaiheet käsitellään moniammatillisessa yhteistyössä. Tuen päätöksen jälkeen lapselle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Tehostetun tuen tarpeellisuus tarkistetaan tasaisin väliajoin ja tarvittavat muutokset kirjataan oppimissuunnitelmaan. (Varhaiskasvatuksen esiopetus 2017, tehostetun tuen opas, 6-7.)

Viimeisenä tuen portaana on erityinen tuki. Erityistä tukea järjestetään silloin, kun muut tuen tarpeet eivät tue riittävästi lapsen kokonaisvaltaista kehittymistä. Erityisen tuen järjestäminen toteutetaan joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityinen tuki pitää sisällään erityisen tuen päätökseen perustuvan erityisopetuksen ja muut tukimuodot. Esiopetuksen opettaja on velvollinen tarjoamaan monipuolisia tuen menetelmiä lapselle. Tuen toteutumista ja tarpeellisuutta arvioidaan pedagogisen selvityksen avulla, joka arvioi tehostetun tuen riittävyttä ja onko tukea tarpeellista lisätä erityisen tuen keinoin. Erityiseen tukeen kuuluu yksilöllisemmät menetelmät ja tuen muodot, avustaja palvelut ja mahdollinen erityisluokkapaikka. Erityisen tuen päätöksen myöntämisestä tekee päätöksen opetuspäällikkö. Erityisen tuen päätöksen prosessi etenee samalla tavalla kuin tehostetun tuen. Ensin tehdään kirjallinen arvio tilanteesta yhteistyössä muiden tahojen kanssa, jonka jälkeen kirjallinen selvitys käsitellään moniammatillisessa ryhmässä. Tämän jälkeen erityisen tuen päätöksen myöntämisestä tekee opetuspäällikkö tai varhaiskasvatuspäällikkö. Opetuksen järjestäjä on tämän jälkeen velvollinen huolehtimaan erityisen tuen toteuttamiseen tarvittavista erityispedagogisesta osaamisesta ja tarvittavista tukitoimista. (Varhaiskasvatuksen esiopetus 2017, erityisen tuen opas, 5.)

3.3.2 Kasvun ja oppimisen tuki

Perusopetuslain 628/1998 määriteltyjen pykälien 16§, 16a§, 17§ ja 18§ mukaan lapselle on tarjottava tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Perusopetuslaissa säädetään erilaisista tukimuodoista, joita ovat osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erilaiset erityiset apuvälineet. Tukimuotojen käyttöä voidaan hyödyntää kaikissa tuen portaisissa yksittäin tai samanaikaisesti toisiaan täydentäen. (Uudenmaan kunnan esiopetuksen opetussuunnitelman 2016, 36.) Kasvun ja oppimisen tukea järjestetään lähtökohtana kunkin lapsen tai lapsiryhmän oppimisen ja kehittymisen tarpeet sekä vahvuudet huomioiden. Tuen järjestämiseen tarvitaan yhteisöllisiä ja oppimisympäristöihin liittyviä ratkaisuja. Tukea järjestetään myös lapsen yksilöllisistä tarpeista lähtöisin. Monialainen yhteistyö on merkittävää tuen järjestämisen taustalla ja siihen osallistuvat esiopettaja, erityisopettajat ja esiopetuksen muu henkilöstö sekä tarvittaessa muita yhteistyö tahoja. Yhteistyö tahojen tarve katsotaan tapauskohtaisesti. (Uudenmaan kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2016, 36.)

Osa-aikaista erityisopetusta tarjotaan lapselle silloin, kun oppimisessa ja esiopetuksessa käynnissä esiintyy vaikeuksia. Erityisopetusta annetaan muun esiopetuksen ohessa. Haasteet, joiden vuoksi osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa lapselle voivat olla esimerkiksi kielellisiin, matemaattisiin tai motorisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia. Vaikeuksia voi olla myös omantoiminnan ohjauksessa, tarkkaavaisuudessa tai vuorovaikutuksessa. Osa-aikainen erityisopetus kuuluu tarvittaessa kaikkiin tuen portaisiin. Esiopetukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen kannalta tarvittavat tulkitsemisen ja avustajapalvelut. Näihin kuuluvat myös muut opetuspalvelut ja erityiset apuvälineet kaikilla tuen portailla. Näiden keinojen avulla turvataan lapsen kasvun ja oppimisen perusedellytykset, esteettömyys ja vuorovaikutuksen mahdollisuus. (Uudenmaan kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2016, 45.)

Oppilashuolto on kiinteänä osana esiopetuksen perustoimintaa. Oppilashuollon tehtävänä on edistää lasten suotuisaa kasvua, kehittymistä ja oppimista. Oppilashuollontyön edun ensisijainen kohde on lapsi. Oppilashuollon työn avulla edistetään ja ylläpidetään lapsen eri osa-alueiden hyvinvointia. Näitä ovat hyvä oppiminen, psyykkinen, fyysinen ja sosiaalinen hyvinvointi. Oppilashuollon työ on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää ja esiopetuksen yhteisöä tukevaa toimintaa. Lapsille tarjotaan myös mahdollisuus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Keskeisessä osassa oppilashuollollista työtä on monialainen yhteistyön toteuttaminen. (Uudenmaan kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2016, 47.)

3.3.3 Nivelvaiheet

Lapsen siirtyminen on erilaisista varhaiskasvatuspolkujen ja esiopetuksen kautta kouluun merkittävä siirtymä lapsen elämässä. Esiopetus pyrkii valmentamaan tavalla tai toisella lapsia siirtymiin. Kouluvalmius voidaan lapsen näkökulmasta määritellä kehityksen vaiheeksi. Tässä

vaiheessa lapsi on saavuttanut kouluun siirtymisen kannalta tarkoituksen mukaisen tason keskeisissä kehittymisen ja oppimisen alueissa. (Ojala 2015, 79.) Laadukkaan esiopetuksen perustana toimii oppimisen polun eri vaiheiden tavoitteiden ja käytäntöjen tunteminen. Esiopetuksen, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstöjen välisellä yhteistyöllä opetussuunnitelmien laatimisessa ja kehittämisessä edistetään varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen laatua sekä jatkuvuutta. On tärkeää säilyttää mahdollisuus eri ympäristöissä työskentelevien ammattilaisten mahdollisuus tutustua toistensa toimintaan ja oppimisympäristöihin käytännössä. Lasten kasvun ja oppimisen tukemiseksi tulee opetuksen ja tuen käytäntöjen olla yhdenmukaisia koko oppimisen polun aikana. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 24.)

Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen yhteistyön tavoitteena on muodostaa johdonmukainen, lapsen kasvua ja oppimista tukeva jatkumo. Eri opetuksen portaiden yhteistyöllä varmistetaan opetuksen laadun säilyminen ja vahvistetaan lasten sekä huoltajien osallisuutta. Yhteistyön tulee olla suunnitelmallista ja jatkuvasti kehittyvää. Eri opetuksen portaiden välistä toteutumista arvioidaan yhdessä opetuksen järjestäjän johdolla. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 24.) Opetuksen järjestäjä luo paikallisesti yhteistyön ja tiedon siirron käytänteet, joita opetushenkilöstö on velvollinen noudattamaan. Yhteisesti luotujen käytänteiden avulla lasten siirtyminen kotoa, aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja sieltä yhä perusopetukseen tapahtuu mahdollisimman joustavasti. Siirtymän on tapahduttava lasten kasvua ja oppimista tukevalla tavalla. Tavoitteena on siirtää lapsesta keskeinen tieto opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon järjestämisen kannalta, kun lapsi siirtyy yksiköstä toiseen tai koulutusasteelta toiselle. Aikaisempien ja tulevien opettajien asiantuntemusta hyödynnetään esiopetuksen tai perusopetuksen siirtymävaiheissa ja erityisesti poikkeuksellisesta aloittamisajankohdasta päätettäessä. Ennen opetuksen alkamista lapsen ja huoltajan kanssa järjestetään mahdollisuus keskusteluun esiopetukseen ja kouluun siirryttäessä opetuksen tavoitteista, tehtävästä sekä toimintatavoista. Tavoitteena on tutustuttaa lapset ja huoltajat opetukseen ja sen oppimisympäristöön sekä mahdolliseen opettajaan jo ennen esi- ja alkuopetuksen alkamista. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 26.)

Nivelvaiheet ovat tärkeitä elämänvaiheita lapsille. Ensimmäinen nivelvaihe lapsella on siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Toinen nivelvaihe rakentuu, kun lapsi siirtyy esiopetuksesta kouluun. Onnistunut nivelvaiheen siirtyminen edistää lasten turvallisuuden tunnetta ja hyvinvointia. Onnistunut siirtyminen tukee myös lasten suotuisaa kasvu- ja oppimisedellytyksien kehittymistä. Siirtymävaiheiden käytäntöjen tulee olla suunnitelmallisia ja paikallisissa varhaiskasvatusta sekä perusopetusta koskevissa suunnitelmissa on oltava yhtenäinen linja siirtymävaiheisiin liittyvään toimintaan. Nivelvaiheen käytäntöjä ja toimivuutta arvioidaan sekä kehitetään yhteistyössä henkilöstön kanssa, mutta myös huoltajilta saatu palaute huomioiden. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 25.)

Tutkimukseen osallistuneen Uudenmaan kunnan nivelvaiheen tiedonsiirtoa toteutetaan siirtymätilanne huomioiden. Nivelvaiheita lapsen opetuksen alkuvaiheessa on kaksi. Ensimmäinen nivelvaihe toteutuu esiopetukseen siirryttäessä ja toinen nivelvaihe toteutuu esiopetuksesta perusopetukseen siirryttäessä. Lapsen osallistuminen varhaiskasvatukseen ei ole pakollista, jolloin lapsi voi siirtyä kotoa suoraan esiopetukseen. Tällaisessa tilanteessa tiedonsiirtoon osallistuu neuvolan terveydenhoitaja tai jonkun muun moniammatillisen verkoston jäsen, mikäli lapsella on mahdollista tuen tarvetta esiopetusvuoden aikana. Tiedon siirtoihin tarvitaan aina huoltajan lupa. Tiedon siirto tehdään kunnan varhaiskasvatuksen palveluohjaajalle. Lapsen siirtyessä koulun esiopetukseen, yhteyttä otetaan suoraan kyseisen koulun rehtoriin. Tämä mahdollistaa lapselle tarvittavan tuen esiopetuksen aikana. (Uudenmaan kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2016, 19)

Varhaiskasvatuksessa olevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan luvat liittyen lapsen tiedonsiirtoon esiopetukseen siirryttäessä. Luvan tietojen siirtämiseen antaa lapsen huoltaja. Huoltajan myöntäessä tiedonsiirron luvan, järjestetään siirtoneuvottelu. Neuvotteluun osallistuu lapsen lähettävän ryhmän lastentarhanopettaja ja esiopetuksen opettaja. Jos lupaa tiedonsiirtoon ei myönnetä, lapsesta ei saa siirtää tietoja eteenpäin esiopetukseen varhaiskasvatuksesta. Lapsen siirtyessä esiopetuksesta kouluun, lapsesta siirretään opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot. Huoltajat ja esiopetuksen opettaja keskustelevat ja sopivat oppimissuunnitelman arviointikeskustelussa, onko lapsesta tarvetta siirtää muita tietoja esiopetuksesta kouluun. (Uudenmaan kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2016, 19) Esiopetuksesta lasten tiedot siirretään koulunpuolelle tulevalle luokanopettajalle tai koulun rehtorille. Tiedot siirtää lapsen esiopettaja. Tarvittaessa voidaan järjestää siirtoneuvottelu, johon voivat osallistua esiopettaja, tuleva luokanopettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, laaja-alainen erityisopettaja, lapsen huoltaja ja tarvittaessa muita moniammatillisen verkoston tahoja. (Uudenmaan kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2016, 20.)

Esiopetuksen oppimissuunnitelmien siirtoon voidaan käyttää myös kunnassa käytössä olevia palvelimia kuten Wilma-järjestelmää, jonka kautta tiedot voidaan siirtää tiedoksi koulun puolelle. Tämä toimii usein kunnallisten päiväkotien ja koulun esiopetuksessa olevien lasten kohdalla. Esiopetukseen yksityisistä päiväkodeista saapuvan lapsen tiedot siirretään paperilomakkeina. Lapsi voi aloittaa esiopetuksen tai perusopetuksen myös toisessa kunnassa, jolloin tiedon siirrossa opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät lapsen tiedot siirretään esiopetuksesta perusopetukseen salassapidon estämättä (Pol 40-41 §). Lapsesta laaditut lausunnot ja esiopetuksen oppimissuunnitelmien kopiot siirretään joko huoltajan erillisellä luvalla tai siten, että huoltaja toimittaa ne itse seuraavaan esiopetus paikkaan tai tulevaan kouluun. (Uudenmaan kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2016, 20)

Esiopetuksella on ensisijainen pedagoginen vastuu tukea sekä valmentaa lasta kouluun siirtymiseen. Yksi esiopetuksen keskeisiä tarkoituksia on valmentaa lapsia ja heidän huoltajiaan

kouluun siirtymisessä. (Ojala, M. 2015, 87.) Esiopetusiässä lapsen kohdistuu tarkastelua lisääntyvissä määrin huomiota kouluvalmiuksia määriteltäessä. Lapsen oppimista ja kehittymistä seurataan erilaisin havainnointilomakkein. Lapselle tehdään myös tarvittaessa opettajien, vanhempien, koulupsykologien ja joskus myös lääkäreiden välisenä yhteistyönä erillisiä kouluvalmiuden arviointeja. (Ojala, M. 2015, 85.) Nivelvaiheiden tärkeimpänä tavoitteena on lapsen oppimisen polun säilyttäminen joustavana ja lapsen tarpeista lähtevänä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen siirryttäessä. Nivelvaiheen onnistuneen toteutumisen varmistamiseksi henkilöstön yhteistyöllä ja osaamisen suunnitelmallisella johtamisella on tärkeä merkitys esiopetusyksiköissä, mutta myös opetuksen järjestäjän tasolla. (Uudenmaan kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2016, 14.)

Uudenmaan kunnan ohjeistuksessa koululle siirtyviä lomakkeita ja tietoja määritellään varhaiskasvatuksen esiopetuksen 2017 yleisen tuen oppaassa. Kouluun siirretään lapsen esiopetuksen opetussuunnitelma, tarvittaessa esiopetuksen suunnitelmat laajempaa tukea varten ja HOJKS eli henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. Lapsesta siirretään myös mahdolliset pedagogiset arviot ja pedagoginen selvitys, mahdolliset lausunnot ja opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot lapsesta. Huoltajan antamalla luvalla voidaan siirtää myös sellaisia yksittäisiä tietoja lapsesta, jotka koskevat oppilashuoltoa ja ovat tarpeellisia lapsen yksilökohtaisen oppilashuollon jatkuvuuden kannalta. Kaikkiin tarvittavien paperisten asiakirjojen siirtämiseen on pyydettävä lapsen huoltajan lupa. (Varhaiskasvatuksen esiopetus 2017, yleisen tuen opas, 13.)

3.4 Monipuoliset työtavat

Esiopetuksessa ohjeistetaan hyödyntämään monipuolisia työtapoja työntoteuttamisen taustalla. Olennaisena osana lasten esiopetuksen toimintaa ovat ohjattu ja lasten omaehtoinen leikki sekä havainnolliset, lasten aktiivisuutta ja luovuutta edistävät. Esiopetukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet ohjaavat työtapojen valintaa ja käyttöä. Lasten tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet ohjaavat myös työtapojen valintaa ja toteutusta. Monipuolisilla työtavoilla tuetaan lasten kasvua ja oppimista. Monipuoliset työtavat tukevat myös heidän laajalajaisen osaamisensa kehittymistä sekä vahvistaa heidän sosiaalisia taitojaan. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 28.)

Esiopetuksessa käytettävä työtavat ovat sekä oppimisen väline että opettelun kohde. Lapsen taidot kehittyvät vähitellen ja tämän vuoksi on tärkeää, että lapsia ohjataan kokeilemaan ja käyttämään erilaisia työtapoja. Työtapoja kokeillaan erilaisissa ryhmissä, työpareina sekä itsenäisesti. Esiopetuksessa lapset osallistuvat yhdessä esiopetuksen henkilöstön kanssa toiminnan suunnitteluun, erilaisten työtapojen valintaan ja tekevät erilaisia työtehtäviä päivän aikana. Tämä toiminta on lapselle arjen osallisuutta, jonka tavoitteena on tukea lasten aloitteellisuuden kehittymistä ja omaa vastuunottoa omasta toiminnastaan. Lapsen oppimista edistää osallistuminen pohtimaan työskentelyn tavoitteita. Lapsi harjaantuu ymmärtämään,

mitä heiltä esiopetuksen aikana odotetaan. Lapset ja opettaja arvioivat yhdessä tehtyjen valintojen ja työskentelyn onnistumista. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 28.)

Esiopetuksen opetuksen ollessa leikkikeskeistä, esiopetuksen ohjelman perusta on leikin ja kehityksen kytkennässä. Kun esiopetuksen opetus on kehittävä, se rakentaa samalla siirtymää koulutyöskentelyä kohti. Opetuksen sisällöt ja menetelmät pidetään kuitenkin lapsen kehityksen tasolla, eikä lapsille aleta opettamaan sellaista, mitä lapset eivät vielä hallitse. Tämän vuoksi leikkiä pidetään esiopetuksessa keskeisenä toimintamuotona ja siirtymä rakennetaan leikin avulla. Esiopetuksen opetussuunnitelmassa esitetyt sisällölliset oppimisen tavoitteet on mahdollista tuoda leikkiin, mutta ne ovat leikille alisteisia. (Hakkarainen 2002, 110.)

Osana esiopetuksen toimintaa leikki ei tuota konkreettista tietoa tietyistä osaamisen teknologiasta, vaan se opettaa lapselle yleistä joustavuutta, tottumusta muuttaa omaa lähestymistapaa konkreettisten vaatimusten edessä. (Hakkarainen 2002, 112.) Leikkiessään lapset oppivat ja hahmottavat ympäröivää maailmaa. Tämän vuoksi leikki on sen eri muodoissaan keskeistä esiopetuksessa. Esiopetuksessa käytettävät kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat tarjoavat elämyksiä sekä vahvistavat lasten oppimismotivaatiota. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 28.) Leikkiessään lapsi ei opi asioita suoraan, vaan oppimisen kohde on abstrakti, kykyä kuvitella ja ylittää tilanteen asettamia rajoja. Esimerkiksi kun lapsi leikkii autolla ajamista, lapsella ei ole leikkiessään tarkoituksena siirtyä paikasta toiseen. Leikissä oppimisen kohteena eivät ole ajamisen taidot, vaan ajamisen idea, mielekkyys ja motiivit. Näiden kokeilemiseen lapselle riittävät symboliset teot kuvittelussa tilanteessa. Leikki edellyttää lapselta kuvittelua. Leikki harjoittaa samalla lapsen mielikuvitusta ja sellaisten asioiden näkemistä, jotka eivät ole todellisuudessa nähtävissä. (Hakkarainen 2002, 112.)

Esiopetuksessa tavoitteena on, että lapset käyttävät monipuolisesti kaikkia aistejaan. Sen lisäksi on tärkeää, että lapset liikkuvat, kehittävät muistiaan ja mielikuvitustaan sekä nauttivat oivaltamisesta. Esiopetuksessa käytetään esimerkiksi erilaisia pelejä tukemaan oppimisen ja yhteisöllisten toimintatapojen kehittymistä. Yhteisessä työskentelyssä lapsia rohkaistaan kyselemään, ihmettelemään, tutkimaan, päättelämään ja ratkaisemaan erilaisia eteen tulevia ongelmia. Esiopetuksen aikuiset kannustavat lapsia myös toimimaan tavoitteellisesti yhteisen päämäärän suuntaisesti. Lapsille järjestetään erilaisia mahdollisuuksia kokeilla ja toimia itsenäisesti esiopetusympäristöissä. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 28.)

Leikkien toteuttamisessa ei ole materialisoinnin vaatimusta, vaatimusta päätyä johonkin tulokseen tai varsinaiseen näkyvään tuotokseen. Leikkiprosessi itsessään on merkityksellinen, samoin kuin siihen sisältyvät itsensä muuttamisen, joustavuuden ja itsensä uudistamisen motiivit. (Hakkarainen 2002, 112-113.) Esiopetuksen toiminnassa leikki ei ole pelkkä väline ja keino opettaa lapsia. Leikkiä korostava opetussuunnitelmaa voidaan kuvailla sanoilla ”sukeutuva suunnitelma”, silloin suunnitelma joustaa lasten aloitteiden mukaan. Lähtökohtana

tällaisen suunnitelman toteuttamisessa on leikin ja lasten yleisen kehityksen kytkentä. Esiopetuksen vaikutus lasten kehittymiseen toteutuu lasten oman toiminnan kautta. Leikki on lapselle opettavaa toimintaa, jonka avustuksella omaksutaan uusia tietoja ja taitoja. (Hakkarainen 2002. 113.) Sukeutuvan opetussuunnitelman hyödyntäminen opetuksessa edellyttää esiopettajilta luovuutta ja tilanneherkkyyttä. Opettajan rooli on esiopetuksessa enemmän valmentajan ja tukijan kuin ohjelman kontrolloijan. (Hakkarainen 2002. 116.)

Esiopetuksen toteutuksessa monipuolisten työtapojen käyttö edellyttää, että esiopetuksen oppimisympäristöissä on tarjolla riittävästi mahdollisuuksia toteuttaa erilaisia leikkejä ja hyödyntää toteutuksessa opetteluun soveltuvia materiaaleja, havainto- ja työvälineitä sekä mahdollisuuksia käyttää erilaisia tieto- ja viestintäteknologisia välineitä. Toimivat oppimisympäristöt tarjoavat esiopetuksen opettajalle mahdollisuuksia ja tilaisuuksia eriyttää lasten työskentelyä. Toiminnassa lasten myönteisen itsetunnon kehittymistä tuetaan erilaisin onnistumisen kokemuksilla ja kannustavalla palautteella esiopetuksen opettajalta ja ryhmän muilta lapsilta. Esiopetuksessa yhtenä tavoitteena on lisätä lasten halua kokeilemiseen ja uuden opetteluun, joiden kautta heille syntyy luottamus siihen, että he pystyvät oppimaan uusia asioita. Esiopetuksessa käytettäviä työtapoja kehitetään koko ajan yhteisesti henkilöstön itsearviointin sekä lapsilta ja huoltajilta saadun palautteen perusteella yhä monipuolisemmaksi. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 28.)

4 Aiemmat tutkimukset

Esiopetusta on tutkittu monesta erilaisesta näkökulmasta ja sen osa-alueiden toteutumista tutkitaan yhä uudelleen. Oman tutkimukseni taustalla vaikuttaa ja tukee muutama tehty tutkimus. Ensimmäinen tutkimus on julkaistu vuonna 2014. Tutkimuksessa tutkitaan nivelvaiheen toteutumista vanhempien näkökulmasta. Tutkimus tukee omassa tutkimuksessani nivelvaiheen toimintaan liittyviä haasteita, jotka tulevat esille myös tässä tehdyssä tutkimuksessa. Minna Pitkänen ja Anna Tikka tutkivat vuonna 2014 esiopetuksen nivelvaihetta vanhempien näkökulmasta. Tutkimuksessa tavoitteena oli selvittää, miten vanhemmat kokevat esiopetuksen ja koulun nivelvaiheen toteutumisen. Tutkimuksessa havaittiin vanhempien tyytyväisyydessä olevan eroja nivelvaiheen toimivuuden kohdalla. Tyytyväisyyteen vaikutti se, kuinka yhteistyö koulun ja esiopetuksen henkilökunnan kanssa oli toteutunut. Yhteistyön rakentumiseen esiopetuksessa on määritelty opetussuunnitelmassa raamit, jonka pohjalta yhteistyötä toteutetaan. Tutkimus on tuonut esille sen, että toteuttamisessa on yksikkökohtaisia eroja. (Pitkänen & Tikka 2014, 21.) Tutkimuksen tuloksissa suurin osa vastaajista on tyytyväinen nivelvaiheen toimintaan. Kuitenkin joukosta löytyy vastaajia, joiden kohdalla nivelvaiheen toiminnassa on ollut puutteita ja vanhemmat kokevat olleensa prosessissa ulkopuolisia. Näissä tapauksissa yhteistyö eri tahojen välillä on ollut niukkaa ja vanhempien osallistaminen nivelvaiheen toimintaan on ollut vähäistä. (Pitkänen & Tikka 2014, 71.) Nivelvaiheen kehittämiseen voidaan ottaa

tukea kyseisestä tutkimuksesta, joka nostaa esille tutkimuksellisin keinoin tärkeän osapuolen mukaan ottamisen nivelvaiheen toteuttamisessa.

Pro gradu -tutkielmana nivelvaiheen toimintaa on tutkittu myös esi- ja alkuopettajien kertomana vuonna 2014. Kristina Nikander on toteuttanut Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikössä tutkimuksen esi- ja alkuopetuksen nivelvaiheen opettajuus esi- ja alkuopettajien kertomana. Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia ja kuvailla, millaisena esi- ja alkuopettajat kokevat oman opettajuutensa. Tutkimuksessa nousi esille, kuinka toisissa opettajien kertomuksissa nivelvaiheella on merkitystä, kun taas toiset eivät kokeneet nivelvaiheen merkityksellisenä juuri opettajuuden kannalta. Tutkimuksessa esiopetuksen opettajat pitivät nivelvaiheen toimintaa tärkeänä ja helpottavana osana kouluun siirtymistä. Alkuopettajien näkökulmasta nivelvaiheen jatkuvuuden kehittyminen kuvaillaan hyvänä asiana. (Nikander 2014, 48-49.)

Siirtymävaiheiden kehittämistyön taustalle löytyy valmiina paljon tutkimuksia tukemaan kehittämistyön etenemistä suotuisaan suuntaan. Esiopetus on muuttuvaa ja mukautuvaa, jolloin kehittämistyö on jatkuvaa työskentelyä yksityiskohtaisesti mutta myös kokonaisvaltaista kuvaa silmällä pitäen. Nivelvaiheen toiminta on osa esiopetuksen opetussuunnitelmaa ja vaikuttaa lapsen kasvun ja kehityksen jatkuvuuteen. Tämän vuoksi se on tärkeässä roolissa lapsen esiopetuksesta jatkettaessa perusopetukseen. Kaksi edellistä tutkimusta tukee omassa tutkimuksessani siirtymävaiheiden toiminnan osuutta, kun taas Brotheruksen toteuttama tutkimus vuonna 2004 tukee kokonaisvaltaisemmin tutkimuksen taustalla vaikuttavaa kohde ryhmää, joka on lapset.

Brotherus toteutti vuonna 2004 tutkimuksen Helsingin kaupungin esiopetukseen. Tutkimuksessa tutkittiin esiopetuksen toimintakulttuuria lapsen näkökulmasta. Tutkimuksessa verrattiin esiopetuksen toteutumista esiopetusta toteuttavissa toimintaympäristöissä. Tarkastelun kohteina olivat toiminnan sisällöt, lasten toimintaan sitoutuneisuus ja lasten arviot sekä kokemukset. (Brotherus 2004, 3.) Mikko Ojala viittaa myös teoksessaan Brotheruksen tutkimukseen. Tutkiessaan esiopetuksen toimintakulttuuria Helsingin kaupungissa, Brotheruksen tutkimuksessa kävi ilmi, että yhden päiväkodin 6-vuotiaiden ryhmässä esiopetuksen toiminnassa korostui äidinkielen taitojen oppiminen. Kyseisen ryhmän toiminnassa oli tarkasti määriteltyjä oppitukioita ja vapaata leikkipainotteisia aktiviteetteja. Toiminta sisälsi myös perushoitotilanteiden ja arjen toimintojen jaksottelua. Kyseisen ryhmän oppimisympäristö oli jaettu erilaisiin toimintanurkkauksiin. Ryhmän 6-vuotiaat lapset pitivät erityisesti leikistä ja ulkoilusta. Vastapainona taas koulun esiluokassa toteutetulla tutkimukselle oli tunnusomaista teematyöskentely ja yhteistoiminnallinen oppiminen. Esiluokassa esiintyi keskinäistä vuorovaikutusta ja kommunikaatiota niin vapaan kuin ohjatun toiminnan yhteydessä. Tämän esiluokan lapset pitivät erityisesti leikistä, ulkoilusta ja liikunnasta. Brotheruksen tekemät havainnot osoittavat, että esiopetuksen toteutuksen eri muodoilla on yhteisiä mutta myös paljon erottavia piirteitä.

Toiminnan kannalta ratkaiseva erottava tekijä on siinä, toteutuuko esiopetus päiväkodin ja koulun toimintaympäristössä. (Ojala 2015, 89.)

Brotheruksen tutkimuksen avulla tehdyt havainnot osoittavat, että päiväkodin toimintakulttuurissa esiopetus toteutuu enemmän kodinomaisessa arjen toimintojen sävyttämässä toimintaympäristössä. Siellä korostetaan vahvasti lapsen ominaisuutta ja lasten keskinäistä yhdessäoloa. Koulun toimintaympäristö taas luo sitä vastoin vahvemmin esiopetukselle tilaisuuksia opiskella koululaisen roolia ja oppimaan oppimisen taitoja oppiainekeskeisessä opetuskulttuurissa. Tällaisessa esiopetuksen toiminnassa ero koulu oppimiseen on vähäinen. (Ojala 2015, 89.) Brotheruksen tekemä tutkimus ja Ojalan avaamana saadaan tämän tutkimuksen taustalle tukea.

Näiden tutkimusten tuen avulla saadaan kokonaisvaltaisempaa kuvaa siitä, mihin paikallisesti esiopetuksen opetussuunnitelman toteuttamisen käytäntöjä on suotuisaa lähteä kehittämään yhdenvertaisemman ja tasa-arvoisemman esiopetuksen puolesta. Näistä tutkimuksista saadaan myös lisätukea esiopetuksen opetussuunnitelman taustalla vaikuttavien haasteiden kehittämiseen.

5 Opinnäytetyön tutkimustehtävä

Tämän laadullisen tutkielman tarkoituksena on selvittää, miten vuonna 2016 käyttöön otettu uudistettu esiopetuksen opetussuunnitelma on jalkautunut käytäntöön esiopetuksen opetuksessa. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuoda työkentällä työskentelevien esiopetuksen opettajien kokemuksia esille siitä, kuinka uusi esiopetuksen opetussuunnitelma on jalkautunut käytäntöön eli onko mahdollista toteuttaa uutta opetussuunnitelmaa käytännössä opetussuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden ja vaatimusten pohjalta. Tutkielman avulla kartoitetaan esiopetuksen nykytilannetta kehittämistyön pohjalle.

Esiopetuksen suunnitelma pitää sisällään laajan kattauksen sisältöjä ja tavoitteita esiopetuksen opetukselle. Esiopetuksen opetussuunnitelma toimii esiopettajan työvälineenä. Jotta voimme tarkastella koko työvälineen jalkautumista käytäntöön, on sieltä nostettava tärkeimpiä ja vaikuttavampia osa-alueita tutkimuksen taustalle. Lapsilla on ryhmässä erilaisia tuen tarpeita, jotka vaikuttavat heidän oppimiseen, kasvuun ja kehitykseen erilaisina haasteina. Sen lisäksi laaja-alainen osaaminen, oppimiskokonaisuudet, oppimiselle asetetut tavoitteet, erilaiset työtavat luovat perustan ja pohjan opetuksen sisältöjen toteuttamiseen. Jokainen osa-alue määrittelee erilaisia tavoitteita esiopetukseen ja lapsen oppimiselle sekä kehittymiselle. Mitä laajemmin näitä osa-alueita pystytään esiopetuksessa toteuttamaan, sitä paremmin pystytään tukemaan lapsen suotuisaa kasvamista ja kehittymistä sekä tukemaan sen jatkumista suotuisana myös peruskouluun siirryttäessä. Esiopetuksessa luodaan pohjaa tulevalle oppimiselle. Nivelvaiheilla on siis oleellinen merkitys esiopetuksen toteuttamisessa. Lapsen oppimisen polkuun kuuluu useita nivelvaiheita, joiden toiminnalla on lapsen johdonmukaisen

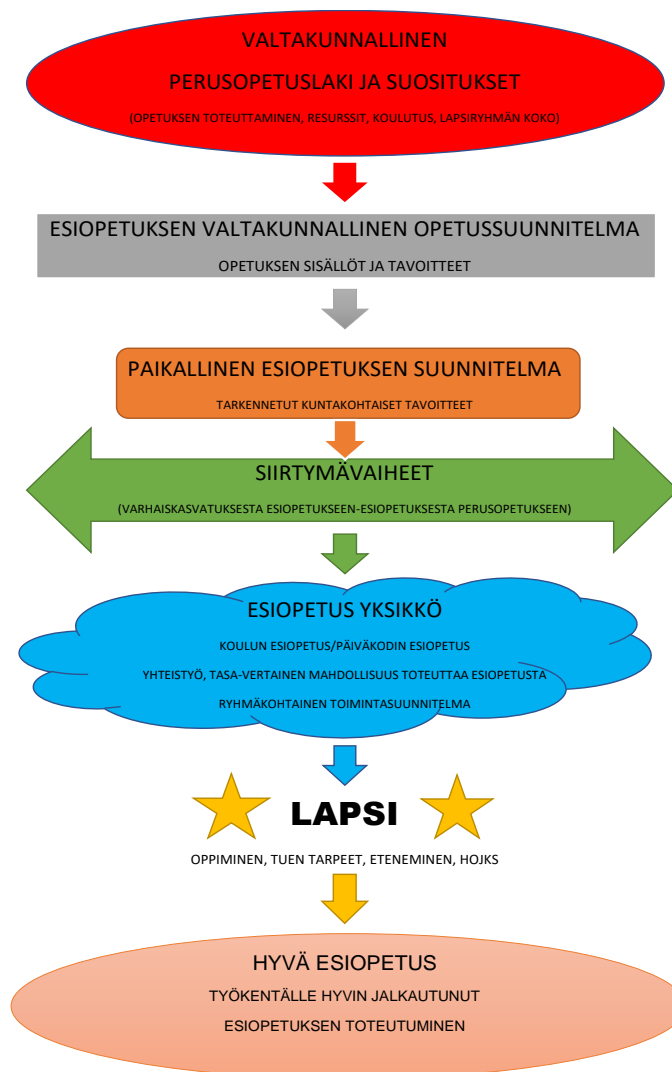
kehittymisen kannalta oleellinen merkitys. Lapsi siirtyy ensin varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja aina esiopetuksesta perusopetukseen. Nivelvaiheita on lyhyen ajan sisällä monta. Jotta lapsen kehitystä voidaan tukea suotuisasti, on nivelvaiheiden toimittava joustavasti. Kasvun, kehityksen ja oppimisen tuen on jatkettava nivelvaiheista huolimatta samasta, mihin se on jäänyt. Tiedonsiirrolla on merkitystä, joka säästää taas aikaa työntoteuttamisen suhteen.

Tutkielman tarkoituksena ei ole tutkia opettajien työtä tai osaamista, vaan löytää opettajan työn toteuttamiseen vaikuttavista haasteista. Jokainen esiopettaja on erilainen ja opettajan työskentelytavat voivat vaihdella, mutta työn tavoitteet ovat samat kaikilla ja kaikilla on oltava yhdenvertainen mahdollisuus toteuttaa näitä tavoitteita työkentällä, joka vaikuttaa myös työn kohteeseen eli lapseen. Tutkimuskysymysten alla oleva kuvio kuvaa esiopetuksen jalkautumista käytäntöön, hyvin toteutuvan esiopetuksen taustalla vaikuttaviin asioihin. Tämän pohjalta on lähdetty luomaan tutkimukselle tutkimuskysymyksiä. Tutkimuksen tavoitteena on vastata seuraavaan kysymykseen pääkysymykseen kolmen alakysymyksen avulla.

Miten uusi esiopetuksen opetussuunnitelma on jalkautunut käytäntöön?

1. Onko lasten tuen tarpeilla vaikutusta esiopetuksen opetussuunnitelman toteuttamiseen?
2. Miten esiopetuksen toteuttamisella asetetut sisällöt ja tavoitteet toteutuvat?
3. Miten nivelvaiheen toiminta vaikuttaa esiopetuksen toteutumiseen tavoitteellisesti?

Kuviossa 2 kuvataan jalkautumisen prosessia perusopetuslaista ja suosituksista lähtien aina työkentälle toteutumiseen asti. Valtakunnalliset asetukset ovat kaiken pohjalla, jonka mukaan on luotu valtakunnallisesti velvoittava esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Valtakunnallisen suunnitelman pohjalta luodaan paikallinen esiopetuksen suunnitelma, jossa määritellään tarkennetut kuntakohtaiset tavoitteet. Sen jälkeen jalkautumiseen ja työn toteuttamiseen astuu mukaan erilaiset siirtymävaiheet opetuksesta toiseen, esiopetuksen toiminta yksikkö ja tärkeimpänä vaikuttajana esiopetuksessa oleva lapsi. Jos jalkautuminen toteutuu asetusten ja tavoitteiden mukaisesti, voidaan puhua hyvästä esiopetuksesta. Tämä kuvio toimii opinnäytetyön punaisena lankana.

Kuvio 2: Esiopetuksen jalkautuminen työkentälle

6 Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkielman tarkoituksena on selvittää Uudenmaan kunnan uuden esiopetuksen opetussuunnitelman jalkautumista käytäntöön. Tutkimus on toteutettu koko kunnan tasolla järjestettävissä esiopetuksen opetusryhmissä ryhmän ohjaaville opettajille. Teoreettinen viitekehys auttaa havainnollistamaan, mihin esiopetuksen toiminnalla on tarkoitus päästä. Esiopetuksen opetussuunnitelma on esiopetuksen opettajille työväline esiopetuksen toteuttamisen taustalla. Tämä auttaa tutkimuskysymykseen vastaamisessa, millainen kunnan esiopetuksen tason kuuluisi olla ja onko uuden esiopetuksen tuomat muutokset voitu ottaa käytännössä käyttöön. Tarkoituksena on tuottaa toimeksiantajalle tietoa esiopetuksen tilanteesta kunnassa ja kuinka opetussuunnitelma toteutuu. Tutkimuksesta saatuja tuloksia verrataan esiopetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin, sisältöihin ja asetuksiin, joiden kautta voidaan arvioida toteuttamisen tilannetta ja mahdollisuuksia työkentällä. Tutkimuksen tuloksia hyödynnetään

kehittämistyön tukena, joiden pohjalta pyritään kehittämään esiopetusta kunnassa yhä tasa-vertaisemmaksi ja vastaamaan valtakunnallisesti asetettuihin tavoitteisiin.

Tässä luvussa esitellään prosessia, jonka avulla tutkimusongelmaan on lähdetty hakemaan vastauksia. Ensimmäisenä esitellään tutkimukseen käytetty menetelmä ja sen valitsemiseen johtaneet päätökset. Tämän jälkeen käsitellään aineiston keräämisen vaihe ja esitellään tarkemmin aineistonkeruumenetelmät. Luvun loppuun esitellään aineiston analysointi ja miten tutkimus käytännössä toteutui.

6.1 Tutkimusmenetelmä

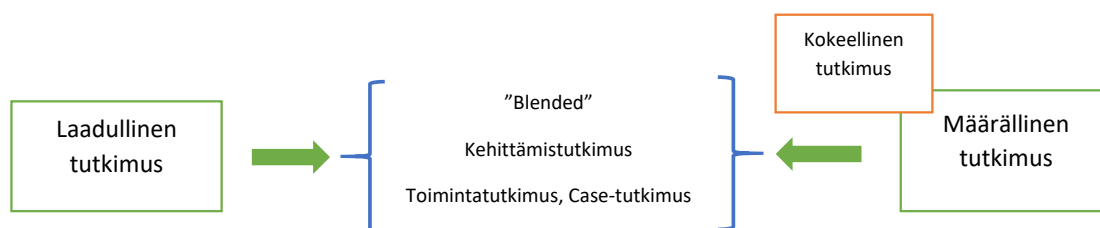
Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta ja kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusta. Laadullisella tutkimuksella pyritään saamaan ymmärrys ilmiöstä eli vastaus asetettuun tutkimuskysymykseen. Laadullinen tutkimus ei pyri yleistämään tutkittavaa asiaa, kun taas määrällinen tutkimus voi näin tehdä. Määrällisen tutkimuksen taustalla on aina hyvä käsitys tutkittavasta ilmiöstä eli teorit ja mallit. Kvantitatiivista tutkimusta tehdessä vaaditaan oikeiden kysymysten asettamista, jotta tiedonkeruu kyselylomakkeen avulla onnistuu. (Kananen 2014, 16.) Laadullisen tutkimuksen keinoin tutkittavasta ilmiöstä saadaan syvällisempi näkemys (Kananen 2014, 17). Laadullisella tutkimuksella tutkitaan usein yksittäisiä tapauksia ja määrällisellä tapausten joukkoa. Tutkimusmuotona laadullinen tutkimus pyrkii saamaan yhdestä havaintoyksiköstä irti mahdollisimman paljon. Laadullisessa tutkimuksessa tapausta käsitellään perusteellisesti syvyysuunnassa. (Kananen 2014, 19.)

Määrällinen tutkimus perustuu tilastollisiin analyyseihin, joiden avulla on lähestulkoon mahdollista pureutua prosesseihin ja ilmiön monimutkaisuuteen, kun taas laadullinen tutkimus mahdollistaa prosessin tutkimisen. Laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita tutkittavan ilmiön merkityksistä. Merkityksiä voidaan hakea näkökulmista, kuinka ihmiset kokevat ja näkevät reaali maailman. (Kananen 2014, 19) Laadullisen tutkimuksen avulla voidaan pyrkiä ymmärtämään ilmiötä, selittämään ilmiön koostumusta sekä tekijöitä ja niiden välisiä suhteita. (Kananen 2014, 25.) Tutkimuksessa, joka on tehty laadullisen tutkimuksen menetelmin, tarkastellaan merkitysten maailmaa, joka on ihmisten välinen ja sosiaalinen. Tutkimuksessa esille tulevat merkitykset ilmenevät suhteina ja niiden muodostamina merkityskokonaisuuksina. Merkityskokonaisuudet ovat puolestaan lähtöisin ihmisistä ja ihmiseen päättyvinä tapahtumina. Tällaisia tapahtumia ovat esimerkiksi toiminta, ajatukset, päämäärien asettaminen ja yhteiskunnan rakenteet. Tavoitteena on tuoda esille ihmisen omat kuvaukset koetusta todellisuudesta. (Vilka 2005, 97.)

Laadullinen tutkimus on monesti kuvailevaa eli deskriptiivistä (Kananen 2014, 19). Tutkimus tuottaa selityksen käytännöstä eli empiriasta. Tutkimusotetta kutsutaan myös usein induktioksi. Siitä voidaan käyttää myös termiä aineistolähtöinen tutkimus. (Kananen 2014, 26.) Määrällinen tutkimus lähtee taas teorioista, jolloin tiedetään, mistä on kysymys. Määrällisessä

tutkimuksessa teorit testataan käytännössä. Tutkimuksen avulla teorioiden soveltamisalaa pyritään laajentamaan. Määrällisessä tutkimuksessa on suuntana teoriasta käytäntöön eli deduktioon. (Kananen 2014, 26.) Kun laadullinen tutkimus pyrkii ymmärtämään, niin määrällinen tutkimus pyrkii yleistämään. (Kananen 2014, 26.) Kun tutkimuksessa käytetään useampaa tutkimusmenetelmää yhdessä, sitä kutsutaan triangulaatioksi. Triangulaatio on monimenetelmäinen tutkimusasetelma, jossa hyödynnetään erilaisia lähestymistapoja, tiedonkeruu menetelmiä ja analyysimenetelmiä. Tutkittavasta ilmiöstä saadaan monimenetelmällisen asetelman avulla syvällisempi näkemys. (Kananen 2014, 17.) Triangulaation käyttöä perustellaan usein sillä, että yksittäisellä tutkimusmenetelmällä ei saada riittävän kattavaa kuvaa tutkittavasta ilmiöstä, jonka vuoksi monimenetelmällinen tutkimusote tukee kokonaisvaltaisesti tutkimuksen lopullisia tuloksia (Eskola & Suoranta 1998, 69).

Kyselylomake on yksi tyypillisin määrällisen tutkimuksessa käytetty tutkimusmenetelmä. Kyselystä voidaan käyttää nimitystä survey -tutkimus, jolloin kysely on usein standardoitu eli vakioidu. Standardoidulla tutkimuksella tarkoitetaan tutkimusta, jossa kaikilta kyselyyn vastaavilta kysytään sama asiiasältö täsmälleen samalla tavalla. (Vilka 2005, 73.) Tämän opinnäytetyön tutkimuksessa hyödynnettiin tarkentavina kysymyksiä myös laadullisia eli avoimia tutkimuskysymyksiä, joihin vastaajalla oli vapaus vastata omin sanoin. Silloin voidaan puhua myös informoidusta kyselystä, tällöin kysely on jonkinlainen kyselylomakkeen ja henkilökohtaisen haastattelun välimuoto. Tutkimuksessa tutkija esittää standardoitujen kysymysten lisäksi erilaisia lisäkysymyksiä tarkempien tietojen saamiseksi. (Vilka 2005, 73.) Tyypillistä kyselytutkimusta voidaan pitää indikaattorinäkökulmana. Vastaajilta ei kysytä suoraan asiasta, johon tutkija tutkimuksella yrittää saada vastauksia. Vastaajien antamia vastauksia esitettyihin eri kysymyksiin pidetään indikaattoreina. (Alasuutari 2014, 100.)

Kuvio 3: Tutkimusotteet voidaan nähdä toisiinsa liittyvinä jatkumoina. Ääripäinä ovat laadullinen ja määrällinen tutkimus. (Kananen 2012, 25.)

Tutkimuksessa on kehittämistutkimuksen piirteitä. Kehittämistutkimuksessa on taustalla ilmiö, prosessi tai asiantila. Tutkittavan asian, ilmiön tai prosessin halutaan olevan kehittämisen tai muutoksen jälkeen paremmin. Kehittämisen kohde puetaan ongelman muotoon. Kehittämistutkimukseen aiheet tulevat työelämästä, opinnäytetyön kirjoittajan työ- tai

harjoittelupaikasta. Kehittämistutkimus on hyvin lähellä kehittämistyötä, jota tehdään organisaatioissa toiminnan parantamiseksi ja pyritään sitä kautta muutokseen. (Kananen 2012, 13, 20, 23.)

Tässä tutkimuksessa tiedetään mistä on kysymys ja mihin pitäisi päästä, mutta ei tiedetä, miten se toteutuu työkentällä ja onko sen toteuttamisessa erityisiä haasteita tai esteitä. Tämän vuoksi voidaan valita määrällinen tutkimus osaksi tutkimusmenetelmää. Esiopetuksen pohjalle on luotu valtakunnallisesti velvoittava esiopetuksen opetussuunnitelma, jonka taustalla vaikuttaa erilaiset teoriat. Laadullisen tutkimuksen avulla tutkittavasta ilmiöstä saadaan laajempaa tietoa, joka auttaa kehittämistyön eteen viemisessä. Määrällinen antaa kuvaa tilanteesta työkentällä tutkimuksen hetkellä ja laadullisin vastauksin saadaan esille toivetta tulevaisuuden näkökulmasta, mitä kohti esiopetusta tulisi kehittää. Tutkimuksen tavoite nousee esille työelämästä. Tutkimus toteutuu työelämän kentällä alueellisesti, työelämää ja elinkeinoelämää tukevana mutta samanaikaisesti tutkimuksella tavoitellaan yhteiskunnallista vaikuttavuutta, esimerkiksi työllisyyttä, taloudellista kasvua ja alueellista tasa-arvoa ja ihmisten hyvinvointia lisäävänä muutoksen alulle saattajana. (Vilka 2005, 15.)

6.2 Tutkimuksen toteutus ja aineistonkeruu

Tutkimuksen suunnittelu ja toteuttaminen lähti käyntiin marraskuussa 2017 yhteydenotolla kunnan opetuspäällikköön. Marraskuussa 2017 ilmoitettiin esiopetuksen ja alkuopetuksen kehittämistyön käynnistämisestä sekä sen toteuttamiseen haettavasta työryhmästä. Opetuspäällikön kautta saatiin lupa tutkimuksen toteuttamiseen ja rakennettiin kohde kunnan sisällä työskentelevistä päiväkodin johtajista, erityisopetuksen puolen vastaavista sekä esi- ja alkuopetustyön koordinaattorista koostuva työryhmä pohtimaan tutkittavaa aihealuetta tarkemmin. Työryhmän kanssa kokoonnuttiin palaveriin tammikuussa 2018 keskustelemaan esi- ja alkuopetuksen kehittämistyöstä. Palaverissa keskusteltiin erilaisista tarpeista kehittämistyön taustalla, mitä tilanteita olisi tärkeää lähteä selvittämään tutkimuksellisin keinoin työkentällä. Yhteisessä palaverissa luotiin pohja tutkimuksen aiheelle, jonka pohjalta lähdettiin rakentamaan tutkimusta tarkemmin.

Kun tutkimuksen kohderyhmä ja tutkimus kysymys olivat selvillä, lähdettiin rakentamaan tutkimusmenetelmiä tutkimuksen toteuttamisen taustalle. Tutkimus päädyttiin toteuttamaan sähköisenkyselylomakkeen avulla tutkimuksen ajankohta huomioiden. Tutkimus toteutettiin kokonaisotantana ja kyselylomakkeet lähetettiin koko kunnan alueella työskenteleville esiopetuksen opettajille sekä kunnallisille että yksityisille palvelun tarjoajille. Kohderyhmäksi valikoituivat kaikki esiopetuksen opettajat kohderyhmän alueellisuuden ja keskikokoisuuden vuoksi. Näin varmistettiin myös riittävän aineiston saaminen tutkimuksen tuloksia ja analysointia varten. Kyselylomake lähti vastaajille vastattavaksi maaliskuun 2018 lopulla ja oli vastattavissa pidennetyn vastausajan jälkeen kesäkuun 2018 alkuun asti.

Aineistonkeruu toteutettiin kyselytutkimuksena Laurean käyttämän sähköisen e-lomake pohjan avulla. Kohderyhmäksi valikoituivat kaikki yhteistyö tahon kunnassa työskentelevät esiopettajat. Tutkimus toteutettiin kokonaisotantana. Kokonaistutkimuksella tarkoitetaan tutkimukseen mukaan otettua koko vastaajien perusjoukkoa, jos ei ole jätetty pois ketään eli ei käytetä otanta menetelmiä (Vilka 2005, 78). Tutkimuskohteeksi valittiin kaikki esiopetuksen opettajat. Tällä tavalla pystyttiin takaamaan vastaajien riittävä määrä tulosten lopullista analysointia varten.

Kohderyhmän valintaan vaikutti tutkimuksen suuntautuminen esiopetukseen, jolloin tutkittavaan asiaan parhaiten osaavat vastata työkentällä työskentelevät esiopettajat. Vastaus mahdollisuus annettiin kaikille kunnan alueella työskenteleville esiopettajille. Kunnassa työskenteli keväällä 2018 yhteensä 27 esiopetuksen opettajaa. Aineiston keruu toteutettiin loppukevällä 2018. Kyselylomake lähti tutkimuskohde ryhmälle ensimmäisen kerran vastattavaksi 29.3.2018 ja vastausaikaa annettiin 10.4.2018 asti. Vastaajien vähäisen määrän vuoksi vastausaikaa pidennettiin lopulta kaksi kertaa ja viimeisen kerran kyselyyn oli mahdollisuus vastata 10.6.2018. Tutkimus kyselyyn vastasi annetun tutkimusajan sisällä yhteensä 12 kunnan esiopetuksen opettajaa. Tutkimuslomake lähetettiin vastaajille sähköpostilla saatekirjeellä varustettuna, josta löytyi linkki tutkimuslomakkeeseen. Sähköpostin välityksellä toteutettu kyselylomake toimii parhaiten silloin, kun perusjoukko muodostuu yritysten ja organisaatioiden toimijoista. Perusjoukon on oltava tällöin riittävän suuri, jolloin voidaan myös helposti varmistaa, että kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet teknisesti vastata kyselylomakkeeseen. (Vilka 2005, 75.)

Tutkimus päädyttiin tekemään sähköisessä muodossa tutkimuksen ajankohta huomioiden. Tutkimus toteutettiin huhti-kesäkuun aikana vuonna 2018, jolloin esiopetuksen opettajilla on edessä erilaiset lapsien tiedonsiirtopalaverit. Loppukevät on opetuslalla työskenteleville opettajille kiireistä aikaa, jolloin helpoin tapa saada yhteys kohderyhmään oli toteuttaa tutkimus sähköisen tutkimuslomakkeen muodossa. Sähköinen tutkimuslomake antoi vastaajalle mahdollisuuden täyttää lomakkeen itselleen sopivalla ajankohdalla ja lomakkeen täyttämisen jatkaminen myös tarvittaessa toisessa ajankohdassa.

6.3 Fenomenologinen lähestymistapa

Tutkielman taustalla käytettiin fenomenologista lähestymistapaa. Fenomenologisen lähestymistavan tärkeimpiä työvälineitä ovat käsitteet kokemus, merkitys ja yhteisöllisyys. (Laine 2007, 28.) Fenomenologiassa tutkitaan kokemuksia ja kokemus käsitetään fenomenologisudessa hyvin laajasti ihmisen kokemuksellisenä suhteena omaan todellisuuteensa, ihmisen maailmaan, jossa hän elää. Fenomenologisen käsityksen mukaan kokemus syntyy vuorovaikutuksessa todellisuuden kanssa. (Laine 2007, 29.) Kokemus muotoutuu taas merkitysten mukaan. Fenomenologisen tutkimuksen varsinaisena kohteena ovat juuri merkitykset. Esimerkiksi voidaan ottaa oppimisen kokemus, josta voitaisiin tehdä merkitysanalyysi. Oppimisen

kokemuksen analyysin tuloksena on selvitys kokemuksen monista erilaisista merkitysaspek-teista ja niiden luonteesta, esimerkiksi oppimistilanteeseen kuuluvista erilaisista arvostuksista ja vaikkapa ryhmässä opiskelun sosiaalisista kokemuksista. (Laine 2007, 29-30.)

Fenomenologisen tutkimuksen avulla tavoitellaan tuomaan esille toisen kokemusta (Laine 2007, 38). Fenomenologisen tutkimisen merkitysten mielekkyys perustuu oletukseen, että ihmisten toiminta on suurelta osin intentionaalista eli tarkoituksperäistä (Laine 2007, 30). Fenomenologinen merkitysteoria pitää sisällään myös ajatuksen, että ihminen on pohjimmiltaan yhteisöllinen. Todellisuus avautuu merkitysten valossa, ne eivät ole meissä synnynnäisesti. Merkitysten lähde on yhteisö, johon jokainen kasvaa ja kasvatetaan. (Laine 2007, 30.) Fenomenologisessa tutkimuksessa ei käytetä teoreettisia viitekehyksiä siinä merkityksessään. Fenomenologisessa tutkimuksessa ei tutkimusta ohjaamaan aseteta tietoisesti jotakin kohdetta ennalta määrittävää teoreettista mallia. (Laine 2007, 35.)

Hermeneutiikalla taas tarkoitetaan yleisesti teoriaa ymmärtämisestä ja tulkinnasta. Hermeneutiikan avulla yritetään etsiä tulkinnalle mahdollisia sääntöjä, joita noudattaen voisimme puhua vääristä tai oikeammista tulkinnoista. Hermeneuttinen näkökulma yhdistyy fenomenologiseen tutkimukseen tulkinnan tarpeen myötä. (Laine 2007, 31.) Fenomenologis-hermeneuttinen metodia käytettäessä, tutkija hyödyntää jatkuvaa perusteiden pohtimista tutkimuksen eri vaiheissa esiin tulevien ongelmien yhteydessä. (Laine 2007, 28.) Tutkimuksen ongelmia ovat esimerkiksi ihmiskäsitys eli millainen ihminen on tutkimuskohteena sekä tiedonkäsitys eli miten tuollaisesta kohteesta voidaan saada tietoa ja millaista se on luonteeltaan. (Laine 2007, 28.)

Esimerkkinä Laine esittää fenomenologis- hermeneutiikasta, että jos haluamme tutkimuksen avulla saada tietoa vaikkapa opettamisesta, huomaamme, että opettajat, oppilaat ja opetus-tilanteet ovat aina erilaisia toisiinsa verrattuna. Kukaan ei toimi ja ajattele täysin jonkin säännön mukaisesti. ”Hyvä opettaja” käsite ei ole induktiivisesti saatu yleistys kaikista opettajista, vaan jokainen hyvä opettaja on erilainen. Tutkimuksissa ei yleensä tutkitaan yksilöitä, vaan isompia ilmiöitä. (Laine 2007, 30-31.) Esiopetuksen opetussuunnitelma on esiopettajan työväline, joka ohjaa opetuksen toteutumista oikeaan suuntaan. Mutta opettajalla on kuitenkin oma mahdollisuus toteuttaa opetusta monimenetelmällisesti ja omista osaamisen lähtökohtiinsa pohjautuen, silti pystyen tarjoamaan esiopetuksessa olevalle lapselle tarvittavan kasvun ja oppimisen tuen. Opetusryhmän tarpeet ja osaaminen ovat vahvemmassa roolissa esiopetusten suunnittelua ja toteuttamista valmisteltaessa. Tätä näkökulmaa mielessä pitäen tutkimuksella pyritään ymmärtämään ja tulkitsemaan esiopetuksen tilannetta työkentällä. Fenomenologista tutkimusmenetelmää hyödynnettäessä tutkimukseen liittyy, että tutkija paljastaa itseään koskevan merkityksen kohdistuen tutkittavaan asiaan tai ilmiöön eli oman ymmärtämisen edellytyksensä eli esiyymmärryksensä. Tutkimuksen taustalla on aina jotakin, joka

antaa perustan ymmärtää tutkittavaa asiaa. Tutkija on osa yhteisön merkitysten perinnettä, johon hän on kasvanut ja kasvatettu. (Vilkka 2005, 137.)

6.4 Aineiston analysointi

Aineiston analysoinnin tukena käytetään laadullisen tutkimuskysymysten avaamisessa sisällönanalyysimenetelmää, tarkemmin aineistolähtöistä analyysimenetelmää. Sen avustuksella tutkimusaineistosta saadaan esille asetettuun tutkimuskysymykseen vaikuttavat asiat. Sisällönanalyysin menetelmässä aineistoa tarkastellaan eritellen yhtäläisyyksiä ja eroja etsien sekä tiivistäen saatua tietoa tuloksista. Sisällönanalyysin menetelmä on diskurssianalyysin tapaan tekstianalyysia, jossa tarkkaillaan erilaisia tekstimuotoisia aineistoja. Sisällönanalyysilla voidaan tarkoittaa laadullista sisällönanalyysia ja sisällön määrällistä erittelyä. Sisällönanalyysin menetelmän avulla voidaan tuottaa esimerkiksi sanallisesti kuvatusta aineistosta määrällisiä tuloksia. Tutkimusaineiston laadullisessa sisällönanalyysissa tutkimusaineisto pilkotaan aluksi pieniin osiin, jonka jälkeen se käsitteellistetään ja lopuksi järjestetään uudelleen uudelleenlaiseksi aineistokokonaisuudeksi (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Sisällönanalyysimenetelmä on yksi perusanalyysimenetelmänä pidetty tutkimusten tulosten analysointi keino. Sitä voidaan käyttää monia laadullisia tutkimuksia analysoitaessa. Sisällönanalyysilla tarkoitetaan ensisijaisesti kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91.) Tutkimuksen laadullinen osuus analysoidaan sisällönanalyysia hyödyntämällä. Määrällisen eli kvantifioidun tutkimusaineiston analyysista voidaan käyttää sisällönanalyysin rinnalla nimitystä sisällön erittely. Sisällönerittelymenetelmässä tutkimusaineisto jaetaan havaintoyksiköihin, jotka yksilöidään numerojärjestykseen. Saadut havaintoyksiköt asetetaan pystysuoraan sarakkeeseen havaintomatriisiin. Havaintomatriisiin lisätään pystyriiviin sisältöluokat. Sisältöluokkiin merkitään jokaista havaintoyksikköä koskevat ja sisältöluokkaan liittyvät havainnot numeerisina arvoina. Tutkimuksen kohteena ovat silloin tutkimusaineiston sisällölliset ominaisuudet, jotka ovat tilastollisesti ilmaistavia, numeerisia, tuloksia. (Vilkka 2005, 139.)

Sisällönanalyysimenetelmällä etsitään toteutetusta laadullisesta tutkimuksesta merkityssuhteita sekä merkityskokonaisuuksia. Näitä saatuja tietoja ei voida esittää numeerisina tietoina, vaan ne on esitettävä sanallisina tulkintoina. Sisällönanalyysia voidaan tehdä laadullisen tutkimuksen tuloksia analysoitaessa joko aineistolähtöisenä tai teorialähtöisenä sisällönanalyysina. Tutkijalla on aineistolähtöisen analyysin avulla tavoitteena löytää tutkimusaineistosta esimerkiksi jonkinlainen toiminnan logiikka tai tutkimusaineiston ohjaamana jonkinlainen tyypillinen kertomus. (Vilkka 2005, 140.) Ennen analyysin aloittamista, tutkimusaineiston keräämisen jälkeen tutkija lähtee aineistonanalysointimenetelmän avulla liikkeelle siitä, mistä toiminnan logiikkaa tai tyypillistä kertomista lähdetään etsimään. Sen jälkeen on mahdollista aloittaa tutkimusaineiston pelkistäminen. (Vilkka 2005, 140.) Aineistolähtöinen analysointi rakentuu kolmiportaisena prosessina, joka on aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston

klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108.)

Aineiston pelkistämällä eli redusoinnilla tarkoitetaan analysoitavan aineiston pelkistämistä siten, että saadusta tutkimusaineistosta poistetaan kaikki tutkimukselle epäolennainen asia pois. Pelkistäminen voi olla informaation tiivistämistä tai myös pelkistämistä osiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109.) Pelkistämisen jälkeen tutkimusaineisto klusteroidaan eli ryhmitellään. Ryhmittelyssä aineistosta koodatut alkuperäisilmaukset käydään läpi kohta kohdalta. Tutkimusaineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Klusteroinnin avulla luodaan pohja kohteena olevan tutkimuksen perusrakenteelle ja alustavia kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.) Klusterointi eli ryhmittely vaiheen jälkeen siirrytään viimeiseen vaiheeseen, joka on aineiston abstrahointi eli käsitteellistäminen. Käsitteellistämässä erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja valikoidun tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Abstrahoinnissa edetään alkuperäisestä informaation käyttämisestä kielellisistä ilmauksista teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111.) Kokonaisuudessaan aineistolähtöisessä analyysissä yhdistellään käsitteitä ja tämän avulla saadaan vastaus asetettuun tutkimustehtävään (Tuomi & Sarajärvi 2009, 112.)

Tutkimuksen analysoinnissa kvalitatiivisia ja kvantitatiivisia tuloksia vertaillaan myös toisiinsa aihealueittain tukemaan tulosten luotettavuutta ja avaamaan myös vastausten arviointia uuden esiopetuksen opetussuunnitelman mahdollisuuksista toteuttaa työkentällä. Aineistolle tehdään yhdistämistä ja erottamista aineiston osioiden välillä, yhdistäen sekä kvalitatiivisten tulosten vastauksia että kvantitatiivisten tulosten vastauksia toisiinsa. Tämän avulla saadaan luotettavampaa tietoa esiopetuksen toiminnan tilasta työkentällä kokonaisuudessaan, mutta myös tarkempia tietoja sisältöalueiden toteuttamisesta ja toteutumisesta työkentällä. Tämä voi nostaa aineistosta esille uusia näkökulmia, mutta myös tukea aiemmin tutkittuja tietoja esiopetuksesta. Yhdellä osa-alueella voi olla myös suuri merkitystä kokonaisvaltaisesti tavoitteiden ja sisältöjen mukaisen esiopetuksen toteuttamiseen. Tulokset avataan ensin tutkimuslomakkeen kyselykokonaisuuksien mukaan, jonka jälkeen aletaan analysoinnissa tekemään tulosten yhdistelyä ja erottelua.

Tutkimuksen analysoinnin tukena käytetään myös fenomenologis- hermeneuttista näkökulmaa tutkimuksen tuloksista vastauksia etsittäessä. Fenomenologisen näkökulman avulla säilytetään tutkimuksen analysoinnissa oikeanlainen asetelma suhteessa tutkimukselle asetettuun kysymykseen, mitä tällä tutkimuksella haluttiin saada selville esiopetuksesta.

7 Tulokset

Seuraavaksi käsitellään kyselylomakkeen tulokset. Tulokset käsitellään lomakkeen kolmen kokonaisuuden mukaisesti. Ensimmäisenä käsitellään työn taustalla vaikuttavat tekijät. Osista

löytyy peruskysymyksiä vastaajille, joista selviää esimerkiksi vastaajan sukupuoli, ikä ja työkenttä. Toisessa osiossa käsitellään tuen järjestämiseen ja siirtymävaiheisiin liittyvien kysymysten pohjalta tilannetta työkentällä. Viimeinen osio käsittelee esiopetuksen opetuksen sisältöalueita ja opetuksen toteuttamiseen vaikuttavia asioita. Lopuksi pohditaan myös tutkimuksen onnistumista, luotettavuutta ja mahdollisia tutkimuksen puutteita sekä kehitysideoita. Tutkimuskyselyyn vastaus mahdollisuus oli 27 esiopetuksen opettajalla kunnan alueella. Tutkimuskyselyyn vastauksia annettuna tutkimusaikana saatiin yhteensä 12.

7.1 Työn toteuttamisen taustalla vaikuttavat tekijät

Tutkimuslomakkeen ensimmäinen osiolla kartoitettiin esiopettajien taustatietoja. Ensimmäisenä kysyttiin vastaajan sukupuolta, ikää ja koulutustaustaa. Tutkimuksen vastaajista 100% oli naisia. Tutkimuksen vastaajien joukossa ei ollut yhtään miestä tai muun sukupuolen edustajaa. Vastaajista alle 25 vuotiaita, 25-35 vuotiaita, 56-65 vuotiaita ja yli 65 vuotiaita oli 0%. Vastaajien ikähaarukka sijoittui 36-55 ikävuoden välille. Viisi vastaajista oli vastaushetkellä 36-45 vuotias ja 46-55 vuotiaita vastaajista oli seitsemän.

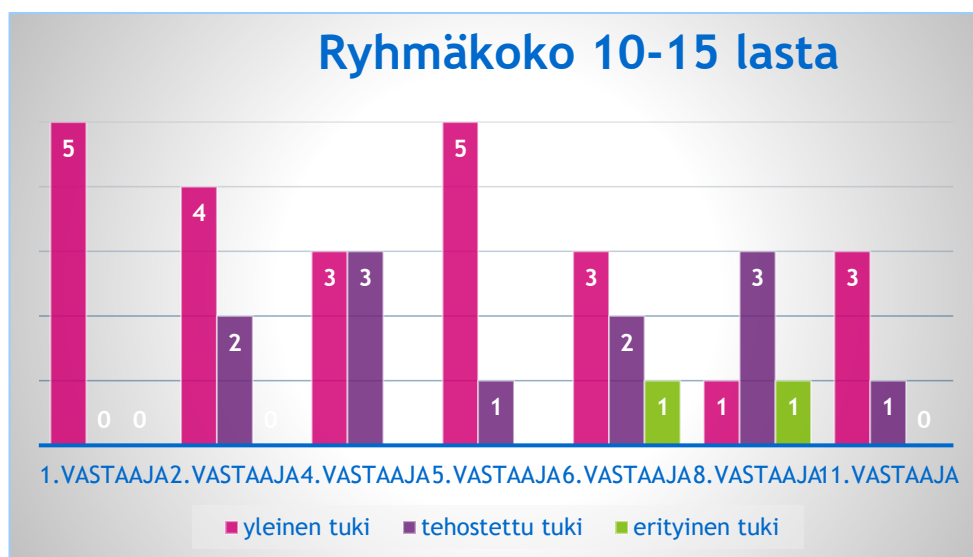
Koulutukseltaan kasvatustieteiden kandidaatteja vastaajista oli viisi. Yhdellä vastaajista on sekä kasvatustieteiden maisterin koulutus että luokanopettajan koulutus. Kuusi vastaajista työskentelee lastentarhanopettajan koulutuksella. Yhdellä vastaajista oli myös lastentarhanopettajan koulutuksen lisäksi käytynä luokanopettajan koulutus. Vastaajista 11 oli yliopistotasoinen koulutus ja yhdellä vastaajista koulutus on ammattikorkeakoulutasoinen. Lisäopintoina osalla vastaajista oli lähihoitajan tutkinto, esi- ja alkuopetuksen approbatur opinnot. Ammattikorkeakouluopinnot suorittanut vastaaja oli opintojen lisäksi suorittanut lastentarhanopettajan opistotasoinen koulutuksen ja lisäksi yliopisto-opintoja. Pedagogisia opintoja vastaajilta löytyy perusopintojen lisäksi erityispedagogiikan, esi- ja alkuopetuksen erikoistumisopintojen ja maahanmuuttajakoulutuksen Verma- ohjaajan opinnoista. Osa on myös lisäkouluttanut itseään erilaisilla menetelmäkoulutuksilla kuten Bright start, Theraplay, Montessori ohjaajan ja Huomaa hyvä koulutusten avulla.

Työkokemusta esiopetuksesta vastaajilla on vaihtelevasti. Vastaushetkellä kahdella vastaajista on 1-5 vuoden kokemus esiopetuksen opettajan työstä. Kahdella vastaajista on kokemusta 6-10 vuoden väliltä, kolmella 11-15 vuotta ja toisella kolmella taas kokemusta on 16-20 vuotta. Vain kahdella vastaajalla on yli 21 vuoden kokemus esiopetuksen opettajana toimimisesta. Muuta työkokemusta löytyy päiväkotimaailmasta varhaiskasvatuksen puolelta, iltapäiväkerhon lastentarhanopettajan, luokanopettajan sijaisuuden ja luokanopettajan työstä 1-6 luokilta, perhepäivähoidon ohjaajan työstä ja joustavan esi- ja alkuopetuksen kehittämistyöstä sekä pedagoginen asiantuntija esi- ja alkuopetuksen kehittämishankkeesta.

Vastaajista viiden esiopetuksen opettajan opetusryhmä sijaitsee koulun puolella ja seitsemän vastaajista työskentelee päiväkodissa sijaitsevassa esiopetuksen ryhmässä. Yksi vastaajista

työskentelee integroidussa esiopetuksen ryhmässä ja loput 11 sijoittuvat erilliseen itsenäiseen esiopetuksen opetuksen ryhmään. Esiopetusryhmien ympäristöt ovat moninaisia. Osa sijoittuu pääkoulusta erillään olevaan rakennukseen ja osa on taas kiinteänä osana koulua. Yksi esiopetuksen ryhmä toimii vanhaan taloon tehdyissä tiloissa, kun taas toinen ryhmä sijoittuu täysin uudistettuihin opetustiloihin. Päiväkodissa työskentelevillä esiopetusryhmillä on useampia tiloja hyötykäytössään opetusta toteutettaessa. Osalla on mahdollisuus jakaa lapset myös pienryhmiin työskentelemään.

Tutkimuksen 12 vastaajasta yksi työskenteli alle 10 lapsen esiopetuksen ryhmässä, jossa 3-5 lapsella on tehostetun tuen menetelmät käytössä. Tämä ryhmä toimii integroituna esiopetuksen ryhmänä ja ryhmässä toimii yksi aikuinen, esiopetuksen opettaja. Yli 20 lapsen esiopetusryhmiä vastaajien joukossa ei ollut kuin yksi. Ryhmän lapsista tehostetun tuen lapsia on 1-2. Ryhmän aikuisresurssit ovat kaksi esiopetuksen opettajaa ja avustaja 12 tuntia viikossa. Loppujen vastaajien ryhmäkoot jakautuvat kahteen ryhmään ja ryhmässä esiintyvä tuen tarve esitetään alla olevissa kuvioissa.

Kuvio 4: Esiopetuksen ryhmäkoko 10-15 lasta ja tuen tarpeet ryhmässä.

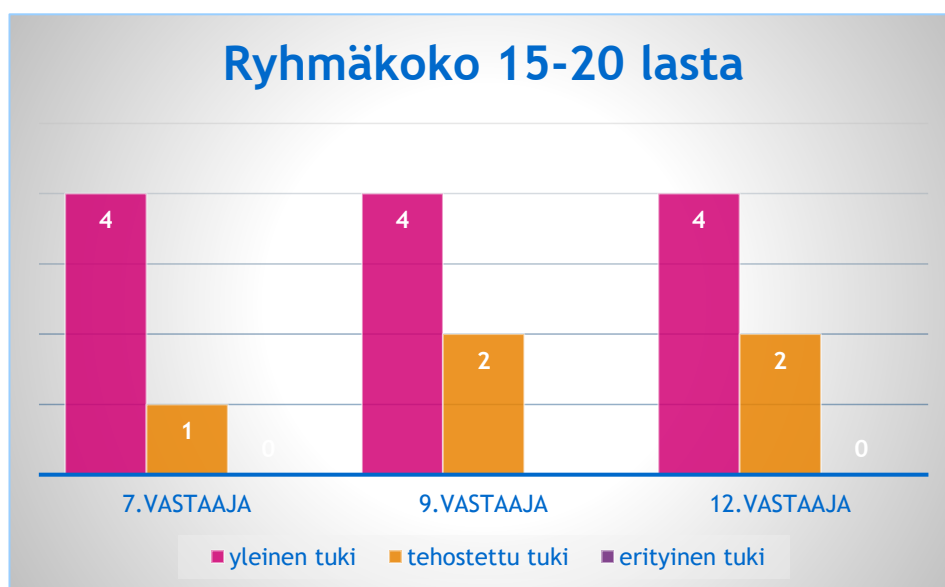
0= 0 lasta 1= 1-2 lasta 2= 3-5 lasta 3= 6-10 lasta 4= yli 10 lasta 5= kaikki lapset

Kuvion 4 pystytolpat kertovat ryhmässä olevien yleisen tuen, tehostetun tuen ja erityisen tuen lasten määrän. Kuvion alta löytyy selitys pylvästä löytyvään numeroon. Kuviossa esitettyjen vastaajien ryhmät ovat samankokoisia.

Esiopetuksen ryhmät, joissa lapsia on 10-15 lasta, aikuisten resurssit vaihtelevat tulosten mukaan. Kuvioista 4 nähdään myös ryhmien lasten tuen tarpeiden vaihtelut vastaajien vastausten mukaisesti. Vastaja 1 ryhmässä ei ole ollenkaan tehostetun tai erityisen tuen lapsia.

Ryhmässä työskentelee esiopetuksen opettaja ja koulunkäynninohjaaja. Vastaaaja 2 ryhmästä löytyy tehostetun tuen lapsia 3-5 lasta. Kyseisessä ryhmässä työskentelee esiopetuksen opettajan lisäksi koulunkäynnin ohjaaja 15 tuntia viikossa. Vastaaaja 4 ryhmässä yleisen tuen lapsia on seitsemän ja 6 tehostetun tuen lasta. Vastaaaja oli tarkentanut vastaustaan kerro lisää kohtaan tarkan tiedon lasten lukumääristä kysytyä tukea kohden. Ryhmässä esiopetuksen opettajan lisäksi työskentelee yksi ryhmäavustaja ja yksi päivähoitaja. Viides vastaaaja kertoo ryhmässä olevan kaikkien lasten yleisen tuen piirissä, mutta tutkimuksen toteutuksen aikaan yhdelle lapselle oltiin hakemassa tehostetun tuen päätöstä. Ryhmässä opettajan lisäksi työskentelee harvoin avustaja. Vastaaaja 6 esiopetusryhmä sisältää 1-2 erityisen tuen lasta, tehostetun tuen lapsia on 3-5 ja loput ryhmän lapsista sijoittuvat yleisen tuen piiriin. Aikuisresurssina ryhmässä on käytössä esiopetuksen opettaja, ryhmäavustaja ja päivähoitaja. Vastaaaja 8 ryhmässä yleisen tuen lasten määrä on pienin. Ryhmän lapsista suurin osa on tehostetun tuen lapsia, joita tulosten mukaan on 6-10 lasta. Sen lisäksi ryhmästä löytyy 1-2 lasta erityisen tuen päätöksellä. Ryhmässä työskentelee esiopetuksen opettajan tukena hoitaja ja ryhmäavustaja. Vastaaaja 11 ryhmässä on tehostetun tuen lapsia 1-2 ja loput lapsista kuuluvat yleisen tuen piiriin. Ryhmässä työskentelee vain esiopetuksen opettaja, joka on tulosten mukaan tyytyväinen aikuisresurssiin.

Kuvion 4 vastaajista 1, 2 ja 5 työskentelevät esiopetuksen ryhmänsä kanssa koulun puolella. Loput vastaajista sijoittuvat esiopetuksen ryhmänsä kanssa päiväkodin esiopetukseen.

Kuvio 5: Esiopetuksen ryhmäkoko 15-20 lasta ja tuen tarpeet ryhmässä.

0= 0 lasta 1= 1-2 lasta 2= 3-5 lasta 3= 6-10 lasta 4= yli 10 lasta 5= kaikki lapset

Kuviossa 5 on verrattu keskenään 15-20 lapsen kokoisissa ryhmissä työskenteleviä esiopetuksen opettajien ryhmiä keskenään. Vastaaaja 7 kertoo ryhmässään olevan 1-2 tehostetun tuen

lasta. Yli 10 lasta ryhmässä kuuluu yleisentuen piiriin. Ryhmässä aikuisresurssina on yksi esiopetuksen opettaja ja koulunkäynninohjaaja. Vastaaaja 9 lapsiryhmässä 3-5 lasta on tehostetun tuen piirissä ja yli 10 lapsista kuuluu yleiseen tukeen. Ryhmässä työskentelee kaksi esiopetuksen opettajaa, ryhmäavustajana lähihoitaja ja kerran viikossa talokohtainen resurssiavustaja. Vastaaaja 12 ryhmä on samanlainen kuin vastaajan yhdeksän. Ryhmässä on 3-5 tehostetun tuen lasta. Ryhmässä aikuisresurssina on kaksi esiopetuksen opettajaa ja päivähoitaja.

Osa vastaajista ei ole tyytyväisiä käytössä olevaan aikuisresurssiinsa. Yksi esiopetuksen opettaja kertoo pääsääntöisesti olleensa koko lukuvuoden yksin ryhmän kanssa, vaikka syksyllä avustaja tunteja oli sovittu jonkin verran. Harvat sovituista tunteista toteutuivat. Tunteja käytettiin usein sijaisuuksien ja koulun muiden sisäisten tarpeiden täyttämiseen. Myös suurimassa esiopetuksen ryhmässä resurssia kyseenalaistetaan. Ryhmä sisältää 30 eskaria ja käytössä oleva avustajaresurssi kahden opettajan lisäksi on ollut 12 tuntia viikossa. Vastaaaja vetoaa opetusministeriön ryhmäkokosuositukseen, josta ryhmän toiminta on kaukana. Vastaaaja kokee myös opetussuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden toteuttamisen haasteelliseksi, tavoitteita ei saa toteutettua.

7.2 Tuen järjestäminen ja siirtymävaiheet

Tuloksissa esiopetuksen esiopettajien tukiverkostoksi muodostuu kuraattorin, psykologin, laaja-alaisten erityisopettajien sekä kiertävien erityislastentarhanopettajien, toimintaterapeuttien ja puheterapeuttien tarjoamat palvelut. Sen lisäksi tuloksissa mainitaan tukea antavina osapuolina terveydenhoitajat ja neuvolan palvelut, satunnainen yhteistyö alkuopetuksen opettajien kanssa sekä esiopetusryhmän kummiluokan kanssa, lähisairaala, päiväkodin johtaja ja yksityiset palvelun tarjoajat kuten toimintaterapeutit. Tulosten mukaan ryhmässä toimivaa toista kollegaa pidetään suurimpana ja tärkeimpänä tukena esiopetusta toteutettaessa. Yksi vastaajista nostaa juuri tämän yhteistyön toteutumisen puutteelliseksi, jota ei vastaushetkellä ole voinut toteuttaa ryhmässä toimivan ohjaajan kanssa. Sen lisäksi tuloksissa mainitaan työyhteisöön kuuluvuuden tunne ja yhteistyön toteuttaminen, joka koulun puolella toimivassa esiopetuksen ryhmässä on rajallinen. Vastaaajien vastauksissa nousee esille myös toisen aikuisen kanssa keskusteleminen työasioista, mikä on haasteellista yksin lapsiryhmässä työskentelevälle esiopetuksen opettajalle. Tuloksissa mainitaan myös, että muita esiopetuksen opettajia näkee harvoin.

7.2.1 Yleinen tuki, tehostettu tuki ja erityinen tuki

Tutkimuslomakkeessa tuentarpeiden toteutumista arvioitiin sanallisella asteikolla. Vastaajista kaksi kokee yleisentuen toteutuvan erinomaisesti esiopetusryhmässään. Yksi vastaajista perustelee arviotaan sillä, että resurssit ovat riittävät ja suunnitteluaikaa on riittävästi työn toteuttamisen taustalla. Vastaajista kuusi on sitä mieltä, että yleinen tuki toteutuu

esiopetuksessa kiitettävästi. Vastaajien mielestä resurssit vaikuttavat toteutumiseen esimerkiksi onko avustaja käytettävissä tarvittavalla hetkellä. Kiitettävään arvioon vaikuttaa myös perusteluna se, että henkilökunta on ammattitaitoista ja verkosto on käytettävissä. Kaksi vastaajista kokee yleisen tuen toteuttamisen olevan hyvää ja kaksi toteaa sen toteutuvan tyydyttävästi. Tyydyttävän arvion antanut vastaaja perustelee vastaustaan sillä, että tehostetun tuen piirissä olevat lapset vievät suurimman osan huomiosta, jolloin yleisen tuen lapsille jää vähemmän aikaa.

Tehostetun tuen toteutumiseen esitettyyn kysymyksiin vastasi 11 vastaajaa. Vastaamatta jätti esiopettaja, jonka esiopetuksen ryhmässä ei ollut vastaushetkellä yhtään tehostetun tuen lasta. Kolmen vastaajan mielestä tehostetun tuen toteuttaminen toteutuu kiitettävästi ja yksi ilmaisee tilanteen olevan erinomainen. Perusteluina esitetään taas resurssien ja suunnitteluajan riittävyys, mutta myös lisäksi johtajan tuki. Vastaajista viisi kokee tehostetun tuen toteutumisen olevan hyvä. Perusteluissa vastaajat kertovat kokevansa työssään tehostettujen lasten kohdalla riittämättömyden tunnetta, ettei ehdi antamaan kaikille riittävää tukea. Tehostetun tuen toteuttamiseen kerrotaan myös vaikuttavan resurssointi, henkilökunnan ammattitaito ja saatavilla oleva verkosto. Vastaajista kaksi kokee tehostetun tuen toteuttamisen tyydyttäväksi. Erityisestuen parissa vastaajista työskenteli vastaushetkellä neljä. Kaikki vastaajat arvioivat erityisestuen toteuttamisen toteutuvan hyvin. Tämänkin toteutumiseen koetaan vaikuttavan ryhmässä käytössä olevat resurssit, henkilökunnan ammattitaitoisuus ja saatavilla oleva verkosto.

Oppilashuollon ja perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja arvioitiin samaisella sanallisella asteikolla. Tulosten mukaan oppilashuolto toteutuu kahden vastaajan mielestä vähintään kiitettävällä tasolla. Viisi vastaajista kokee toteutumisen olevan hyvää. Neljä vastaajista on kuitenkin sitä mieltä, että oppilashuolto toteutuu tyydyttävästi. Vastausta on perusteltu resurssien vähäisyydellä. Vastaajista yksi kertoo tämän johtuvan siitä, että psykologi ja kuraattori ovat kovin työllistettyjä, eikä aikaa riitä aina kaikille. Perusopetuslaissa säädettyjen tukimuotojen toteutumista erinomaiseksi kuvailee yksi vastaajista, kun taas seitsemän on sitä mieltä, että tämä tuki toteutuu vain hyvän tasolla. Perusteluina esitetään esimerkiksi sitä, että osaikainen erityisopetus toteutuu varhaiskasvatuksen esiopetuksessa taloavustajan resurssia hyödyntäen. Vastaajista kaksi kokee perusopetuslaissa säädettyjen tukimuotojen toteutumisen tyydyttäväksi. Vastaajista muutama perustelee arviotaan sillä, että työtä joudutaan tekemään melko yksin ja ilman apua sekä tukea. Esimerkiksi laaja-alaisen tarjoama tuki on vähentynyt. Näiden lisäksi kerrotaan, ettei yksittäisen oppilaan huomioimiseen ole juurikaan aikaa. Tähän vaikuttaa ryhmäkoko, joka on suuri ja avustajaresurssin vähäisyys.

Tutkimuksessa arvioitiin myös kolmiportaisen tuen oppaiden toimivuutta ja hyötyä tuen toteuttamisen tukena. Kahden vastaajan mukaan oppaat toimivat erinomaisesti, ohjeet ovat konkreettisia ja niihin on helppo paneutua. Kaksi arvioi myös oppaiden toimivuuden

kiitettäväksi. He arvioivat oppaiden hyödyn tilanteissa kuten opetussuunnitelmaa kirjoitettaessa ja papereita eteenpäin siirrettäessä hyödyllisiksi. Oppaista voidaan hakea esimerkiksi ohjeistusta Wilman lomakkeiden täyttöön. Vastaajista viisi arvioi oppaiden toimivuuden hyväksi. Perusteluina kerrotaan, että oppaiden lukeminen ja niihin perehtyminen vaativat aikaa, joka lisää yhä enemmän opettajien työssä kiirettä. Kolme vastaajista kokee kolmiportaisen tuen oppaiden tukevan työn toteuttamista tyydyttävästi.

Vastaajilta kysyttiin myös mistä he saavat tukea kolmiportaisen tuen oppaiden hyödyntämiseen. Osa saa tukea laaja-alaiselta erityisopettajalta, toiset rehtorilta ja erityisopettajalta. Tukea saadaan myös päiväkodin johtajalta sekä kiertävältä erityislastentarhanopettajalta. Tukea saadaan myös työyhteisöstä, puheterapeuteista, toimintaterapeuteista ja muista ammatillisista verkostoista. Yksi vastaajista kokee kuitenkin, ettei saa vastaushetkellä tukea juuristään.

7.2.2 Nivelvaiheet

Nivelvaiheen toteutumista arvioitiin siirryttäessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kouluun. Vastaajat arvioivat varhaiskasvatuksesta esiopetukseen siirtymisen pääsääntöisesti toimivaksi. Vastaajista kolme arvioi siirtymän toteutuvan erinomaisesti ja neljä antoi kiitettävän arvioinnin. Perusteluina kerrotaan, että tiedonsiirrot sovitaan keväällä yhteisesti ja syksyn palaverit laitetaan jo keväällä kalenteriin. Yksi vastaajista kertoo tietojen siirtyvän kesäkuussa kaikkien lasten kohdalla keskustelussa. Jos lapselle on laadittu pedagoginen arvio, esiopettaja on silloin mukana tiedonsiirtokeskustelussa. Toinen vastaajista kertoo talon sisäisten tiedonsiirtojen toimivan erinomaisesti, mutta muualta tulevien lasten tiedonsiirtojen kohdalla koetaan olevan vaihtelevuutta. Osasta ei saada mitään tietoa ennakoon.

Hyvän arvioinnin tiedonsiirtopalavereista antoi kolme vastaajaa ja tyydyttävään vastaukseen päätyi kaksi vastaajaa. Yksi vastaajista kertoo ryhmänsä tulevien puolipäiväeskareiden saapuvan pääsääntöisesti kotihoidosta, jolloin ei yleensä ole tiedonsiirtoa. Tietoa näissä tilanteissa kaivattaisiin esimerkiksi terveydenhoitajilta. Toinen vastaaja kertoo toteutuksen riippuvan siitä, mistä lapset tulevat. Vastaajan mukaan päiväkodit ovat hyvin eritasoisesti yhteydessä esiopetusta järjestävään tahoon.

Nivelvaiheen toimivuutta esiopetuksesta kouluun siirryttäessä vastaajista kolme arvioi toteutumisen olevan erinomaisen tasolla. Tiedonsiirtotapaamisia kerrotaan järjestettävän koulussa keväällä ja koulun yhteydessä olevan esiopetuksen ryhmän tiedot on helppo siirtää tulevalle opettajalle joko henkilökohtaisen tapaamisen avulla tai Wilma-järjestelmän välityksellä. Kaksi vastaajaa arvioi toimivuuden kiitettäväksi. Toinen vastaajista kertoo myös, että joistain koulusta ei toivota tiedonsiirtoa. Vastaajista kuusi kokee nivelvaiheen toiminnan esiopetuksesta kouluun siirryttäessä toimivan hyvin. Vastaajien perusteluissa kerrotaan, että koulun rehtorit pyytävät usein hyvin tiedonsiirtoihin, opettajia käy myös esiopetuksessa paikan päällä

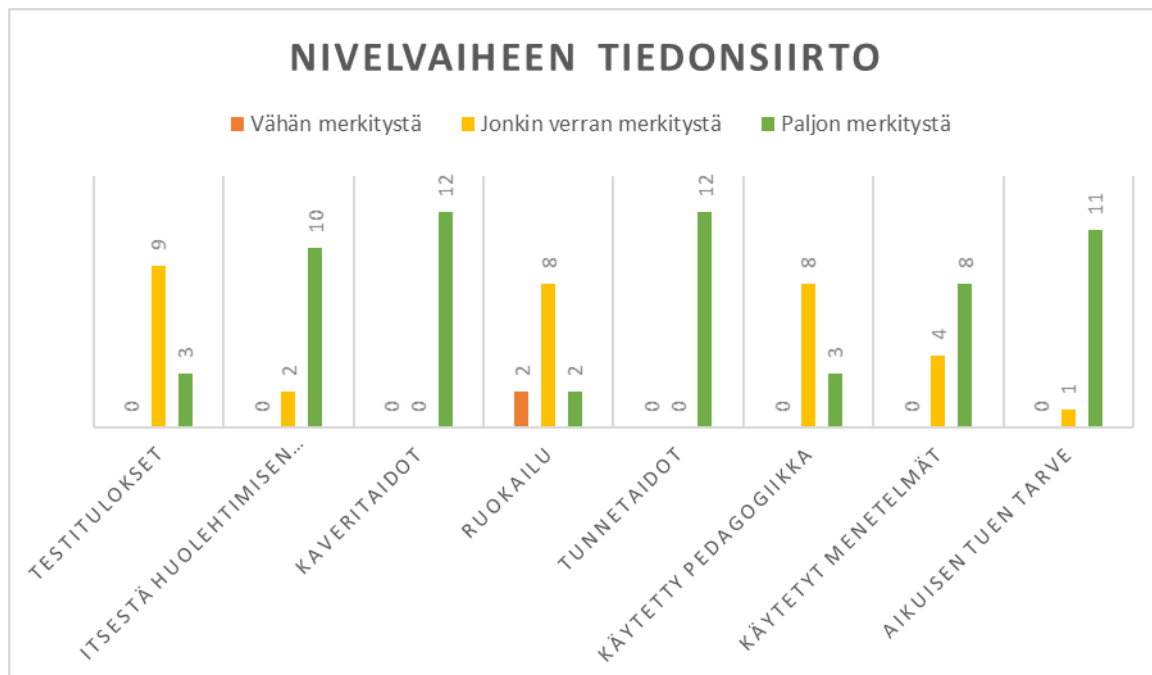
tiedonsiirtopalavereissa. Yksi vastaajista toivoo ajankäytön tehostamiseksi kolmiportaiset keskustelut vain tehostetun tuen ja erityisen tuen lapsista. Muista kerrotaan tietojen siirtyvän Wilmassa esiopetuksen oppimissuunnitelmien muodossa. Tyydyttävään arvioon on päätyntä yksi vastaaja, joka perustelee vastaustaan siten, että varhaiskasvatuksen esiopetuksenyksiköstä menee lapsia useaan eri kouluun ja käytännöt vaihtelevat eri koulujen välillä.

Tuloksissa vastaajat kertovat, että nivelvaiheessa tulisi ottaa huomioon yhteneväiset tiedonsiirrot etenkin varhaiskasvatuksesta kouluun siirryttäessä. Vastaaja kertoo, että on mahdollista, että yhdestä esiopetuksen ryhmästä lapsia menee seitsemään eri kouluun. Siirtojen toteutusajaksi toivotaan jo toukokuuta mahdollisuuksien mukaan. Tuloksissa ilmaistaan myös muun verkoston mukaan ottaminen tiedonsiirtoihin. Yksi vastaajista ehdottaa myös laaja-alaisten erityisopettajien vierailua päiväkodin esiopetuksen ryhmiin tarkastelemaan ja tutustumaan toimintaan. Samalla heillä olisi mahdollisuus tutustua tuleviin ekaluokkalaisiin ja mahdollisuus keskustella henkilökunnan kanssa lapsen tuen tarpeesta sekä koulun mahdollisuuksista ja resursseista vastata tuen tarpeeseen. Vastaaja kokee näiden asioiden yllättävän joka syksy. Vastaaja kokee myös, että tulevan ekaluokan open olisi tarpeen keväällä vieraila esiopetusryhmässä katsomassa millaisista oppimisympäristöistä ja toimintatavoista hänen ekaluokkalaisensa tulevat. Ymmärrys ehkä lisääntyisi puolin ja toisin, jolloin myös aikuisten välinen keskustelu mahdollistuisi.

7.2.3 Siirrettävät tiedot ja yhteistyö

Tutkimuslomakkeessa kysyttiin vastaajilta tietoja tiedonsiirron toimivuudesta, siirrettävistä tiedoista ja yhteistyön toteutumisesta tiedonsiirtoihin liittyen. Siirtolomakkeiden arvioitiin vastaajien kesken toimivan hyvin, vain yksi vastaaja antaa kiitettävän arvion ja kaksi vastaaja arvioi lomakkeiden toimivan tiedonsiirrossa tyydyttävästi. Yksi vastaajista kertoo, ettei lapsista tule juurikaan siirtolomakkeita esiopetukseen tullessa. Vastaaja kaipaa parannusta tiedon siirtoihin etenkin kehittämistä yhteistyössä terveydenhuollon kanssa, jotka tapaavat lapsia säännöllisesti. Vastaajista yksi myös toteaa, ettei ole jälkeenpäin joutunut täydentämään siirtolomakkeissa annettuja tietoja, joten uskoo niiden toimivan silloin hyvin.

Lomakkeessa kysyttiin esiopetuksen opettajilta, mitkä asiat heidän mielestään on oleellista siirtää lapsesta eteenpäin tuettaessa lapsen oppimista ja kehitystä suotuisasti. Vastaukset ovat kerättyinä alla olevaan kuvioon 6. Tutkimukseen vastasi 12 esiopetuksen opettajaa.

Kuvio 6: Mitkä asiat sinun mielestäsi ovat oleellista siirtää lapsesta eteenpäin tuettaessa lapsen oppimista ja kehittymistä?

Esiopetuksen opettajien vastaukset olivat annettuun kysymykseen melko yhdenmukaiset. Kaveritaidot ja tunnetaidot olivat kaikkien vastaajien mielestä merkityksellisiä siirtää lapsesta eteenpäin nivelvaiheiden toiminnassa. Kolmantena merkityksellisenä tietojen siirron vaiheessa koettiin aikuisen tuentarve ja itsestä huolehtimisen taidot. Neljäs merkityksellinen siirrettävä tieto oli lapsen kanssa käytetyt menetelmät. Muiden kohdalla tiedonsiirrossa tietojen tai taitojen kohdalla koettiin olevan jonkin verran merkitystä.

Tulosten mukaan esiopettajat toivovat yhteistyön nivelvaiheiden tiivistymisen suhteen selkeitä ja yhteneväisiä ohjeita, miten toimitaan. Tämän lisäksi vastaajat kertovat, että tiedonsiirtoa voitaisiin tehostaa kuormituksen vähentämisellä esimerkiksi yhteisillä kokoontumisilla esiopettajien ja opettajien välillä, jolloin tieto siirrettäisiin kaikista esikoululaisista kerralla eri kouluihin. Toiveena esitetään myös yhteisiä alueen henkilökunnan kokoontumisia syksyisin ja keväisin sekä Pienten lasten koulu -ajatusten kehittämistä kunnassa.

Lisäksi esiopettajilta kysyttiin, mitä tietoja he kokevat tarvitsevänsä koulusta, tukeakseen esikariryhmän suotuisaa oppimista ja kehittymistä ennen kouluun siirtymistä. Vastaajat kertovat, että olisi hyvä käydä keskustelua alkuopetuksen ja esiopetuksen opettajien välillä siitä, mitä ekaluokkalaisilta odotetaan ja mitä toivotaan. Lisäksi tietoa siitä, minkä asioiden alkuopetuksessa on havaittu tarvitsevan vahvistamista esimerkiksi vuorovaikutus ja kaveritaidot. Osa esiopetuksen opettajista kaipaa tietoa luokkien ryhmäkoosta ja montako luokka-astetta on yhdessä, mitä odotuksia ja valmiuksia esikoululaisilta odotetaan sekä millaista eriyttämistä on

mahdollista toteuttaa. Koulun yhteydessä työskentelevät esiopettajat kokevat siirtymisen helppoksi, eivätkö kaipaa koulun puolelta lisää tietoa harjoitettaviin taitoihin.

7.3 Opetuksen toteutuminen

Opetuksen toteutumista selvitettiin esiopetuksen opetussuunnitelmassa esitettyjen opetuksen sisältöjen avustuksella. Ensimmäisenä selvitettiin laaja-alaisen osaamisen osa-alueita. Tämän jälkeen arvioitiin esiopetukselle asetettujen yhteisten tavoitteiden ja oppimiskokonaisuuksien toteutumista työkentällä. Näiden lisäksi kyselylomakkeessa selvitettiin myös monipuolisten työtapojen ja arvioinnin toteutumista esiopetuksen toiminnassa.

7.3.1 Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaiseen osaamiseen kuuluu yhteensä kuusi osa-alueita. Kyselylomakkeessa näiden osa-alueiden toteutumista arvioitiin sanallisella asteikolla. Esiopetuksen opettajista viisi arvioi tulosten mukaan ajattelu ja oppimisen taitojen toteutuvan käytännössä sekä olevan pohjana elinikäiselle oppimiselle kiitettävästi esiopetuksen opetuksessa. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että toteutuminen on erinomaista. Loput kuusi vastaajaa arvioivat ajattelu ja oppimisen taitojen toteutuvan esiopetuksen opetuksessa hyvin. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu toteutuu esiopetuksen opettajien mielestä pääsääntöisesti viiden vastaajan mukaan vähintään kiitettävästi. Kuusi arvioi toteutumisen olevan hyvää ja yksi vastaajista arvioi toteutumisen olevan tyydyttävää. Puolestaan itsestään huolehtimisen ja arjen taitoja arvioidaan enemmistön vastaajien mukaan vähintään kiitettävän tasolla toteutuvaksi. Vain neljä vastaajista arvioi toteutumisen olevan hyvän tasolla esiopetuksen opetuksessa.

Tulosten mukaan monilukutaito toteutuu esiopetuksen opetuksessa kolmen vastaajan mukaan kiitettävästi tai jopa erinomaisen tasolla. Kuitenkin suurin osa vastaajista on eri mieltä. Seitsemän vastaajista arvioi toteutumisen olevan hyvää, mutta kaksi vastaajista arvioi toteutumisen olevan tyydyttävän tasolla. Tieto ja viestintäteknologian toteutumisessa vastaajat ovat samaa mieltä, toteutuminen on suurimman osan vastaajien mielestä tyydyttävällä tasolla tai korkeintaan hyvän. Vain kolme kyselyyn vastanneista esiopetuksen opettajista kokee tieto ja viestintäteknologian toteuttamisen työssään kiitettäväksi tai erinomaiseksi. Viimeisenä osa-alueena arvioitiin osallistumisen ja vaikuttamisen kokonaisuutta. Yksi vastaajista arvioi toteutumisen olevan erinomaisen tasolla, kolme vastaajista arvioi kiitettävää ja loput seitsemän arvioivat toteutumisen olevan hyvää. Laaja-alaisen osa-alueiden toteutumisen esiopetuksessa on siis pääsääntöisesti hyvää. Vaihtelevuutta toteutumisessa on selvästi havaittavissa esiopetuksen ryhmien välillä.

Laaja-alaisen osaamisen toteutumista selvitettiin lisäksi avoimen kysymyksen avulla. Kysymyksen avulla haluttiin selvittää, miten esiopetusryhmässä hyödynnetään laaja-alaista osaamista. Viisi vastaajista vastasi avoimeen kysymykseen. Yksi vastaajista kertoo toteuttavansa laaja-alaista osaamista erilaisten projektien ja ryhmätöiden avustuksella, sen mukaan miten

yhden opettajan kanssa on mahdollista toteuttaa. Vastauksissa kerrotaan myös, että laaja-alaista osaamista hyödynnetään ryhmän yhteisissä keskusteluissa ja pohdinnoissa, retkien tekemisellä ja lapsen osallistumisella ja vaikuttamisella toimintaan. Tuloksissa kerrotaan myös laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueiden näkyvän ryhmän toiminnassa päivittäin. Sen kuvailaan näkyvän myös oppimisympäristössä ja koko talon toimintakulttuurissa. Laaja-alaisten osa-alueiden toteuttamisessa hyödynnetään myös erilaisia materiaaleja.

7.3.2 Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimisen kokonaisuudet pitävät sisällään opetukselle määriteltyjä sisältöjä sekä tavoitteita. Nämä ovat jaettu viiteen eri oppimisen kokonaisuuteen. Oppimisen kokonaisuudet koostuvat ilmaisun monista muodoista, kielen rikkaasta maailmasta, minä ja meidän yhteisöstämme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan ja kehityn. Näitä jokaista oppimisen kokonaisuutta ja niiden sisältöjen toteutumista arvioitiin asteikolla, miten usein niitä on mahdollista toteuttaa.

Opetuksen toteutumiseen liittyen tutkimuksella selvitettiin ensimmäisenä esiopetuksen sisällöistä ilmaisun monet muodot kokonaisuutta, joka pitää sisällään musiikillisen, kädentaitojen, kuvallisen ajattelun ja kuvailmaisun sekä suullisen että kehollisen ilmaisemisen. Näiden kokonaisuuksien toteutumista arvioitiin toteutumisen asteikolla ei ollenkaan, 1-2 kertaa kuukaudessa, kerran viikossa, useamman kerran viikossa tai päivittäin. Halutessaan vastaajalla oli mahdollisuus kertoa toteutumisesta lisää sanallisesti. Musiikillinen toiminta arvioiden mukaan toteutuu esiopetuksessa neljän vastaajan mukaan useamman kerran viikossa ja yhden vastaajan mukaan päivittäin. Päivittäin toteutuva musiikki on vastaajan mukaan lasten omatoimista laulamista, joka saa myös aikuiset mukaan laulamaan. Sen lisäksi esiopetusryhmässä on saatavilla musiikkiäänikirjoja ja lepohetkillä on mahdollisuus kuunnella musiikkia. Päivät sisältävät myös ohjattuja hetkiä esimerkiksi laulupiirtämistä. Kuuden esiopettajan esiopetusryhmässä kerrotaan musiikillisen toiminnan toteutuvan kerran viikossa. Vastaajista yksi perustelee vastaustaan eri muotojen toteutumisesta lapsista lähtöisin olevana toimintana, mikä lapsia itseään kohteista kiinnostaa. Kahden vastaajan esiopetusryhmissä musiikillinen toiminta toteutuu 1-2 kertaa kuukaudessa.

Esiopetuksen opettajat arvioivat käsitöiden toteutuvan esiopetuksen toiminnassa enemmistön mukaan 1-2 kertaa kuukaudessa. Perusteluina esitetään esimerkiksi toteutuksessa toteutuvan yksi pitkäkestoinen käsityö, joka pitää sisällään suunnitteluvaiheen ja toteutuksen. Ääripäänä vastauksissa yhdessä esiopetuksen ryhmässä ilmaistaan olevan käsitöiden toteuttamisen mahdollisuus päivittäin, myös lapsista lähtöisin olevana toimintana. Materiaalit säilytetään lasten ulottuvilla. Lapsista lähtöisin olevan toiminnan lisäksi viikko sisältää useampia aikuislähtöisiä ohjattuja kädentaidon toiminnallisia hetkiä. Kuvallinen ajattelu ja kuvailmaisuus toteutuu huomattavasti useammin ja tulosten mukaan suhteessa samoissa määrissä kaikkien vastaajien

esiopetuksen ryhmissä. Toteutusta on useamman kerran viikossa tai jopa päivittäin. Vain yksi vastaajista arvioi toteutumisen olevan 1-2 kertaa kuukaudessa.

Suullista ja kehollista ilmaisemista toteutetaan vastaajien esiopetuksen ryhmissä kymmenen vastaajan mukaan vähintään useamman kerran viikossa tai päivittäin. Vain kaksi vastaajaa arvioi toteutumisen olevan kerran viikossa. Tulosten mukaan suullinen ja kehollinen ilmaiseminen toteutuu esiopetuksen ryhmissä ilmaisun monista muodoista jokaisessa ryhmässä eniten ja tasavertaisemmin. Vastaajien vastauksissa oli eroja sisältöjen toteutumisessa ryhmäkohtaisesti. Toisissa ryhmissä toteutettiin enemmän esimerkiksi enemmän muita ilmaisun muotoja ja käsitöiden tekemistä toteutettiin selkeästi vähemmän. Yksi vastaajista arvioi kaikkien ilmaisun monien muotojen toteutuvan esiopetuksen ryhmässään päivittäin. Tulosten mukaan on havaittavissa eroja ryhmien välisissä toteutuksissa ja toiminnan painotuksissa.

Seuraavaksi esiopettajat arvioivat Kielen rikas maailma -kokonaisuuden toteutumista esiopetuksen ryhmässään saman arviointi asteikon avustuksella kuin ilmaisun eri muodoissa. Kaksi vastaajista ei ole vastannut kielen rikas maailma osuuteen ollenkaan toteutumisen arviointia omasta esiopetuksen ryhmästään. Yhdeksän vastaajista arvioi toteutumisen toteutuvan useamman kerran viikossa tai päivittäin. Yksi vastaajista arvioi tulosten mukaan toteutumisen olevan kerran viikossa omassa esiopetuksen ryhmässään. Loruilua ryhmissä tapahtuu tulosten mukaan vaihtelevasti. Kolmen vastaajan ryhmissä loruttelu toteutuu 1-2 kertaa kuukaudessa ja yhden vastaajan mukaan toteutuminen on kerran viikossa. Kuusi vastaajista toteuttaa ryhmässään loruttelua vähintään muutaman kerran viikossa, osa myös päivittäin toiminnassaan.

Tutustuminen monipuoliseen kieleen toteutuu suurimman osan vastaajien esiopetuksen ryhmissä useamman kerran viikossa. Vain yksi arvioi toteutumisen olevan kerran viikossa. Kysymykseen vastaamatta on jättänyt kolme vastaajista. Myös tutustuminen monipuolisesti kirjoitettuun kieleen toteutuu tulosten mukaan kaikissa esiopetuksen ryhmissä useamman kerran viikossa. Kaksi vastaajista arvioi toteutumisen olevan vähintään kerran viikossa. Useamman kerran toteutuvien esiopetuksen ryhmissä toteutuksessa hyödynnetään lukupiirejä, kirjaston kirjoja lasten mahdollisuutena lukea itse ja pienryhmissä toteutuvaa kirjan lukemista. Sen lisäksi hyödynnetään äänikirjoja ja erilaisia työskentely muotoja kuten kirjoittaminen, jatkokertomukset ja sanomalehtityöskentelyä. Kielen rikas maailma kokonaisuuden toteutuksessa on havaittavissa vaihtelua ryhmien välillä, mutta myös eri sisältöjen välillä ryhmäkohtaisesti.

Tuloksissa seuraavana avataan Minä ja meidän yhteisömme kokonaisuuden toteutumista työskentällä. Kokonaisuus sisältää historiallisuuden, yhteiskunnallisuuden, eettisen kasvatuksen ja katsomuskasvatuksen. Historiallisuuden opetuksessa arvioidaan toteutuvan seitsemän vastaajan mukaan korkeintaan 1-2 kertaa kuukaudessa. Vain kolme vastaajista arvioi toteutumisen olevan useamman kerran viikossa. Vastausta on perusteltu esimerkiksi omien

lapsuusmuistojen kertomisella toteutuksen osana. Suomi 100v. teemaan liittyen on toteutusta ollut enemmän, jopa koko syksyn ajan. Kuitenkin tulosten mukaan toteutusta historiallisuuteen liittyen esiopetuksessa on vähemmän. Yhteiskunnallista toimintaa toteutetaan historiallisuuteen verraten hieman enemmän, kuitenkin tulosten mukaan tämänkin osa-alueen toteuttaminen on vähäisempää lukuun ottamatta muutamaa esiopetus ryhmää, joissa toteutusta on useamman kerran viikossa tai päivittäin. Toteutuksessa huomioidaan esimerkiksi YK:n lasten oikeudet, ryhmän yhteiset säännöt, mediaan tutustuminen, uutisten seuraaminen netin ja sanomalehtien avulla sekä lasten esiin nostamat kysymykset.

Eettisen kasvatuksen toteutumiseen vastasi 11 vastaajista. Tulosten mukaan kymmenen vastaajista arvioi eettisen kasvatuksen toteutuvan esiopetuksessa useamman kerran viikossa tai päivittäin. Vain yksi vastaajista arvioi toteutumisen olevan muutaman kerran kuukaudessa. Katsomuskasvatus toteutuu huomattavasti harvemmin. Yhdeksän vastaajista arvioi toteutumisen olevan muutaman kerran kuukaudessa, yhden vastaajan esiopetusryhmässä toteutuminen on kerran viikossa ja kaksi vastaajista on jättänyt vastaamatta esitettyyn kysymykseen.

Tutkin ja toimin ympäristössäni sisältää matemaattiset taidot, ympäristö kasvatuksen ja teknologiset ratkaisut. Matemaattisten taitojen toteuttaminen näyttäytyy tulosten mukaan toteutuvan kaikissa esiopetuksen ryhmissä lähes päivittäin. Matemaattisten taitojen toteuttamista harjoitellaan arjen kaikissa tilanteissa ja sitä toteutetaan toiminnallisesti, pohtien, paperitehtävien avustuksella. Ympäristö kasvatuksen arvioinnissa on enemmän hajontaa vastauksissa. Kahdeksan vastaajan mukaan ympäristö kasvatuksellinen toiminta toteutuu useamman kerran viikossa ja joissakin ryhmissä päivittäin. Muutama vastaaja ilmaisee toteutumisen olevan kerran viikossa. Teknologisten ratkaisujen toteutuminen on vähäisempää. Viisi vastaajista kertoo toteuttavansa osa-alueita toiminnassaan muutaman kerran kuukaudessa. Yksi vastaajista täydentää vastaustaan kertomalla, että toimintaa voisi olla enemmän. Kolme vastaajista kertoo toteuttavansa toimintaa useamman kerran viikossa.

Kasvan ja kehityksen osuudessa, jokaisen tutkimukseen vastanneen esiopettajan esiopetuksen ryhmässä toteutetaan liikuntaa päivittäin. Muissa toiminnoissa esiintyy vastauksissa ja toteutuksissa hajontaa. Ruokaan liittyvää osaamista suurimmassa osassa ryhmistä useamman kerran viikossa tai päivittäin. Yksi vastaajista on vastannut toteutumisen olevan kerran viikossa. Kohtuullinen kuluttaminen on pienemmässä roolissa toiminnassa. Vastaajista kuusi toteuttaa tätä vain muutaman kerran kuukaudessa. Osa esiopetuksen ryhmistä toteuttaa kohtuullista kuluttamista useamman kerran viikossa. Esiopettaja, joka arvioi toiminnassaan kohtuullisen kuluttamisen olevan päivittäistä, perustelee vastaustaan esimerkiksi materiaalien harkitulla käytämisellä ja jakamisella sekä kierrätykseen ohjaamalla. Tulosten mukaan hyvinvointiin ja terveyteen liittyvän osaamisen kehittämistä toteutetaan esiopetuksen ryhmissä vähintään kerran viikossa. Osassa toteutuminen on useamman kerran viikossa ja muutamassa ryhmässä sitä toteutetaan päivittäin. Turvallisuuden toteuttaminen toteutuu myös tulosten mukaan vähintään

kerran viikossa, mutta useammassa esiopetuksen ryhmässä se on toiminnassa mukana päivittäin.

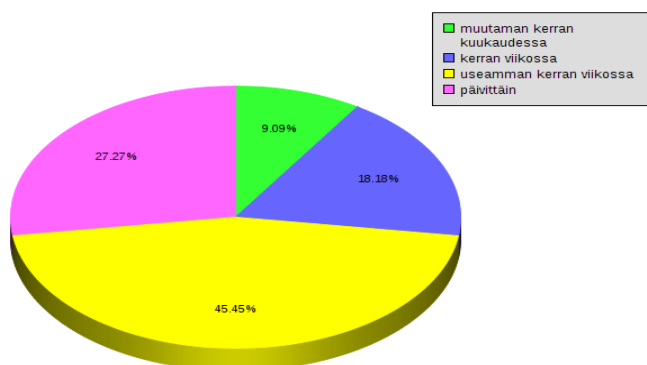
Lopuksi vastaajilta kysyttiin tavoitteiden ja oppimiskokonaisuuksien mahdollisista haasteista toteutuksessa. Vastaajista yksi kertoo katsomuskasvatuksen toteuttamisen haasteelliseksi. Perusteluna kerrotaan, että perheiden toiveita on haasteellista huomioida yhden aikuisen ryhmässä. Toinen vastaajista kuvailee saman aiheen jäävän vähäiseksi ryhmän toteutuksessa, jos ryhmässä ei esimerkiksi ole eri uskontokunnan edustajia. Silloin opetus usein liittyy lähinnä perinteisiin juhlapyhiin. Yksi vastaaja kertoo myös yhden aikuisen ryhmän toimivan usein masatoimintana, jolloin kaikki ryhmässä tekevät usein samaa. Haastetta yksin toimiessa aiheuttavat erilaiset lapsen kehittymistä edistävät ryhmätyöskentelypisteet, jotka tarvitsevat esiopetusikäisellä lapsella aikuisen mukaan jokaiseen pisteeseen, jolloin tällaisen toiminnan toteuttaminen on haasteellista. Monipuolisen toiminnan rakentaminen on haasteellista yksin esiopetuksen ryhmässä toimiessa. Teknologisten ratkaisujen toteuttaminen koetaan myös vieraammaksi toiminnaksi ja Minä ja meidän yhteisöimme oppimiskokonaisuuden toteuttaminen on haasteellista esiopetusryhmän sijainti huomioiden esimerkiksi kulkuyhteydet erilaisiin kohteisiin ovat maksullisia ja vaihtoehtona käveleminen erilaisiin kohteisiin ei ole mahdollista. Yhteisöön tutustuminen rajautuu esiopetusryhmän toimintaympäristön läheisyyteen, joka on jokaisella esiopetuksen ryhmällä hyvin erilainen kyseisen kunnan alueella.

7.3.3 Monipuoliset työtavat

Toiminnan muotojen toteutumista arvioitiin asteikolla ei ollenkaan, muutaman kerran kuukaudessa, kerran viikossa, useamman kerran viikossa ja päivittäin. Tulosten mukaan ohjattu leikki toteutuu esiopetuksessa ryhmissä vaihdellen. Alla oleva kuvio 7 kertoo ohjatun leikin vaihtelun eri esiopetuksen ryhmissä.

Monipuoliset työtavat: miten toteutuu?
Ohjattu leikki

Vastausten suhteellinen jakauma

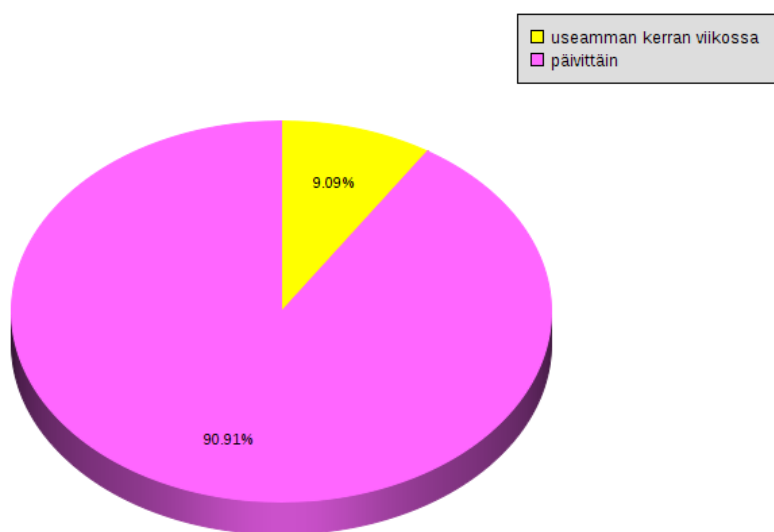

Kuvio 7: Miten toteutuu ohjattu leikki esiopetuksen ryhmässä?

Kuvion 7 mukaan ohjattua leikkiä useamman kerran viikossa toteuttaa vastaajista n. 45% ja päivittäin noin 25%. Ohjattua leikkiä harvemmin toteuttaa vastaajista 27%. Vastaavasti lasten omatoimisen leikin arvioinnissa vastaajat olivat 90% keskenään samaa mieltä. 90% vastaajista toteuttaa lasten omatoimista leikkiä esiopetuksessa päivittäin, kun 9% arvioi toteuttavansa omatoimista leikkiä useamman kerran viikossa.

Monipuoliset työtavat: miten toteutuu?
Omatoiminen leikki

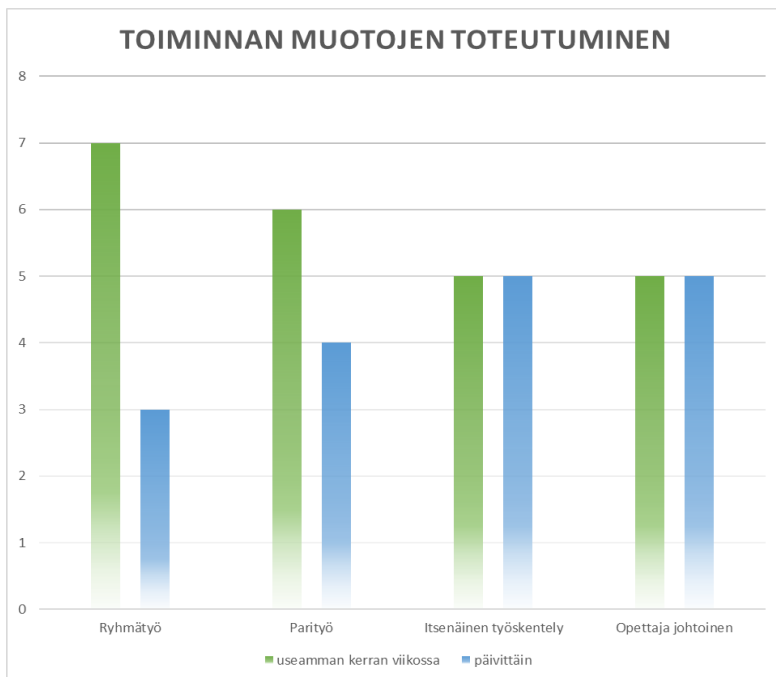
Vastausten suhteellinen jakauma

Kuvio 8: Miten toteutuu omatoiminen leikki esiopetuksen ryhmässä?

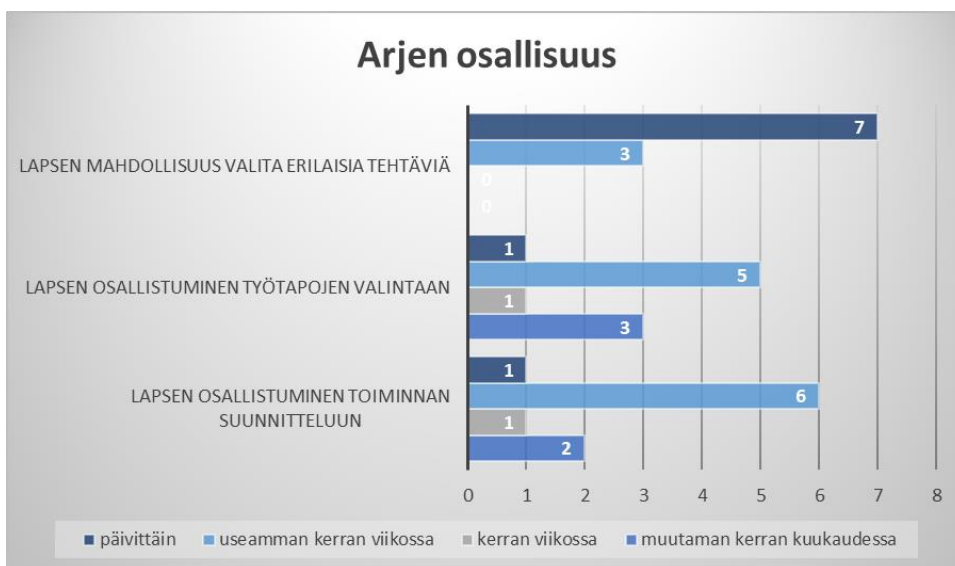
Arvioitavana oli myös havainnolliset työtavat, aktiivisuutta edistävät työtavat ja luovuutta edistävät työtavat. Tulosten mukaan jokaisen vastaajan esiopetuksen ryhmässä työtapoja toteutetaan useamman kerran viikossa, osassa päivittäin. Ainoastaan lapsen kiinnostuksen kohteiden huomioimisessa oli vastausten kesken eroa. Kahdeksan vastaajista arvioi toteuttamisen olevan useamman kerran viikossa tai päivittäin. Kaksi vastaajista arvioi toteutumisen olevan vain muutaman kerran kuukaudessa.

Toiminnan muotojen toteutumisessa arvioitiin ryhmätyön, parityöskentelyn, itsenäisen ja opettaja johtoisen työskentelyn toteutumista esiopetuksen arjessa. Tulosten mukaan vastaajien esiopetuksen ryhmässä työtapojen vaihtelu oli arvion mukaan suhteellisen samanlaista. Työmuodot toteutuivat jokaisessa ryhmässä vähintään useamman kerran viikossa. Alla olevaan taulukoon on koottu kaikkien vastaukset yhteen. Vain kaksi tutkimukseen vastanneista esiopetuksen opettajista oli jättänyt kaikkiin kohtiin vastaamatta. (Kuvio 9.)

Kuvio 9: Monipuoliset työtavat. Toiminnan muotojen toteutuminen esiopetuksen ryhmässä.

Arjen osallisuudessa selvitettiin lapsen osallistumista toiminnan suunnitteluun, työtapojen valintaan ja mahdollisuuteen valita erilaisia tehtäviä. Kuviossa 10 on nähtävissä arjen osallisuus, sen toteutumisen määrä ja vastaajien arviot oman esiopetuksen ryhmässä osallisuuden toteutumisen. Tutkimukseen osallistuneista esiopetuksen opettajista kaksi ei vastannut esitettyihin kysymyksiin ollenkaan.

Kuvio 10: Arjen osallisuus esiopetuksen ryhmässä.

Tulosten perusteella arjen osallisuus toteutuu vahvimmin erilaisia tehtäviä valittaessa. Muuten lapsen osallistuminen toiminnan työtapojen valintaan ja suunnitteluun on vaihtelevaa esiopetuksen ryhmien välillä.

Monipuolisiin työtapoihin kuuluu myös kokemuksellisuus, toiminnallisuus, aistien huomioiminen, muistin kehittäminen, liikkuminen, mielikuvitus ja oivaltamisesta nauttiminen sekä erilaiset kynätehtävät. Kyselyyn vastanneiden esiopettajien vastaukset edellä mainituista monipuolisten työtapojen toteutumisesta esiopetuksen toiminnassa, on koottu alla olevaan kuvioon 11. Arviointia toteutettiin asteikolla ei ollenkaan-päivittäin. Tuloksissa ei esiintynyt yhtään ei ollenkaan -vastausta. Kyselyyn osallistuneista yksi ei vastannut asetettuun tutkimus kysymykseen. Kuvioon 11 on koottu siis 11 vastaajan vastaukset kunkin toiminnan kohdalle.

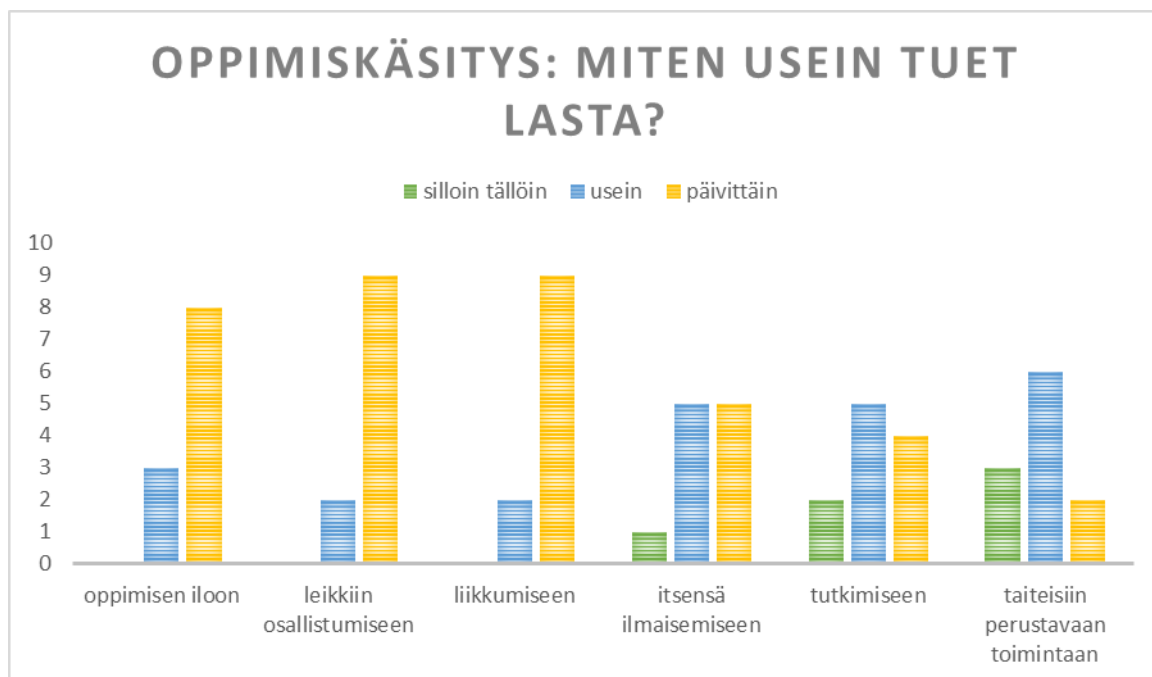

Kuvio 11: Monipuolisten työtapojen toteutuminen.

Tulosten mukaan on havaittavissa eroja toteutuksien välillä. Liikunta ja toiminnallisuus ovat ainoat monipuolisista työtavoista, jotka ovat lähestulkoon toteutuksen määrältään samoja esiopetusten ryhmien välillä.

Oppimiskäsityksen toteutumista arvioitiin toteutuvan esiopetusten ryhmissä silloin tällöin, usein tai päivittäin. Harvoin tai ei ollenkaan vastauksia ei tuloksissa ollut yhtään. Eniten esiopetuksen opettajat tukevat lapsia esiopetuksen arjessa oppimisen iloon, leikkiin osallistumiseen ja liikkumiseen. Muiden osa-alueiden tukeminen toteutuu arjessa vaihtelevammin ja ryhmien välillä on suurempia eroja. Yksi vastaajista on myös tukenut vastauksiaan avoimeen kysymykseen vastaamalla. Vastaaja kertoo aikuisten määrän ryhmässä vaikuttavan työtapojen

valintaan. Usein valinnat työtapojen valinnassa eivät lapsen näkökulmasta katsottuna toteudu parhaalla mahdollisella tavalla. Toiminta on usein vähemmän toiminnallista.

Kuvio 12: Oppimiskäsityksen tukemisen toteutuminen.

Esiopetuksen ryhmissä lapsen osallisuus tulosten perusteella näkyy kahden vastaajan mukaan silloin tällöin, neljän vastaajan mukaan usein ja viiden vastaajan mukaan päivittäin. Kestävän kehityksen arvioidaan toteutuvan esiopetuksen arjessa neljän vastaajan mukaan silloin tällöin, usein sitä toteuttaa ryhmässään viisi vastaajista ja päivittäin kestävä kehitys näkyy kahden esiopetuksen ryhmän arjessa.

7.3.4 Esiopetuksen arviointi

Esiopetuksen arvioinnin toteutumisessa tutkittiin lapsen osallisuuden näkökulmasta kolmella erillisellä kysymyksellä. Sen lisäksi kysyttiin kuinka usein toimintaa arvioi pelkästään aikuinen ja huoltajan osallistumista esiopetuksen erilaisiin arviointeihin. Esiopetuksen opettajat arvioivat lapsen olevan mukana arvioimassa tekemiään valintoja enemmistön vastaajien mukaan usein. Neljä arvioi osallistumisen arviointiin toteutuvan joskus ja yksi vastaajista arvioi lapsen osallistuvan aina arvioimaan tekemiään valintoja. Vastaaja perustelee vastaustaan sillä, että hyvät valinnat ohjaavat toimintaa ja valintojen arvioiminen tukee lapsen oppimisprosessin ymmärrystä. Tulosten mukaan lapset osallistuvat arvioimaan työskentelyn onnistumista vastaajien mukaan usein tai aina. Samoin lopputuloksen arvioimiseen lapsi osallistuu usein, josain esiopetuksen ryhmissä aina. Tulosten mukaan lapsi otetaan häntä koskevaan arviointiin mukaan lähestulkoon aina jokaisessa esiopetuksen ryhmässä.

Tulosten mukaan pelkästään aikuisen toteuttamaa arviointia esiopetuksen ryhmissä tapahtuu harvoin. Vain yksi arvioi aikuisen arvioinnin toteutuvan esiopetuksen toiminnassa usein. Huoltajien mukana oleminen arvioinnissa toteutuu vähintään tasolla joskus ja usein. Yksi vastaajista ilmaisee huoltajien olevan arvioinnissa mukana aina. Takuuvarmasti huoltajien perustellaan olevan mukana ainakin syksyllä, vuodenvaihteessa ja keväällä. Huoltajia otetaan tarpeen mukaan useamminkin arviointiin mukaan. Vastaajat kertovat myös lapsen kanssa arviointi tapahtuvan usein arjen tilanteissa ja sitä myös dokumentoidaan esim. valokuvin, piirroksin. Saatua arviointia hyödynnetään toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä. Keväällä arvioinnissa on myös lapsi ja huoltaja yhdessä. Yksi vastaajista kuvailee myös arviointi osuuden vaativan kehittämistä, mutta suunta on oikea.

Kyselylomakkeen lopussa vastaajille annettiin mahdollisuus vapaan sanan avulla kertoa omia ajatuksiaan esiopetuksen kehittämistyöhön liittyen. Muutama vastaaja oli käyttänyt tämän mahdollisuuden hyödyksi. Kyselyä kuvattiin mielenkiintoiseksi. Vastaamiseen kului arvioitua enemmän aikaa, kun vastaamiseen panosti kunnolla, koska asia koettiin todella tärkeäksi ja kehittämisen arvoiseksi. Vastauksissa esitetään myös toiveena kehittämistyöhön kentän työväen osallistaminen vahvemmin, muutakin kuin kyselyn välityksellä. Toinen vastaaja kertoo esiopetuksensuunnitelmaa laadittaessa, että kunnassa järjestettiin esiopettajien yhteisiä kokoontumisia. Näiden kokoontumisten koettiin olevan erityisen hedelmällisiä. Kokoontumisissa pohdittiin yhdessä arvoja, opetuksen yhteisiä tavoitteita ja oppimiskokonaisuuksia sekä laaja-alaista osaamista. Vastaajan mukaan tässä toteutui esiopettajien osallisuus yhteisen opetussuunnitelman laatimiseen. Tämän muotoisten keskustelujen toivottaisiin jatkuvan, jolloin voitaisiin vaihtaa monipuolisesti kokemuksia työkentällä työskentelystä ja esille nousevista asioista. Kyselyn arvioitiin olevan myös laaja, mutta samalla sen täyttämisen yhteydessä yksi vastaaja kokee myös huomanneensa omalla kohdallaan, kuinka hyvin uuden esiopetuksen opetussuunnitelman on jo sisäistänyt.

8 Pohdinta

Tässä luvussa pohditaan tulosten merkitystä suhteessa asetettuihin tutkimuskysymyksiin ja tulosten merkitystä kehittämistyön taustalla. Johtopäätösten jälkeen arvioidaan koko prosessin toteutumista, tutkielman luotettavuutta ja eettisyyttä. Lopuksi vielä pohditaan tutkielman merkitystä omaan ammatilliseen kasvamiseen ja työkentälle suuntautumiseen sekä pohditaan jatkotutkimus mahdollisuuksia.

8.1 Tulosten pohdinta

Tuloksista nousee esille resurssit, tuen toteuttamisen haasteet ja vaikutukset sekä yhteistyön merkitys työn toteuttamisen taustalla sekä siirtymävaiheissa. Resurssissa oli eroja esiopetuksen ryhmien välillä ja tämä on yksi merkittäväksi nouseva haaste esiopetuksen opetussuunnitelman toteuttamiseen ohjeiden mukaisesti. Tulosten mukaan, verratessa kahta

samankokoista esiopetuksen ryhmää toisiinsa, toisessa ryhmässä resursseja oli käytössä enemmän kuin toisessa esiopetuksen ryhmässä, vaikka tuen tarvetta lapsiryhmässä oli enemmän. Ryhmässä, jossa tuen tarpeisia lapsia ei ollut yhtään oli jatkuvasti käytössä kaksi aikuista, kun taas toisessa ryhmässä kerrottiin olevan 3-5 tehostetun tuen tarpeista lasta, mutta resursseja oli vain vähän esiopettajan lisäksi käytössä. Tässä ryhmässä kerrottiin koulunkäynninohjaajan olevan ryhmässä maksimissaan 15 tuntia viikossa. Nämä molemmat ryhmät työskentelivät koulun esiopetuksessa. Päiväkodin esiopetuksen ryhmissä oli huomattavasti enemmän aikuisia, mutta tuen tarpeita ryhmissä esiintyi myös enemmän. Kuitenkin pääsääntöisesti 10-15 lapsen esiopetuksen ryhmissä työskenteli päiväkodin puolella 3 aikuista koko ajan, joka mahdollistaa toimimaan päivän aikana yksilökohtaisemmin, eriyttävämmän opetuksen tavoin. Koulun puolen esiopetuksen ryhmissä resursseja on käytössä selkeästi vähemmän, jos ollenkaan esiopettajan lisäksi. Resurssien ollessa kunnossa, voidaan toteuttaa lapsilähtöistä esiopetusta. Riittävällä aikuisten resurssilla voidaan vastata lasten tuen tarpeisiin lapsilähtöisemmin ja yksilöllisemmin, mutta samalla myös tukien yleisentuen lasten kehityksen ja oppimisen edistymistä. Tutkimuksen tulosten perusteella resurssit näyttävät eriarvoisina ryhmien tarpeisiin verrattessa. Ryhmissä oleva resurssi ei kulje käsikädessä ryhmän koon kasvaessa ja tuen tarpeiden lisääntyessä. Resursseihin vaikuttavat erityisesti lasten lukumäärä ja tuen tarpeet ryhmässä.

Vaikka toiminnan ympäristönä toimiikin koulu ei resurssit saisi muuttua tai poiketa päiväkodissa toimivaan esiopetuksen ryhmään verrattuna. Esiopetusta toteutetaan kuitenkin molemmissa paikoissa samoista lähtökohdista, jotka määrittelevät esiopetuksen opetussuunnitelma ja lait sekä suositukset. Opetusministeriö tuotti vuonna 2004 arviointiraportin esiopetuksen ryhmäkoossa havaituista vaihteluista. Raportissa kerrottiin, että noin 30 prosenttia esiopetusryhmän koko ylitti suosituksena olleen 20 lapsen ryhmäkoon. Tämän perusteella voidaan laadun ylläpidon kannalta pitää huolestuttavana 16 lapsen ylittäviä ryhmäkokoja ja erittäin huolestuttavana 20 lapsen ryhmäkoon ylityksiä, joita vuonna 2003 oli peräti 30% esiopetusryhmistä. (Ojala 2015. 98-99.) Tämän lisäksi Ojala viittaa kansainväliseen tutkimukseen. Kansainvälisessä tutkimuksessa esiopetuksessa suositellaan laadun takaamiseksi opettaja- lapsi suhdetta 1:8 laadun ylläpitämiseksi, kun taas suomalaisessa suosituksessa erillisessä esiopetuksen ryhmässä tulisi olla yksi opettaja korkeintaan 13 lasta kohden. (Ojala 2015, 99.) Näihin tutkimuksiin vedoten, olisi erityisen tärkeää lähteä tarkastelemaan esiopetuksen ryhmäkokoja ensisijaisena kehittämistyön pohjana ja siitä katsomaan tarvittavia resursseja lapsilähtöisesti.

Esiopetuksen ympäristöllä on vaikutusta toteutukseen ja toimintaan. Jos ympäristö ei ole soveltuva esimerkiksi tiloiltaan esiopetuksen toteuttamiseen, se aiheuttaa haasteita ja kuormittaa ryhmää. Ympäristön puutteellinen rakentuminen myös verottaa esiopetuksen opetussuunnitelman tavoitteellista toteutumista. Ympäristöjen erilaisuudesta ja resurssien vähäisyydestä päästään myös vertaistuen merkitykseen, yhteistyöhön oman tiimin jäsenten välillä, mutta myös muiden esiopetuksen opettajien. Esiopetuksen oppimisympäristöt ovat hyvin erilaisia ja ryhmissä henkilökunnan määrä vaihtelee. Vaikka opetus ja kasvatusta vastuu on ryhmässä

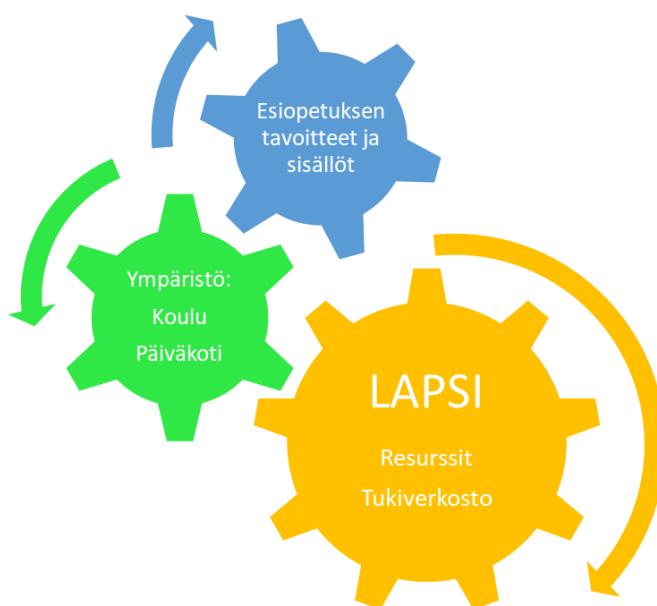
opettajalla ryhmässä, ovat aina kaikki lasten kanssa työskentelevät osakasvattajia. Esiopetuksen yhtenä onnistumisen lähtökohtana on kasvatusyhteistyö, sen tuoma vuorovaikutus, valtasuhteet ja se, miten ristiriitatilanteita ratkaistaan. (Nisonen 2001, 51.) Tuloksissa nousee esille tilanteita, joissa esiopetuksen opettaja kokee olevansa usein yksin esiopetuksen ryhmänsä kanssa eikä tukea oman työntoteuttamiseen ole juuri saatavilla. Tämä nousee etenkin esille koulun puolella työskentelevällä esiopettajalla, jonka päivä saattaa resurssien puutteen vuoksi kulua lasten kanssa yksin, ilman minkäänlaisia taukoja tai keskustelutukea muilta aikuisilta. Usein alkuopetuksen opettajat ovat lähellä, mutta opetukseen liittyvä keskustelu ei ole täysin toteutettavissa eri työkentän vuoksi. Kun oikealla resurssilla tuetaan lasta, sillä tuetaan myös työn toteuttamista, mutta myös esiopetuksen opettajan jaksamista. Tukiverkostolla tuetaan aikuisten työssä jaksamista ja monipuolisen opetuksen toteuttamista, kun mahdollisuus on keskustella ryhmän lasten asioista moniammatillisen tukiverkoston avustuksella, mutta myös ammatillinen yhteistyö muiden esiopetuksen opettajien kanssa. Tulosten perusteella esiopettajat toivovatkin mahdollisuuksien lisäämistä vertaistuen toteuttamiseen, joissa olisi mahdollista keskustella toisten esiopettajien kanssa esiopetuksen toteuttamisesta omissa ryhmässä ja kuulla toisten ryhmien toiminnasta. Tämä lisäisi työssä jaksamista, monipuolista työn toteuttamista ja tasa-arvoisuutta eri esiopetuksen ryhmien lasten välillä, kun osaaminen saadaan jakoon.

Yhteistyön toteutumista ei pelkästään toivota esiopetuksen opettajien välille, vaan myös yhteistyön lisäämistä alkuopetukseen nivelvaiheiden toiminnan lisäksi. Ojala kirjoittaakin viitaten Hartingin 2003 tekemiin havaintoihin julkaisussaan, esi- ja alkuopettajien pedagogisen ajattelun kohtaaminen, että esiopettajien pedagogisissa ajatuksissa korostuu vahvasti vuorovaikutus ja lapsilähtöisyys, kun taas alkuopettajien ajattelussa korostui motivaation merkitys. Esiopettajien kuvaillaan pohtivan myös paljon monipuolisemmin ja syvällisemmin lapsen kehitystä verratessa alkuopettajiin. Alkuopetuksessa lapsen itseohjautuvuuteen vaikuttaa vahvemmin opettaja asetetuilla oppimisen tavoitteilla, kun taas esiopetuksessa korostuu lapsen itse itselleen asetetut oppimisen tavoitteet. (Ojala 2015, 89.) Usein ajatuksissa saattaa olla eroja, jolloin yhteinen keskustelu antaa hedelmällisen pohjan jakaa ajatuksia alkuopetuksen opettajien kokemista tarpeista tukea lapsen kasvua ja kehittymistä ennen kouluun siirtymistä, mutta antaa myös ymmärrystä päinvastoin. Tutustuminen esiopetuksen ympäristöihin voi helpottaa koulun alun toteuttamista myös alkuopettajan työssä.

Erilaiset työryhmät voisivat siis lisätä monipuolisemman opetuksen toteutumista, mutta tukea lapsen joustavampaa siirtymistä eri nivelvaiheissa ja näin tukea johdonmukaista oppimisen polkua. Moniammatillinen yhteistyö auttaa lapsen yksilöllisten tarpeiden havaitsemisessa esiopetusryhmässä. Nykypäivänä ei enää riitä, että jokainen hoitaa omat tehtävänsä työpaikalla. On kannettava yhdessä vastuuta koko toiminnan onnistumisesta. (Nisonen, 2001, 49.) Yhteistyö on yksi suurin esiopetuksen kehittämisen voimavara, jota ilman työtä ei voida tehdä tavoitteellisesti. Yhteistyö pohja perustuu vapaaehtoisuudelle, kaikkien osapuolten keskinäiseen

kunnioittamiseen, luottamukseen ja yhteisiin tavoitteisiin. Tavoitteet ja toimintaperiaatteet sovitaan avoimesti keskustellen. Yhteisten päätösten sitovuudesta on myös tärkeää keskustella, jotta ne eivät vain jää keskustelun tasolle, vaan myös toteutuvat käytännössä. (Nisonen 2001, 49.) Toimivan yhteistyön pohjana on selkeä käsitys yhteisestä työtehtävästä ja asioista, jotka vaikuttavat tehtävän onnistumiseen. (Nisonen, 2001, 51.) Esiopetuksen opetussuunnitelman määritelläänkin keskeisinä periaatteina yhteistyön lisäämistä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen välillä. Yhteistyö on selkeästi määriteltävä opetussuunnitelmassa riippumatta siitä, toteutetaanko esiopetusta koulussa tai päiväkodissa. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen välille on yhteistyöllä rakennettava yhteinen näkemys kasvatuksesta ja oppimisesta. (Nisonen, 2001, 53.)

Kun työn perusta on kunnossa, voidaan toteuttaa tavoitteellista ja sisältöjä vastaavaa monipuolista esiopetusta. Kaikilla osa-alueilla on vaikutusta toisiinsa, jos resurssit eivät ole kunnossa, vaikuttaa se koko kokonaisuuteen tavoitteita ja sisältöjä myöden, mutta myös ympäristöjen monipuoliseen hyödyntämiseen ja käyttämiseen. Jos ympäristö ei ole kunnossa, se voi vaikuttaa taas vastaavasti kuormittavalla tavalla esiopetukseen ja ryhmään. On huolehdittava siitä, ettei koulun puolen esiopetus lähde liian koulumaiseen työskentelyyn ympäristön painostuksen ja tilojen varjolla. On huolehdittava, että päiväkodin ja koulun esiopetusten ryhmillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet toteuttaa lapsen kannalta suotuisaa esiopetusta. Alla olevan kuvion avulla voidaan kuvata tätä kierrettä rataskuvion avustuksella. Kun yksi ratas liikkuu, liikkuvat muutkin. Esiopetuksen eri osa-alueilla on vaikutusta toisiinsa. Jos joku osa-alueista ei ole toteutettavissa tai sen toteutumisessa on haasteita, se vaikuttaa toisten rattaiden toimivuuteen. Jos yksi lakkaa toimimasta, lakkaavat usein toisetkin.

Kuvio 13: Ratas kuvio esiopetuksen toteuttamiseen vaikuttavista osa-alueista

Tuloksissa nousee esille nivelvaiheiden toiminnan erilaisuus koulukohtaisesti, mutta myös esiopetuksen yksiköiden välillä. Tämä johtaa vaikutuksiin lasten joustavaan kouluun siirtymiseen, jos toiminnassa on suuria poikkeavuuksia toimijoiden välillä. Nivelvaiheiden tiedon siirron tulisi olla koko kunnan tasolla samanlaista, jotta jokaisella lapsella on samanlainen lähtötilanne kouluvuoden alkaessa. Tiedon siirtoon tarvitaan yhteistä linjausta ja esiopettajat toivovat sen keventämistä. Tiedon siirtymisessäkin on vaihtelua, osan tiedot siirtyvät Wilma-järjestelmän välityksellä ja toisilta ei välttämättä siirry mitään tietoja tulevaan kouluun. Tämä asettaa lapset eri arvoiseen asemaan. Tuloksien mukaan vastaajat ovat kuitenkin yhtä mieltä siitä, mitä on oleellista siirtää lapsesta koulun puolelle, mutta erot siirtopalavereissa tai niiden järjestämisessä poikkeavat. Tutkimuksen vastauksissa ilmaistiin tilanteista, joissa lapsesta ei toivota tiedonsiirtoa, on tärkeää pohtia lapsen edunmukaisesti, onko tämä lapselle edunmukaista vai ei. Joskus uusi alku on hyödyllinen, ei ole ennako-oletuksia ja -käsityksiä. Mutta on tärkeää pohtia, milloin tämä on hyödyllistä ja milloin tästä voi olla lapsen tasolla haittaa. Tämän vuoksi kunnan tasolla yhteiset linjaukset ovat tärkeitä.

On tärkeää pohtia, millä keinoilla tiedonsiirtoa voidaan yhtenäistää. Luodaanko yhteisiä arviointikaavakkeita tukemaan helpompaa tiedonsiirtämistä, jota täytetään koko vuoden ajan. Tästä on havaittavissa myös lapsen kehittyminen. Esimerkiksi rastiruutuun työskentelyä taito tasojen saavuttamisesta, mutta myös sanallista palautetta esimerkiksi haasteista tavoitteiden saavuttamiseen. Lapsi voi osallistua myös oman osaamisen arviointiin ja oppia havaitsemaan omaa kehittymistään sekä kehityksen kohteita. On kuitenkin tärkeää muistaa pohtia, mikä helpottaa ja mikä kuormittaa esiopettajan työtä, mutta myös mikä on lapsen edunmukaista kehittämistyön taustalla. Kasvatus- ja opetustyön vaatimukset ovat yhä moninaisemmiksi. Yhä enemmän esiopetuksen henkilöstöltä vaaditaan lisääntyvää joustavuutta, tehokkuutta ja uusien asioiden nopeaa omaksumista. Erilaisilla yhteistyömuodoilla pyritään hakemaan toimintaan uutta näkemystä ja toimintatapoja, joustavuutta ja tehokkuutta, joita erilaiset ammattihenkilöt ja asiantuntijat voivat yhdessä toimiessaan saada aikaan. (Nisonen 2001, 49.) Lähtökohtana työyhteisön kehittäminen on keskeinen asia koko kasvatusta ja opetusta uudistettaessa. (Nisonen 2001. 51.)

Tulosten perusteella voidaan arvioida, että osa esiopetuksen opettajista kokee voivansa vastata työkentällä esiopetuksen opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin ja toteuttamaan toiminnassaan runsaasti sisältö alueita jopa päivittäin. Toisilla toteuttaminen aiheuttaa enemmän haasteita. Toteuttamiseen vaikuttaa varmasti ryhmän koko ja ryhmän sisällä olevien tuen tarpeisten lasten määrä, jonka vaikutus toiminnan toteuttamiseen tulee esille esimerkiksi vajaalla aikuisresurssilla. Esiopetuksen toteuttamisen tilassa on siis havaittavissa vaihtelevuutta ryhmäkohtaisesti. Esiopetuksen voidaan arvioida toteutuvan koko kunnassa hyvin, mutta sen toteuttamisen parantaminen vaatii kehittämistyötä kohti tasavertaisempaa esiopetusta lapsille riippumatta siitä, missä yksikössä lapsi esiopetukseen osallistuu.

Tulosten perusteella tuen toteuttaminen on käytännössä hyvän tasoista, mutta esiopettajista osa kokee tehostetun tuen lasten kanssa riittämättömyyden tunnetta tukea annettaessa. Tämän varjolla myös usein yleisen tuen lapset jäävät helposti tehostetun tuen lasten varjoon. Jatkuva riittämättömyyden tunne aiheuttaa pidemmällä ajalla esiopettajan kuormittumista, lasten ylöspäin eriyttäminen vähenee ja esiopetukseen monipuolisten työtapojen valinta on haasteellista. Erityisen tuen kohdalla koetaan myös työn toteutuvan vain hyvän tasolla, jolloin kehittämisen varaa on paljon. Kunnassa on uudet tuen portaan oppaat, joita hyödynnetään tuen laatimisessa, mutta työkentällä tuen toteuttaminen ei toteudu toiveiden ja tarpeiden mukaisesti. On tärkeää lähteä pohtimaan, miten voidaan riittävästi vastata sekä lapsen tuen tarpeisiin, mutta myös opettajan työn toteutumiseen parhaalla mahdollisella tavalla. Miten voidaan tarjota molemmille osapuolille täydet mahdollisuudet toteuttaa työtään ja oppimistaan ilman liiallista kuormittumista. Kuormittuminen lisääntyy, jos tukea ei saada ja toteuttaminen kärsii.

Aiempien tehtyjen tutkimustenkin mukaan esiopetuksen toteutus ei ole yhdenmukaista. Esiopetuksen joustavat järjestelyt maassamme antavat esiopetuksen opettajille mahdollisuuden toteuttaa esiopetusta pedagogisesti erilaisista toimintamuodoista ja toimintakulttuureista käsin. (Ojala 2015, 88.) Tämä ei kuitenkaan yksin luo eriarvoisuutta lasten esiopetusten välillä. Suurempi merkitys on mielestäni siinä, mitkä mahdollisuudet esiopetuksen ryhmillä on toteuttaa oppimisympäristö, resurssit ja lapsiryhmän sisäisten haasteiden valossa. Myös yhteisön tuki ja yhteistyöverkostojen lähellä oleminen lisää pohjaa hyvän esiopetuksen toteuttamiselle. Vertaistuella ja osaamisen jakamisella saadaan paljon hyvää aikaiseksi. Esiopetus toteutuu kunnassa hyvin, mutta kehittämistä vaativia osa-alueita nousee tutkimuksen pohjalta esille. Esiopetuksen toteuttaminen on yksi kokonaisuus, jonka erinomaiseen toteutumiseen vaikuttavat kaikki sen sisällä olevat asiat kuten resurssit, yhteistyö, tuen toteuttaminen lapsilähtöisesti, jos yksikin palanen on epäkunnossa, ei muillakaan palasilla ole mahdollisuutta toteutua täydessä potentiaalissaan. On siis tärkeää lähteä pohtimaan kehittämistyötä edistettäessä koko kokonaisuutta ja sen toteuttamiseen vaikuttavia osa-alueita, jotta voidaan päästä tavoitteisiin esiopetuksen opetussuunnitelman toteutumisessa käytännössä asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

8.2 Tutkimusprosessin arviointi

Tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta arvioitaessa huomioidaan koko tutkimuksen prosessi. Luotettavuuden arviointi lähtee liikkeelle aivan alusta, mitä ollaan tutkimassa ja miksi. Tässä tutkimuksessa tutkittiin erään Uudenmaan kunnan esiopetuksen jalkautumista käytäntöön, mikä on opetuksen tila. Tutkimuksen tavoitteena on kehittää esiopetusta sen kohderyhmää paremmiksi kokonaisuudeksi. Tutkimusta toteutettiin lapset lähtökohtana, jolloin tutkimuksen tuloksilla pyritään kehittämään lasten kannalta esiopetusta parempaan suuntaan, antamaan paremmat valmiudet perusopetukseen siirtymiseen ja sitä kautta koko

elämän ajalle. Tutkimuksen puolueettomuuteen on kiinnitettävä huomiota, pyrkiikö tutkija ymmärtämään ja kuulemaan tutkimukseen vastanneita tiedonantajia itsenään vai suodattuuko tiedonantajan kertomus tutkijan oman kehityksen ja näkemyksen läpi. Tähän vaikuttaa usein laadullisessa tutkimuksessa esimerkiksi tutkijan sukupuoli, ikä ja virka-asema, miten hän kuulee ja havainnoi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 135-136.) Tutkijan asemana, en itse ole työskennellyt esiopetuksessa, mutta olen nähnyt sivusta toimintaa. Oma asema suhteessa tutkimukseen on muutoksen aikaan saaminen, kehittää toimintaa yhä paremmaksi. Kokemusta lasten kanssa työskentelystä on varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta, joten tutkimuksen kohdetta voin tarkastella molemmista näkökulmista lähtöisin.

Tutkimus on tärkeää toteuttaa esiopetukseen liittyen, sillä varhaiskasvatuksen tilaan ja opetukseen kiinnitetään tällä hetkellä paljon huomiota lasten hyvinvoinnin takaamisessa. On tärkeää parantaa lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia joka osa-alueella ja yksi suuri osa-alue on opetuksen alku taipaleella esiopetus varhaiskasvatuksen jälkeen. Omalla työlläni haluan tarjota lapsella parhaan mahdollisen kasvun ja kehityksen tuen kodin lisäksi. Tämän vuoksi jokaisen lapsen kasvun ja kehityksen sekä oppimisen ympäristön kehittäminen on tärkeää. Tutkimuskunnassa on meneillään esiopetuksen kehittämistyö, johon tarjosin omaa panostani teettämällä tutkimuksen heidän tarpeistaan lähtöisin. Tutkimuksen tulokset saadaan suoraan käyttöön ja tukemaan kehittämistyötä eteenpäin sekä sen taustalle perusteluiden pohjaksi, miksi jotain osa-aluetta on tärkeää ruveta kehittämään eteenpäin.

Tässä tutkimuksessa luotettavuuden takaamiseen on etsitty aiempia tutkimuksia esiopetukseen liittyen. Tutkimukset täydentävät toisiaan ja antavat hyvän pohjan kehittämistyölle. Tiedonkeruu toteutettiin sähköisesti, jotta tavoitettiin mahdollisimman moni työkentällä työtä toteuttava esiopetta, joka on kaikista lähimpänä lapsia ja näkee heidän tarpeensa sekä haasteet. Monimetodinen tutkimustapa auttaa saamaan tarkemman kuvan esiopetuksen tilanteesta ja toteuttamisen mahdollisuuksista. Monimetodisen lähestymistavan ensisijainen tavoite oli lisätä tutkimuksen kattavuutta ja siten vähentää tutkimuksen luotettavuusvirheitä (Vilka 2005, 53-54). Sähköpostilla toteutettuun kyselyyn liittyy myös tutkimuseettisiä ongelmia. Vastaajan anonymiteetin turvaaminen on vaikeaa. (Vilka 2005, 75). Tutkimuksen eettisyyden kannalta, tutkimuksen kunta on salattu. Tällä tavalla voimme taata kaikkien vastaajien anonymiteetin säilymisen, eikä kenenkään vastaajan henkilöllisyyttä voida tutkimuksen perusteella saada selville. Tutkimuksen sähköinen lomakeversion on myös valittu turvaamaan vastaajien anonymiteettiä ja lomakkeeseen vastanneiden vastauksia pääsi tarkastelemaan vain tutkimuksen toteuttanut henkilö. Lomakkeen linkki vastaamiseen oli toiminnassa vain tutkimukseen rajoitetun ajan, jolloin vastauksia ei voi linkin kautta antaa myöhemmin lisää.

Sen lisäksi, että sähköisesti toteutetulla tutkimuksella on riskinsä, liittyy myös kyselylomakkeeseen omat riskinsä. Kyselylomakkeen tyypillisenä haittana on pidetty riskiä vastausprosentin jäävän alhaiseksi. Näissä tapauksissa puhutaan tutkimusaineiston kadosta.

Vastauslomakkeiden palautuksessa saattaa tapahtua myös viiveitä. (Vilkkä 2005, 74.) Tutkimuksen toteutus tapaa mietittäessä, tämä riski pidettiin mielessä. Tämän vuoksi tutkimus toteutettiin alueella kokonaisotantana, jolloin pyrittiin takaamaan vastaajien riittävä määrä. Sen lisäksi vastausaikaa pidennettiin tutkimukseen liittyen kahdesti, riittävän materiaalin saamiseksi. Tässä tutkimuksessa 100% oli 27 esiopettajaa. Näistä tutkimukseen vastasi 12 eli vastaus prosentti jäi 45%. Tämä on kuitenkin luotettavuuteen nähden hyvä prosentti ja suuntaa antava kunnan esiopetuksen tilasta työkentän näkökulmasta. Kyselylomakkeeseen vastaamista tuettiin lomakkeeseen kysymysten yhteyteen sisällytetyillä vinkeillä, jotka oli poimittu esiopetuksen opetussuunnitelmasta. Tällä helpotettiin esimerkiksi avoimiin kysymyksiin vastaamista, jos tutkimukseen osallistunut esiopettaja ei ymmärtänyt asetettua tutkimuskysymystä, jolloin vinkistä saatiin apua vastaamiseen.

Tutkimuksen tuloksia avatessa säilytetään myös vastaajien anonymiteetti. Vastauksia käsitellään suurempina kokonaisuuksina ja vastauksia on sisällönanalyyssimenetelmän avulla yhdistetty toisiinsa. Tutkimuksen eettisyyttä vahvistaa myös se, että kyseiseltä tutkimus kunnalta on saatu tutkimuksen toteuttamiseen lupa ja tutkimusta toteutetaan yhteistyössä. Tutkimuksen raportoinnissa myös osa lähteistä on salattu tutkimuskunnan ja vastaajien identiteetin suojaamiseksi.

Hyvän tutkimuksen kriteereitä ovat johdonmukaisuus, tutkija tietää mitä tekee. Tutkimuksen asetelma on tutkittavaan asiaan tai ilmiöön nähden sopiva ja raportointi on tämän kautta selkeästi etenevää. Toinen hyvän tutkimuksen kriteeri on sen eettinen kestävyys, joka on tutkimuksen luotettavuuden toinen puoli. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 127.) Tutkimus sisältää kehittämistutkimuksen piirteitä, kehittämistutkimuksen luotettavuusarviointi ja kriteeristö ovat vielä alkuvaiheessaan. Tämän vuoksi kehittämistutkimuksella ei ole omaa metodologiaansa. Tutkimuksen luotettavuutta voidaan tarkastella käytettävien menetelmien eli laadullisen ja määrällisen tutkimuksen luotettavuus kriteerien validiteetin ja reliabiliteetin avulla. (Kananen 2012, 24.)

8.3 Tutkimuksen merkitys ja jatkotutkimus

Tutkielmalla on merkitystä kehittämistyön etenemiseen kunnassa. Sen avulla voidaan lähteä tarvittaessa vielä tarkemmin tutkimaan yksityiskohtaisempia asioita kehittämistyön taustalle. Tutkielman avulla saatiin esiopetuksen toteutumisesta yleiskuva kunnan tasolla, joka on tällä hetkellä hyvä, mutta vaatii vielä tarkastelua lähemmin ja yhteisesti työkentällä työskentelevien esiopettajien kanssa. On siis kehittämistyön etenemisen kannalta tärkeää ottaa esiopetuksen opettajat mukaan suunnitteluun ja sitä kautta toteutukseen. Yhdessä pohtia näkökulmia kehitettäviin asioihin ja miten näiden tilaa voitaisiin kunnassa parantaa. Kehittämistyössä on erityisen tärkeää huomioida työtä toteuttava taho ja erityisesti työn kohde eli lapset, joihin muutoksilla on suurin vaikutus ja joiden parhaaksi esiopetusta toteutetaan. Mitä varhaisemmin lapsia tuetaan riittävästi ja luodaan tukea kasvuun, kehittymiseen ja oppimiseen, sitä

paremmat tulokset ovat vuosien päästä. Kehittämistyön tulokset eivät kokonaisuudessaan ole nähtävissä välittömästi, vaan se vie aikaa. Paikallisella kehittämistyöllä on vaikutusta laajemminkin, kun voidaan toteuttaa hyvää varhaiskasvatusta, esiopetusta ja perusopetusta, sillä on pitkäkantoiset vaikutukset paikallisuudesta jopa yhteiskunnallisesti. Hyvin ja oikein toteutettu kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen näkyy vuosien päästä positiivisina muutoksina yhteiskunnan hyvinvoinnissa ja lähtökohdissa oman elämän toteuttamiseen.

Esiopetuksen jatkuva kehittyminen eteenpäin vaatii jatkuvaa arviointia, johon on tärkeää ottaa mukaan lapset, huoltajat ja työtä toteuttavat ammattihenkilöt. Jatkotutkimus mahdollisuuksia nousi esille tätä tutkielmaa tehdessä useita, joita voitaisiin tutkia tarkemmin. Näkökulmaa voidaan hakea myös huoltajilta esimerkiksi nivelvaiheen toiminnan toteuttamiseen liittyen. Mitä esimerkiksi lapsen huoltajat toivovat nivelvaiheen toteuttamiseen liittyen. Oppimiskokonaisuuksien toteuttamisen haasteita voitaisiin tutkia myös tarkemmin, jolloin pystyttäisiin paremmin vastaamaan työkentän toimintaympäristöjen kehittämiseen vastaamaan vaa- dittua esiopetuksen opetussuunnitelmaa. Näkökulmia voidaan ottaa monia, mutta tässä tutkielmassa näkökulman asettajana toimivat esiopetuksen opettajat. Uuden esiopetuksen opetussuunnitelman tuomia muutoksia voitaisiin arvioida myös lapsen ja huoltajan näkökulmista.

Omien opintojeni kannalta, tämä opinnäytetyö prosessi auttaa työskentelemään varhaiskasvatuksessa tavoitteellisemmin ja tukemaan lasten kasvua sekä kehitystä tulevaa esiopetuksen vuotta varten. Hyvin toteutetulla varhaiskasvatuksella on myös pidempikantoiset vaikutukset yli esiopetuksen opetuksen yhä perusopetukseen ja siitä pidemmälle. Lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen on kokonaisvaltainen prosessi, joka jatkuu läpi koko lapsen elämän. Tämän vuoksi on hyvä tuntea eteen tulevat haasteet ja ennaltaehkäisevästi jo varhaisessa vaiheessa tukea esimerkiksi lasten tunnetaitoja, jotka ovat hyödyksi esiopetukseen siirryttäessä ja aina eteenpäin mentäessä. Kun lapsen kasvatusta on alusta alkaen kokonaisvaltaista, lapsilähtöistä, turvallista ja osallistavaa, on siirtymävaiheet helpompia ja uusien asioiden oppiminen helpompaa. Lapsi opettelee uusia asioita jatkuvasti. Aikuisena minulla on vastuu toteuttaa hyvää varhaiskasvatusta. Hyvin toteutettu varhaiskasvatusta auttaa lasta selviytymään uusista haasteista esiopetuksessa ja se helpottaa esiopetuksen työtä. Työtä tehdään yhdessä ja usein myös rinnakkain, jolloin kokonaisvaltainen lapsen kasvun polun tuntemus on työn toteuttamisen taustalla hyödyllistä.

Vaikka sosionomina en saa esiopettajan pätevyyttä, niin oman ammatillisen kasvun tueksi näen silti hyödylliseksi kehittää itseäni lukemalla lisää esiopetuksen pedagogisia opintoja. Niin kuin tuloksissa nousee esille, yhteistyö eri tahojen välillä on tärkeää, etenkin esiopetuksesta siirryttäessä kouluun, näen sen merkityksen omista lähtökohdistani myös tärkeänä, mitä esiopetuksen opettajat odottavat varhaiskasvatuksesta esiopetukseen siirtyvältä lapselta. Ymmärrys tulevasta auttaa toteuttamaan työtä tavoitteellisesti. Oma ammatillisuuttaan voi kehittää jatkuvasti ja monipuolisen näkemyksen säilyttäminen auttaa oman työn tekemistä

lapsilähtöisesti. Tämän tutkielman toteuttaminen auttoi ymmärtämään myös kokonaisvaltaisemmin lapsen kasvun ja kehityksen etenemistä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja yhtä perusopetukseen asti. Varhaiskasvatuksen ammattilaisena on tärkeää muistaa, että omalla työllä on pidempikantoiset vaikutukset kuin vain se hetki lapsen elämässä, kun hän on varhaiskasvatuksen piirissä.

Lähteet

Painetut

Alasuutari, P. 2014. Laadullinen tutkimus 2.0. TAMPERE: Vastapaino.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. JYVÄSKYLÄ: Gummerus kirjapaino Oy.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä: Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännönopas. TAMPERE: Juvenes Print.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. JYVÄSKYLÄ: Juvenes Print.

Korhonen, R. 2001. Leikki kuusivuotiaiden lasten esiopetuksessa. Teoksessa Högström, B & Saloranta, O. (toim.) Esiopetus tavoitteellisen oppimispolun alkuna. JYVÄSKYLÄ: Gummerus Kirjapaino Oy.

Korhonen, R. & Högström B. 2001. Opetussuunnitelma opettajan työvälineenä. Teoksessa Högström, B & Saloranta, O. (toim.) Esiopetus tavoitteellisen oppimispolun alkuna. JYVÄSKYLÄ: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kyllönen, M. 2001. Lapsen arviointi kehityksen ja oppimisen tukena. Teoksessa Högström, B & Saloranta, O. (toim.) Esiopetus tavoitteellisen oppimispolun alkuna. JYVÄSKYLÄ: Gummerus Kirjapaino Oy.

Lerkkanen, M. & Koivisto, P. 2001. Opetuksen eheyttäminen - kohti elinikäistä oppimista. Teoksessa Högström, B & Saloranta, O. (toim.) Esiopetus tavoitteellisen oppimispolun alkuna. JYVÄSKYLÄ: Gummerus Kirjapaino Oy.

Luostarinen, A. & Peltomaa, I. 2016. Reseptit OPSin käyttöön: Opettajan opas työssä onnistumiseen. JYVÄSKYLÄ: PS-kustannus.

Nisonen, R. 2001. Esiopetus- yhteinen kasvatustehtävä. Teoksessa Högström, B & Saloranta, O. (toim.) Esiopetus tavoitteellisen oppimispolun alkuna. JYVÄSKYLÄ: Gummerus Kirjapaino Oy.

Ojala Mikko 2015. Varhaiskasvatus, esiopetus ja koulun alku lapsen oppimisen ja kehittymisen näkökulmasta. HELSINKI: Unigrafia Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. HELSINKI: Tammi.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. HELSINKI: Tammi.

Sähköiset

Brotherus, A. 2004. Esiopetuksen toimintakulttuuri lapsen näkökulmasta. Helsingin yliopisto. Käyttätymistieteellinen tiedekunta. Väitöskirja. <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kay/so-vel/vk/brotherus/esiopetu.pdf>

Esiopetus 2018. Opetushallitus. Viitattu 1.4.2018. http://www.oph.fi/koulutus_ ja_tutkinnot/esiopetus

Esiopetuksen järjestäminen 2018. Opetushallitus. Viitattu 1.4.2018. http://www.oph.fi/koulutus_ ja_tutkinnot/esiopetus/esiopetuksen_jarjestaminen

Esiopetuksen toteuttaminen 2018. Opetushallitus. Viitattu 1.4.2018. http://www.oph.fi/koulutus_ ja_tutkinnot/esiopetus/esiopetuksen_toteuttaminen

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus. Viitattu 4.5.2019. https://www.oph.fi/download/163781_esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Esiopetukseen osallistuminen 2018. Opetushallitus. Viitattu 1.4.2018. http://www.oph.fi/koulutus_ ja_tutkinnot/esiopetus/esiopetukseen_osallistuminen

Harting, M. 2003. Esi- ja alkuopettajien pedagogisen ajattelun kohtaaminen. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja N:o 93.

Nikander, K. 2014. Esi- ja alkuopetuksen nivelvaiheen opettajuus esi- ja alkuopettajien kertomana. Tampereen Yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Pro gradu -tutkielma. <https://tam-pub.uta.fi/bitstream/handle/10024/96494/GRADU-1418978011.pdf?sequence=1>

Perusopetuslaki 21.8.1998/628

Pitkänen, M. & Tikka, A. 2014. Esiopetuksen ja koulun nivelvaihe vanhempien kuvailemana. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/44756/URN:NBN:fi:jyu-201411273385.pdf?sequence=1>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html Viitattu 4.5.2019

Valtioneuvoston asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen muuttamisesta 865/2005, 7§.

Julkaisemattomat

Varhaiskasvatuksen esiopetus syksy 2017. Yleisen tuen opas. (Uudenmaan kunta)

Varhaiskasvatuksen esiopetus syksy 2017. Tehostetun tuen opas. (Uudenmaan kunta)

Varhaiskasvatuksen esiopetus syksy 2017. Erityisen tuen opas. (Uudenmaan kunta)

Uudenmaankunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2016

Kuviot

Kuvio 1: Uudenmaan kunnan tukipolku	29
Kuvio 2: Esiopetuksen jalkautuminen työkentälle	40
Kuvio 3: Tutkimusotteet voidaan nähdä toisiinsa liittyvinä jatkumoina. Ääripäinä ovat laadullinen ja määrällinen tutkimus. (Kananen 2012, 25.).....	42
Kuvio 4: Esiopetuksen ryhmäkoko 10-15 lasta ja tuen tarpeet ryhmässä.	49
Kuvio 5: Esiopetuksen ryhmäkoko 15-20 lasta ja tuen tarpeet ryhmässä.	50
Kuvio 6: Mitkä asiat sinun mielestäsi ovat oleellista siirtää lapsesta eteenpäin tuettaessa lapsen oppimista ja kehittymistä?	55
Kuvio 7: Miten toteutuu ohjattu leikki esiopetuksen ryhmässä?.....	60
Kuvio 8: Miten toteutuu omatoiminen leikki esiopetuksen ryhmässä?.....	61
Kuvio 9: Monipuoliset työtavat. Toiminnan muotojen toteutuminen esiopetuksen ryhmässä.	62
Kuvio 10: Arjen osallisuus esiopetuksen ryhmässä.	62
Kuvio 11: Monipuolisten työtapojen toteutuminen.	63
Kuvio 12: Oppimiskäsityksen tukemisen toteutuminen.	64
Kuvio 13: Ratas kuvio esiopetuksen toteuttamiseen vaikuttavista osa-alueista	68

Liitteet

Liite 1: Tutkimuksen kyselylomake	80
Liite 2: Esiopetuksen jalkautuminen työkentälle	87

Liite 1: Tutkimuksen kyselylomake

27.4.2019

E-lomake - Uuden esiopetuksen opetus suunnitelman jalkautuminen työkentälle

Uuden esiopetuksen opetus suunnitelman jalkautuminen työkentälle

Esi- ja alkuopetuksen kehittämistyö

Esiopetuksen uusi opetus suunnitelma astui voimaan keväällä 2016. Esiopetuksen opetus suunnitelma ohjaa kaikkia kunnan esiopetusryhmiä ja niissä toteutettavaa toimintaa.

Tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa esiopetuksen uuden opetus suunnitelman jalkautumista käytäntöön ja esiopetuksen nykytilannetta kehittämistyön tueksi. Vastaamalla kyselyyn osallistut kehittämistyöhön ja pääset vaikuttamaan oman työsi toteuttamiseen sekä edistämään yhteistyötä kunnassa.

Kysely on jaettu kolmeen osaan: työn toteuttamisen taustalla vaikuttavat tekijät, tuen järjestäminen ja siirtymävaiheet ja viimeisenä opetuksen toteutuminen. Jokaisen osion alla on useampi monivalinta kysymys ja avoimia vastauskohtia.

Pohdi annettujen kysymysten pohjalta, miten uusi esiopetuksen opetus suunnitelma toteutuu sinun työyksikössäsi ja esiopetuksen ryhmässä. Vastaa kysymyksiin mahdollisimman todenmukaisesti ja tarkasti. Aikaa kyselyn vastaamiseen kuluu noin 20 minuuttia. Varaa itsellesi riittävästi aikaa ja rauhallinen tila, taataksesi itsellesi riittävän keskittymisen kysymyksiin vastaamiseen.

Tutkimus toteutetaan osana opinnäytetyötä Laurea Hyvinkään ammattikorkeakoulussa. Tutkimuksen tulokset luovutetaan kasvatusta- ja sivistystoimelle valmiin opinnäytetyön ohessa. Tutkimukseen vastaaminen on luottamuksellista ja kenenkään henkilöllisyys ei nouse esille tutkimuksen aikana. Tutkimukseen vastaaminen on nimetöntä.

Osaan kysymyksiin on lisätty vinkki, joka löytyy kysymyksen perästä oranssilla kysymysmerkillä. Paina kysymysmerkkiä, niin saat lisäapua vastaamiseen.

Lisätietoja tutkimukseen ja kyselyyn liittyen saat ottamalla yhteyttä:
Outi Tuominen (outi.tuominen@student.laurea.fi)

(Opinnäytetyön ohjaava opettaja Laurea Ammattikorkeakoulun puolesta, Kaarina Marjanen - kaarina.marjanen@laurea.fi)

<https://elomake.laurea.fi/lomakkeet/15332/lomake.html>

1/14

27.4.2019

E-lomake - Uuden esiopetuksen opetus suunnitelman jalkautuminen työkentälle

TYÖN TOTEUTTAMISEN TAUSTALLA VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

Sukupuoli

- Nainen
 Mies
 Muu

Ikä

- alle 25 vuotta
 25-35 vuotta
 36-45 vuotta
 46-55 vuotta
 56-65 vuotta
 yli 65 vuotta

Koulutustausta

- Kasvatustieteiden kandidaatti
 Kasvatustieteiden maisteri
 Lastentarhanopettaja
 Luokanopettaja
 Sosiaalisvittäjä
 Sosiaaliohjaaja
 Sosionomi

Koulutukseni on

- Yliopistotasoinen
 Ammattikorkeakoulu tasoinen

Muu koulutus ?

<https://elomake.laurea.fi/lomakkeet/15332/lomake.html>

2/14

27.4.2019

E-lomake - Uuden esiopetuksen opetus suunnitelman jalkautuminen työkentälle

Minkälainen on pedagoginen koulutustaustasi?

Kuinka kauan olet työskennellyt esiopetuksessa?

- alle vuoden
 1-5 vuotta
 6-10 vuotta
 11-15 vuotta
 16-20 vuotta
 yli 21 vuotta

Muu työkokemus ?

Missä esiopetusryhmäsi toimii?

- Koulussa
 Päiväkodissa

Minkä kokoinen on esiopetusryhmäsi?

- alle 10 lasta
 10-15 lasta
 15-20 lasta
 yli 20 lasta

Esiopetuksen ryhmä on

- integroitu ryhmä, jossa eskarilaiset osana muuta ryhmää

<https://elomake.laurea.fi/lomakeet/15332/lomake.html>

3/14

27.4.2019

E-lomake - Uuden esiopetuksen opetus suunnitelman jalkautuminen työkentälle

erillinen itsenäinen esiopetusryhmä

Millainen on lapsen esiopetusympäristö?

Esiopetusryhmän lapsista

	0 lasta	1-2 lasta	3-5 lasta	6-10 lasta	yli 10	kaikki	Kerro lisää
ei tukea tarvitsevia	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
yleinentuki	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
tehostettutuki	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
erityinentuki	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

Minkälainen aikuisresurssi sinulla on ryhmässäsi käytössä? ?

- Opettaja
 Koulunkäynninohjaaja
 Ryhmävastaja
 Henkilökohtainen avustaja
 Muu

Avaa halutessasi aikuisresurssia lisää ?

Kuville yhteistyö- ja tukiverkostoasi esiopetuksessa

<https://elomake.laurea.fi/lomakeet/15332/lomake.html>

4/14

27.4.2019

E-lomake - Uuden esiopetuksen opetus suunnitelman jalkautuminen työkentälle

Kuvalle sinun arvoperustaasi työn toteuttamisen taustalla peilaten esiopetuksen opetus suunnitelmissa asetettuun arvoperustaan nähden. ?

TUEN JÄRJESTÄMINEN JA SIIRTYMÄVAIHEET

Kasvun ja oppimisen tuen järjestäminen: Miten tuki toteutuu?

	ei ollenkaan	tydyttävästi	hyvin	kiitettävästi	erinomaisesti	Miksi?
Yleinen tuki	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Tehostettu tuki	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Eriytynen tuki	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Oppilashuolto	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

Avaa halutessasi lisää tuen järjestämisestä

Kolmiportaisen tuen oppaat

	ei ollenkaan	tydyttävästi	hyvin	kiitettävästi	erinomaisesti	Miksi?
Onko kolmiportaisen tuen oppaista hyötyä työn toteutuksen tukena?	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

Mistä saat tukea kolmiportaisen tuen toteuttamiseen?

<https://elomake.laurea.fi/lomakkeet/15332/lomake.html>

5/14

27.4.2019

E-lomake - Uuden esiopetuksen opetus suunnitelman jalkautuminen työkentälle

Miten nivelvaiheet toteutuvat sinun työyksikössäsi?

	ei ollenkaan	tydyttävästi	hyvin	kiitettävästi	erinomaisesti	Kerro lisää
Nivelvaihe varhaiskasvatuksesta esiopetukseen	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Nivelvaihe esiopetuksesta perusopetukseen	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

Miten yhteistyö tietojen siirtämiseen liittyy rakentuu?

Miten siirtolomakkeet toimivat? ?

	ei ollenkaan	välttävästi	hyvin	kiitettävästi	erinomaisesti	Kerro lisää
Siirtolomakkeiden toimivuus	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

Miten tämän hetken nivelvaiheessa toimiminen tukee lapsen oppimista ja kehittymistä?

Mitkä asiat sinun mielestäsi ovat nivelvaiheessa oleellisia siirtää lapsesta eteenpäin tuettaessa lapsen oppimista ja kehitystä?

	ei merkittävä tieto	vähän merkitystä	jonkin verran merkitystä	paljon merkitystä	Kerro lisää
testitulokset	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
itsestähuolehtimisen taidot	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
kaveritaidot	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
ruokailu	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
tunnetaidot	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
käytetty pedagogiikka	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

<https://elomake.laurea.fi/lomakkeet/15332/lomake.html>

6/14

27.4.2019

E-lomake - Uuden esiopetuksen opetus suunnitelman jalkautuminen työkentälle

lapsen kanssa käytetyt menetelmät	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
aikuisen tuen tarve	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Muu, mikä?	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

Onko muita asioita, joita nivelvaiheen toiminnassa tulisi huomioida?

Mitä toivoisit siirtymävaiheiden yhteistyön tiivistymisen suhteen?

Mitä tietoja koet tarvitsevasi koulusta, tukeaksesi eskariryhmän suotuisaa oppimista ja kehittymistä ennen kouluun siirtymistä?

OPETUKSEN TOTEUTUMINEN

Laaja-alainen osaaminen: Miten osa-alueet toteutuvat käytännössä ja ovat pohjana elinikäiselle oppimiselle? [?]						Miten toteutetaan?
	ei ollenkaan	tydyttävästi	hyvin	kiitettävästi	erinomaisesti	
Ajattelu ja oppiminen	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Monilukutaito	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Tieto ja viestintäteknologinen	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

<https://elomake.laurea.fi/lomakkeet/15332/lomake.html>

7/14

27.4.2019

E-lomake - Uuden esiopetuksen opetus suunnitelman jalkautuminen työkentälle

osaaminen	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Osallistuminen ja vaikuttaminen	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Miten esiopetusryhmässäsi hyödynnetään laaja-alaista osaamista?

Ilmaisuus monet muodot: miten usein toteutuvat arjessa?

	ei ollenkaan	1-2 kertaa kuukaudessa	kerran viikossa	useamman kerran viikossa	päivittäin	Kerro lisää
musiikillinen toiminta	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
käsitöiden tekeminen	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
kuvallinen ajattelu ja kuvallisuus	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
suullinen ja kehollinen ilmaisu	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

Kielen rikas maailma: miten usein toteutuu?

	ei ollenkaan	1-2 kertaa kuukaudessa	kerran viikossa	useamman kerran viikossa	päivittäin	Kerro lisää
Kielellä leikkiminen	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Loruilu	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Tutustuminen monipuolisesti	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

<https://elomake.laurea.fi/lomakkeet/15332/lomake.html>

8/14

27.4.2019

E-lomake - Uuden esiopetuksen opetus suunnitelman jalkautuminen työkentälle

puhuttuun kieleen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Tutustuminen monipuolisesti kirjoitettuun kieleen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

Minä ja meidän yhteisömme: miten usein toteutuu arjessa?

	ei ollenkaan	muutamana kerran kuukaudessa	kerran viikossa	useamman kerran viikossa	päivittäin	Kerro
Historiallisuus	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Yhteiskunnallisuus	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Eettinen kasvatus	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Katsomuskasvatus	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

Tutkin ja toimin ympäristössäni: miten usein toteutuu arjessa?

	ei ollenkaan	muutamana kerran kuukaudessa	kerran viikossa	useamman kerran viikossa	päivittäin	Kerro
Matemaattiset taidot	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Ympäristö kasvatus	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Teknologiset ratkaisut	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

Kasvan ja kehityn: miten usein toteutuu arjessa?

	ei ollenkaan	muutamana kerran kuukaudessa	kerran viikossa	useamman kerran viikossa	päivittäin	Kerro
Liikkuminen	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Ruokaan	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

<https://elomake.laurea.fi/lomakeet/15332/lomake.html>

9/14

27.4.2019

E-lomake - Uuden esiopetuksen opetus suunnitelman jalkautuminen työkentälle

liittyvä osaaminen	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Kohtuullinen kuluttaminen	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Hyvinvointi ja terveys	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Turvallisuus	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

Mitkä tavoitteet tai oppimiskokonaisuudet on haastava toteuttaa ja miksi?

Monipuoliset työtavat: miten toteutuu?

	ei ollenkaan	muutamana kerran kuukaudessa	kerran viikossa	useamman kerran viikossa	päivittäin	Kerro
Ohjattu leikki	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Omatoiminen leikki	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Havainnolliset työtavat	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Aktiivisuutta edistävät työtavat	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Luovuutta edistävät työtavat	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Lapsen kiinnostuksen kohteiden huomiointi	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

<https://elomake.laurea.fi/lomakeet/15332/lomake.html>

10/14

27.4.2019

E-lomake - Uuden esiopetuksen opetus suunnitelman jalkautuminen työkentälle

Monipuoliset työtavat: Toiminnan muotojen toteutuminen							Kerro lisi
	ei ollenkaan	muutamana kerran kuukaudessa	kerran viikossa	useamman kerran viikossa	päivittäin		
Ryhmytyö	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	
Parityö	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	
Itsenäinen työskentely	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	
Opettaja johtoinen	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	

Monipuoliset työtavat: Arjen osallisuus							Kerro
	ei ollenkaan	muutamana kerran kuukaudessa	kerran viikossa	useamman kerran viikossa	päivittäin		
Lapsen osallistuminen toiminnan suunnitteluun	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	
Lapsen osallistuminen työtapojen valintaan	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	
Lapsen mahdollisuus valita erilaisia tehtäviä	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	

Monipuoliset työtavat: miten toteutuvat?							Ke
	ei ollenkaan	muutamana kerran kuukaudessa	kerran viikossa	useamman kerran viikossa	päivittäin		
Kokemuksellisuus	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	
Toiminnallisuus	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	
Aistien	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	

https://elomake.laurea.fi/lomakeeet/15332/lomake.html

11/14

27.4.2019

E-lomake - Uuden esiopetuksen opetus suunnitelman jalkautuminen työkentälle

huomioiminen	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Muistin kehittäminen	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Liikkuminen	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Mielikuvitus ja oivaltamisesta nauttaminen	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Kynätehtävät	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

Oppimiskäsitys: Miten usein tuet lasta? ?							Kerro lisää
	en juuri koskaan	harvoin	silloin tällöin	usein	päivittäin		
oppimisen iloon	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	
leikkiin osallistumiseen	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	
liikkumiseen	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	
itsensä ilmaisemiseen	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	
tutkimiseen	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	
taiteisiin perustuvaan toimintaan	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	

Miten esiopetusryhmässäsi näkyvät:							Kerro lisää
	ei ollenkaan	harvoin	silloin tällöin	usein	päivittäin		
Kestävä kehitys	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	
Lapsen osallisuus	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>	

Muuta oppimiskäsityksen mukaisesta työskentelystä

https://elomake.laurea.fi/lomakeeet/15332/lomake.html

12/14

Miten arviointi toteutuu?	ei ollenkaan	harvoin	joskus	usein	aina	Kerro lisää
Lapsi on mukana arvioimassa tekemiään valintoja	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Lapsi on mukana arvioimassa työskentelyn onnistumista	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Lapsi on mukana arvioimassa lopputulosta	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Vain aikuinen arvioi	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
Huoltaja on mukana arvioinnissa	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

Kerro lisää arvioinnista

LOPUKSI

Vapaa sana ?

Osittainen tallennus Tahdon tallentaa täyttämäni tiedot ja jatkaa myöhemmin linkistä, joka lähetetään antamaani osoitteeseen.

Sähköpostiosoite

Tietojen lähetyk

Tallenna

Kiitos vastauksestasi!

Liite 2: Esiopetuksen jalkautuminen työkentälle

